

การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย

20 ส.ค. 2549

งานวิจัย
ของ

กนกวรรณ
จิตร์รัตน์
ธนาวรรณ
หทัยรัตน์
พัฒนชีตา

ชมชื่น
ล่อเพ็ญภพ
รอดกลับ
คัมภีร์พิทักษ์
ตั้งศิริดำรงค์พร

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในรายวิชา
จิต 325 วิธีการวิจัยในจิตวิทยาพัฒนาการ สาขาวิชาจิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กุมภาพันธ์ 2549

การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในรายวิชา
จิต 325 วิธีการวิจัยในจิตวิทยาพัฒนาการ สาขาวิชาจิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กุมภาพันธ์ 2549
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย

บทคัดย่อ

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในรายวิชา
จิต 325 วิธีการวิจัยในจิตวิทยาพัฒนาการ สาขาวิชาจิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กุมภาพันธ์ 2549

กนกวรรณ ชมชื่น, อุดิรัตน์ ล้อเพ็ญภพ, ธนวรรณ รอดกลับ, หทัยรัตน์ คัมภีร์พิทักษ์
และพันธุ์ชิตา ตั้งศิริดำรงพร. (2549). การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย.
รายงานการวิจัย วท.บ. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย อาจารย์ ดร. เรวดี ทรงเที่ยง.

การศึกษครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ
เยาวชน ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ตามตัวแปรชีวิตสังคม และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน กลุ่มตัวอย่าง
เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีอายุระหว่าง 12-17 ปี โรงเรียนกุนนทีรุทธาราม และโรงเรียน
เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา จำนวน 362 คน โดยวิธีการสุ่มโดยบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการ
เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว
แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่า
ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment
Correlation Coefficient) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-
way Analysis of Variance)

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนหญิงมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนดีกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความรู้ และเจตคติ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความรู้ และเจตคติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างสูง มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างต่ำ
5. นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน มีความรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีเจตคติ และการปฏิบัติตนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
6. ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
7. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ และการปฏิบัติตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร. เรวดี ทรงเที่ยง ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไขในข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งการสนับสนุนและให้กำลังใจตั้งแต่เริ่มดำเนินการ จนคณะผู้วิจัยสามารถดำเนินการทำงานวิจัยได้สำเร็จ คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู โรงเรียนกุนนทีรุทธาราม และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คุณสุภาวดี เปล่งเสียง เจ้าหน้าที่ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการติดต่อขอหนังสือราชการ และการดำเนินการติดต่อราชการในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบทดสอบ นิสิตปริญญาตรี ภาควิชาจิตวิทยา รุ่นที่ 26 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่ม 1 กลุ่ม 2 และกลุ่ม 3 ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำในการปรับปรุงแบบทดสอบที่ใช้ในงานวิจัย

ขอบคุณ นายณรงค์รักษ์ ต่อศรีเจริญ และนางสาววิภาลักษณ์ วิดีพงษ์สมบูรณ์ ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นพี่ปรึกษาในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี มาโดยตลอด

คณะผู้วิจัย

กนกวรรณ	ชมชื่น
จิตรีรัตน์	ล่อเพ็ญภาพ
ธนวรรณ	รอดกลับ
หทัยรัตน์	คัมภีร์พิทักษ์
พัฒนชิตา	ตั้งศิริดำรงค์พร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
นิยามปฏิบัติการ.....	7
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	10
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุหรี.....	13
ความหมายของบุหรี.....	13
ประเภทของบุหรี.....	15
สารประกอบในบุหรี.....	15
พิษภัยของบุหรี.....	18
โรคที่เกิดจากการสูบบุหรี.....	18
ภาวะผิดปกติของร่างกายเนื่องจากการสูบบุหรี.....	21
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	21
องค์ประกอบของพฤติกรรม.....	23
การเกิดพฤติกรรม.....	23
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม.....	24
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม.....	25
ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ.....	25
พฤติกรรมการสูบบุหรี.....	27
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรีของวัยรุ่น.....	29
รูปแบบขั้นตอนของการสูบบุหรี.....	30
สาเหตุของการสูบบุหรี.....	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
วิธีหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่.....	33
การห้ามแสดงบุหรี่ ณ จุดขาย.....	34
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางจิตลักษณะ.....	36
แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์.....	36
ความหมายของแรงจูงใจ.....	36
ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์.....	37
ทฤษฎีแรงจูงใจ.....	38
ความเชื่อมั่นในตนเอง.....	41
ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	41
ทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	44
ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง.....	46
ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	47
การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง.....	48
ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง.....	49
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านสังคม.....	51
สัมพันธภาพของครอบครัว.....	51
ความหมายของสัมพันธภาพของครอบครัว.....	51
แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพของครอบครัว.....	52
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางชีวสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่.....	55
เพศกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่.....	56
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่.....	57
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่.....	58
ระดับชั้นเรียนกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่.....	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	58
งานวิจัยในประเทศ.....	58
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	59
3	
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	61
การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	63
ลักษณะของเครื่องมือ.....	63
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	68
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	84
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	84
สมมุติฐานในการวิจัย.....	84
วิธีดำเนินการวิจัย.....	85
สรุปผลการวิจัย.....	86
อภิปรายผล.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	91
บรรณานุกรม.....	93
ภาคผนวก.....	104
ภาคผนวก ก.....	105
ภาคผนวก ข.....	107
ภาคผนวก ค.....	120
ภาคผนวก ง.....	122
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	129

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของผู้สูบบุหรี่อายุ 11 ปีขึ้นไประหว่าง พ.ศ. 2519–2547.....	2
2	จำนวนประชากรนักเรียนในแต่ละระดับชั้นภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนกุนนทีรุทธาราณวิทยาาคม และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ รัชดา.....	62
3	จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโรงเรียน ระดับชั้นปีและเพศ.....	63
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว.....	74
5	ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความรู้ จำแนกตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมพันธภาพ ในครอบครัว โดยวิธีการทดสอบค่า t-test	75
6	ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านเจตคติ จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยวิธีการ ทดสอบค่า t-test	76
7	ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านการปฏิบัติตน จำแนกตามตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว โดยวิธีการทดสอบค่า t-test	77
8	ค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความรู้ เจตคติ และ การปฏิบัติตน จำแนกตามตัวแปรระดับชั้นการศึกษา.....	78
9	เปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความรู้ จำแนกตามตัวแปร ระดับชั้นการศึกษา.....	79
10	เปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านเจตคติ จำแนกตามตัวแปร ระดับชั้นการศึกษา.....	80
11	ค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความรู้ เจตคติ และ การปฏิบัติตน จำแนกตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	81
12	เปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความรู้ จำแนกตามตัวแปร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	82
13	เปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านเจตคติ จำแนกตามตัวแปร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	82

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
14 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความเชื่อมั่นในตนเอง และแรงจูงใจ ไฟสัมพันธ์ กับพฤติกรรมกาสูบบุหรี ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน.....	83
15 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ เกี่ยวกับบุหรี.....	123
16 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติ เกี่ยวกับการสูบบุหรี.....	124
17 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการปฏิบัติตน เกี่ยวกับการสูบบุหรี.....	125
18 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพ ในครอบครัว.....	126
19 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง.	127
20 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแรงจูงใจไฟสัมพันธ์.....	128

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	พิษภัยของบุหรี่.....	18
2	ขั้นตอนการเกิดพฤติกรรม.....	24
3	ลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์.....	40

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันโลกของเราได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วรวมไปจนถึงประเทศไทยของเราด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยี การตลาด การติดต่อสื่อสารและการคมนาคมซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนไทยให้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าสู่ความเจริญในด้านต่างๆ มนุษย์นับเป็นทรัพยากรหรือปัจจัยที่มีค่าและสำคัญที่สุด จึงมีความจำเป็นอันดับแรกที่จะต้องพัฒนาโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป เพราะหากมนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรของประเทศมีสุขภาพอนามัยที่ดี การพัฒนาประเทศก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาแก้ไขปัญหาดังๆ และหนึ่งในปัญหาที่สำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วน คือ ปัญหาของพฤติกรรมซึ่งเป็นสาเหตุที่บ่อนทำลายชีวิตมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ ทั้งยังส่งผลกระทบต่อไปยังเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม นั่นคือ ปัญหาการสูบบุหรี่

การสูบบุหรี่ในปัจจุบันได้มาถึงขั้นที่เรียกว่าการแพร่ระบาดระดับโลก โดยมีแนวโน้มจะลดลงจากการประมาณการของอนามัยโลก มีผู้สูบบุหรี่ประมาณ 1,100 ล้านคนในจำนวนนี้ 800 ล้านคนอาศัยอยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนาเมื่อ 50 – 60 ปีที่ผ่านมาการสูบบุหรี่เป็นที่นิยมในประเทศที่พัฒนาแล้ว ความหายนะของการสูบบุหรี่ได้ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันประมาณร้อยละ 20 ของผู้เสียชีวิตในประเทศที่พัฒนาแล้วมีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ (กฤษณา ดริยมณีรัตน์. 2544 : 1)

จากการสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของประชากรในประเทศไทยปี 2547 พบว่าจำนวนประชากรทั่วประเทศประมาณ 60 ล้านคน ซึ่งเป็นผู้สูบบุหรี่จำนวนร้อยละ 23 ในจำนวนนี้เป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำหรือสูบทุกวันร้อยละ 19.5 และผู้ที่สูบนานๆ ครั้ง (สูบไม่สม่ำเสมอหรือกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนไม่ได้) ร้อยละ 3.5 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2547 : www.nso.go.th)

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้สูบบุหรี่ อายุ 11 ปีขึ้นไประหว่าง พ.ศ. 2519 - 2547

พ.ศ	จำนวนประชากรที่สำรวจทั้งหมด (คน)	สูบบุหรี่เป็นประจำ		สูบบุหรี่นานๆ ครั้ง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2519	28,685,940	8,629,510	30.1	-	-
2529*	39,245,800	10,377,000	26.5	-	-
2531	40,478,580	10,109,890	25.0	1,244,650	3.1
2535	43,292,100	10,402,100	26.3	884,000	2.4
2536	45,680,300	10,406,200	22.8	1,196,400	2.6
2539	48,009,200	11,254,200	23.4	1,293,700	2.7
2542	49,905,600	11,230,600	20.5	1,761,100	3.5
2544	51,278,700	10,557,100	20.6	1,413,900	2.8
2547	49,438,854	9,627,685	19.5	1,726,597	3.5

*เริ่มตั้งแต่อายุ 10 ปีขึ้นไป

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547 : www.nso.go.th)

ดังนั้น การที่เยาวชนเริ่มสูบบุหรี่กันมากและสูบบุหรี่เมื่ออายุน้อย นับเป็นปัญหาสำคัญจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไข เนื่องจากการเริ่มสูบบุหรี่ของเยาวชนจะทำให้กลายเป็นผู้ใหญ่ที่ติดบุหรี่เกิดปัญหาเจ็บป่วยตายก่อนวัยอันสมควร การที่เยาวชนยิ่งเริ่มสูบบุหรี่เร็วขึ้นเท่าใดโอกาสเสี่ยงต่อการเสียชีวิตก่อนวัยอันสมควรจะเริ่มมากขึ้นเท่านั้น โดยมีการประมาณว่า ถ้าเริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุ 25 ปี อายุจะสั้นลงไป 4 ปี แต่ถ้าเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 15 ปี อายุจะสั้นลงไป 5 ปี ซึ่งการเริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุน้อยจะมีผลทำให้เด็กมีนิสัยติดการสูบบุหรี่ และมีแนวโน้มที่จะเป็นคนสูบบุหรี่จัดในอนาคต ทำให้ยากต่อการเลิกสูบบุหรี่ และมีโอกาสเกิดการเจ็บป่วยได้มากกว่าคนที่เริ่มสูบบุหรี่ในวัยผู้ใหญ่ (อนุภาพ ทองอยู่. 2547 : 4 ; อ้างอิงจาก Bertrand & Abernathy. 1993. Journal of School Health. : 181) นอกจากนี้ยังพบว่าการสูบบุหรี่เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนชักนำเยาวชนก้าวสู่ปัญหาการติดยาเสพติด เพราะบุหรี่ เป็นสิ่งเสพติดขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่สิ่งเสพติดให้โทษร้ายแรงชนิดอื่น โดยพบร้อยละ 95 ของวัยรุ่นติดโคเคนและเฮโรอีน ร้อยละ 75 ของวัยรุ่นที่ติดฝิ่น ร้อยละ 62 ของวัยรุ่นที่ติดสุรา จะเริ่มจากการสูบบุหรี่ก่อนและวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ก่อนอายุ 17 ปี มีโอกาสติดสารเสพติดชนิดอื่นมากขึ้น (อนุภาพ ทองอยู่. 2547 : 4 ; อ้างอิงจาก รวมพร มาคะพงศ์. 2535 : 5) ซึ่งตรงกับรายงานของ

คล้ายแพทย์ในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2531 ที่ได้สรุปว่าการสูบบุหรี่และการบริโภคยาสูบในรูปแบบอื่นๆ เป็นสารเสพติด ลักษณะของการใช้ยาสูบคือใช้เป็นประจำและไม่สามารถเลิกได้ การหยุดมักจะตามมาด้วยอาการถอนยากระวนกระวาย และพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการติดบุหรี่ก็จะเหมือนกับการติดยาเสพติดอื่นๆ

นิโคตินในยาสูบมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจต่อสมองเช่นเดียวกับยาเสพติดอื่นๆ ในการจัดอันดับยาเสพติดออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พบว่า นิโคตินมีฤทธิ์ในการเสพติดมากกว่าเฮโรอีน โคเคน แอลกอฮอล์ คาเฟอีนและกัญชา (อนุภาพ ทองอยู่. 2547 : 4 ; อ้างอิงจาก World Health Organization. 1999 : 16) ว่า "บุหรี่ คือ ฆาตกร" และกำหนดให้การควบคุมการบริโภคยาสูบจัดเป็น 1 ใน 2 นโยบายหลักในการดำเนินงานขององค์การอนามัยโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของบุหรี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเยาวชน เพราะได้ตระหนักดีว่าความหันทกยของการสูบบุหรี่จะส่งผลกระทบต่อประชากรและทรัพยากรโลก จะเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญที่สุดที่สามารถป้องกันได้ และหากไม่เสียชีวิตก่อนจะก่อให้เกิดโรคที่เป็น "ภาวะ" สันเป็ล้องทั้งเวชภัณฑ์ บุคลากร สูญเสียโอกาสเงินทอง และในที่สุดเป็น "ภาวะโรค" ต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งการไม่สูบบุหรี่นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้มีสุขภาพและคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมที่ดีแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมได้ ปัญหาการสูบบุหรี่ของเยาวชนจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วน โดยมีเป้าหมายเพื่อลดอัตราการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนให้ได้อ้อยละ 1 ต่อปี และลดอัตราการสูบบุหรี่ในกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไปให้เหลือไม่เกินร้อยละ 25 (อนุภาพ ทองอยู่. 2547 : 4 ; อ้างอิงจาก คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาการสาธารณสุข. 2539 : 293-294)

การสูบบุหรี่ในกลุ่มเด็กและเยาวชนตามสถานศึกษาไม่ได้จัดอยู่ในประเภทเสพติดชนิดร้ายแรง แต่ปัญหาการสูบบุหรี่ตามสถานศึกษาก็ก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงานการเรียนการสอน การปกครอง และมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตขึ้นในอนาคต นอกจากนี้การสูบบุหรี่ของเยาวชนยังก่อให้เกิดการใช้สารเสพติดตัวอื่นๆ มากขึ้นตามมา (อนุภาพ ทองอยู่. 2547 : 5 ; อ้างอิงจาก มูลนิธิหมอชาวบ้าน. 2533 : 6)

จากนโยบายของภาครัฐได้มีกฎหมายใหม่เกี่ยวกับการห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ด้วยการห้ามสูบบุหรี่ในห้องอาหาร ในลิฟต์ โรงพยาบาล ฯลฯ อีกทั้งห้ามมีการวางโชว์เพื่อค้าขายและห้ามไม่ให้มีการโฆษณาทางสื่อทุกชนิด เพื่อมีเป้าหมายในการคุ้มครองผู้ที่ไม่ได้สูบบุหรี่จากการคุกคามทางด้านสุขภาพจากควันบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ นี่ถือเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งของมาตรการการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ ที่มีการร่วมมือกันจากหลายๆ ประเทศทั่วโลก ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายต่างๆ เหล่านี้ออกมาแต่ในความเป็นจริงกลับปรากฏว่าจำนวนคนสูบบุหรี่ที่เป็นวัยรุ่นกลับมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเพียงลำพังการออกกฎหมายมากำกับเพียงอย่างเดียวมันไม่พอ ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจต่อบุคคลทั่วไปถึงพิษภัยของบุหรี่ และมุ่งป้องกันไม่ให้ผู้ที่ไม่เคยสูบบุหรี่ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาบุหรี่ และรู้สึกอยากลองสูบบุหรี่

เป็นทาสของบุหรื ส่วนใหญ่สาเหตุที่เยาวชนติดบุหรืมีจำนวนมากขึ้นนั้น เกิดจากสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการมีเพื่อนหรือคนในครอบครัวสูบบุหรื สิ่งนี้จะทำให้เยาวชนผู้นั้นมีโอกาสสูบบุหรืได้มากขึ้น เยาวชนบางคนเข้าใจว่าการสูบบุหรืจะทำให้เข้าสังคมกับเพื่อนได้ง่ายและดูเป็นผู้ใหญ่ขึ้น บางคนสูบบุหรืเพื่อระบายความเครียดจากปัญหาที่บ้านหรือโรงเรียนหรือเรื่องแฟน มีหลายครอบครัวที่พบว่าไม่มีคนในบ้านสูบบุหรืแต่มีลูกที่เป็นเยาวชนสูบบุหรื เพราะเยาวชนหลายรายเลือกการสูบบุหรืเป็นการแสดงออกเพื่อต่อต้านพ่อแม่ (Rebellious behavior) เพื่อต้องการแสดงให้พ่อแม่เห็นว่าตนเองนั้นโตแล้ว

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงความสนใจศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรืของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเป็นกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก็จะเปลี่ยน หรือมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมใหม่ๆ ซึ่งมักจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง เช่นการลองสูบบุหรื โดยเข้าใจว่าการสูบบุหรืแสดงถึงการเป็นผู้ใหญ่ โก้เก๋ และพบว่าการสูบบุหรืของวัยรุ่นในปัจจุบันมีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้นปัญหาการสูบบุหรืของเยาวชนไทย จึงเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งที่ควรเร่งดำเนินการแก้ไข และป้องกัน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรืของนักเรียนมัธยมศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการสูบบุหรืของเยาวชนไทย ซึ่งจะต้องทราบถึงพฤติกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลสูงสุดของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรืของเยาวชนไทยต่อไป

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรืของเยาวชนไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรืของเยาวชนไทยตามตัวแปรปัจจัยด้านชีวิตจิตสังคม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ กับพฤติกรรมการสูบบุหรืของเยาวชนไทย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงตัวแปรด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับครู อาจารย์และผู้ปกครอง รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงปัญหานี้ อีกทั้งเป็นแนวทางในการนำไปวางแผนนโยบายของภาครัฐในการควบคุมและ ป้องกันการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย ตลอดจนได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ การจัดกิจกรรม ลด ละ เลิก สูบบุหรี่ ให้กับนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กอายุระหว่าง 12 - 17 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนกุนนทีรุทธวารมวิทยาคม และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 3,799 คน เนื่องจากทั้งสองโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในบริเวณใกล้สถานเริงรมย์หลายแห่ง อีกทั้งมีแหล่งชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการติดสารเสพติด

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่มีอายุระหว่าง 12 - 17 ปี โรงเรียนกุนนทีรุทธวารมวิทยาคม และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา จำนวน 362 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านชีวสังคม

1.1 เพศ

1.2 ระดับการศึกษา

1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.4 ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

2. ปัจจัยด้านจิตลักษณะ
 - 2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 2.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์
3. ปัจจัยด้านสังคม
 - 3.1 สัมพันธภาพในครอบครัว
 - 3.1.1 สัมพันธภาพในครอบครัวดี
 - 3.1.2 สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี

ตัวแปรตาม ได้แก่

พฤติกรรมการสูบบุหรี่

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เยาวชนไทย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 12 - 17 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพศ หมายถึง ลักษณะทางพันธุกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นหญิงหรือชาย ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ระดับชั้น หมายถึง ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น
 - 3.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - 3.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 - 3.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 3.4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 - 3.5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 - 3.6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมที่ได้ครั้งสุดท้ายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ
 - 4.1 คะแนนเฉลี่ยสะสม 3.00 ถึง 4.00 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างสูง
 - 4.2 คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00 ถึง 2.99 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
 - 4.3 คะแนนเฉลี่ยสะสม 1.00 ถึง 1.99 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ
5. ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้ของครอบครัวที่ได้รับในแต่ละเดือน ซึ่งรายได้นี้จะนำมาใช้จ่ายในการเลี้ยงดู แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

5.1 ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างสูง ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง 8,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป

5.2 ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาทต่อเดือน

นิยามปฏิบัติการ

1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ หมายถึง ความคิด ความรู้ และการกระทำเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ประกอบด้วย

1.1 ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการจำ ระลึกได้ การเข้าใจ และการแปลความหมาย ตีความ ขยายความในเรื่องที่เกี่ยวกับการสูบบุหรี่

1.2 เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ และท่าทีของเยาวชนที่มีต่อบุหรี่

1.3 การปฏิบัติตน หมายถึง การกระทำของเยาวชนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ไม่ว่าจะเป็นใช้วิธีสูบ เป่า พ่นเข้าไปในปากหรือโดยวิธีอื่นใดเพื่อให้ได้ผลเป็นเช่นเดียวกัน หรือนิสัยในการสูบบุหรี่ของบุคคล รวมทั้งกิจกรรมที่ได้กระทำและแสดงออกมาในสถานการณ์ต่างๆด้วย

ตัวแปรพฤติกรรมการสูบบุหรี่วัดจากแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากบุผา ม้วยแก้ว (2542 : 116-119) แบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียน มี 25 ข้อ แต่ละประโยคประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 4 หน่วย คือ ไม่ปฏิบัติ ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง และปฏิบัติทุกครั้ง

2. สัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relations) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก พฤติกรรมที่ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่ และพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อกันในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว หมายถึง การที่พ่อแม่และลูกได้มีกิจกรรมร่วมกันในการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง

2.2 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการรับรู้เรื่องราวต่างๆ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เกี่ยวกับทุกข์สุข ความลับในเรื่องราวต่างๆ ของพ่อแม่ เช่น ปัญหาทางการเงิน ปัญหาการงาน

2.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่บุตรได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการตัดสินใจกระทำการสิ่งต่างๆ ภายในบ้าน เช่น การจัดระเบียบกฎเกณฑ์ภายในบ้าน

2.4 การเห็นชอบของบิดา มารดา หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกในลักษณะของการเห็นด้วยกับการกระทำ ความคิดเห็นของลูก เช่น การไม่ปฏิเสธ ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น หรือการกระทำต่างๆ ของบุตร

2.5 ความรักความห่วงใยของบิดา มารดา หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่ลูกรับรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความรัก ความห่วงใยที่มีต่อบุตร เช่น การช่วยเหลือคลาย ปัญหาต่างๆ การให้ความเป็นกันเองกับลูก

2.6 ความไว้วางใจของบิดา มารดา หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงความไว้วางใจในตัวลูกว่า สามารถปฏิบัติตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยเหลือตัวเองได้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

2.7 การที่บิดา มารดาเห็นด้วยกับกิจกรรมของเพื่อนๆ บุตร หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงการเห็นด้วยกับการที่ลูกไปมีกิจกรรมกับเพื่อนๆ โดยไม่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคหรือแสดงออกถึงความไม่ไว้วางใจในการไปร่วมกิจกรรม

2.8 การที่บุตรยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของบิดา มารดา หมายถึง การที่ลูกแสดงพฤติกรรมยอมรับมาตรฐานพฤติกรรมต่างๆ มาตรฐานการดำรงชีวิตของพ่อแม่ เช่น เห็นด้วยกับความคิดเห็นของพ่อแม่ ในด้านการเรียน การทำงาน ค่านิยม ทัศนคติและยินยอมกระทำตามเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดด้วยความยินดี

2.9 ความรักและเคารพของบุตรที่มีต่อบิดา มารดา หมายถึง พฤติกรรมของลูกที่แสดงต่อพ่อแม่ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรัก ความเคารพในพ่อแม่โดยการเชื่อฟังพ่อแม่แบบไม่ขัดใจไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

2.10 การที่บิดา มารดามีการตั้งกำหนดกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงพฤติกรรมที่เป็นการกำหนดหรือจำกัดความประพฤติของลูกมากเกินไป

2.11 การที่บิดา มารดามีการควบคุมระเบียบวินัยที่เหมาะสม หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงการกระทำใดๆ ที่สื่อแสดงถึงความเข้มงวดในระเบียบวินัย เช่น การลงโทษอย่างรุนแรง การไม่ยืดหยุ่นในระเบียบวินัย การบังคับให้ลูกปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงความพร้อม

2.12 การปกป้องคุ้มครองบุตร หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกแบบไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไปหรือไม่แสดงพฤติกรรมต่างๆ เหมือนหนึ่งลูกไม่มีความสามารถดูแลตนเองได้หรือเหมือนลูกเป็นเด็กเล็กๆ

2.13 การที่บิดา มารดาอย่าเตือนถึงความสำเร็จของบุตร หมายถึง พ่อแม่ไม่คอยย้ำเตือนหรือบ่งชี้ให้บุตรได้รับความสำเร็จในการทำงานมากเกินไป เช่น ไม่เคี่ยวเข็ญให้ลูกกระทำการต่างๆ มากเกินไป

2.14 การยินดีให้กำลังใจเพื่อความสำเร็จ หมายถึง การที่พ่อแม่ให้กำลังใจส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ลูกประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน ทั้งการกระทำและด้วยคำพูด

2.15 ความกลมเกลียวของบิตารมารดา หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่กระทำต่อกัน ในลักษณะที่ไม่มีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรักใคร่สามัคคีกัน ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน

แบบวัดนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากพวงเพชร บุญธรรมมา (2547 : 152-154) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาจำนวน 27 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วย มาตรฐาน 4 หน่วย คือ บ่อยมาก บ่อย นานๆ ครั้ง และไม่เคยเลย โดยแบ่งผู้ตอบออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวค่อนข้างสูงกับกลุ่มที่มีคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวค่อนข้างต่ำ โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่งคือ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่ามีสัมพันธภาพในครอบครัวดี ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่ามีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี

3. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่มีความมั่นใจในการกระทำการใดๆ ให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาต่างๆ โดยไม่ท้อถอยสามารถที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมซึ่งบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะต้องเป็นคนที่มีความตั้งใจมั่นคง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจกระทำการต่างๆ ด้วยตนเอง ยอมรับในความสามารถของตนเอง ตลอดจนมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง

แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองนี้ปรับปรุงมาจากของ ธัญญา คนอยู่ (2547 : 49 – 50) แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 4 ระดับคือ จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่ค่อยจริง และไม่จริงเลย

การแปลความหมายคะแนน ใช้คะแนนของกลุ่มเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่ามีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่ามีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

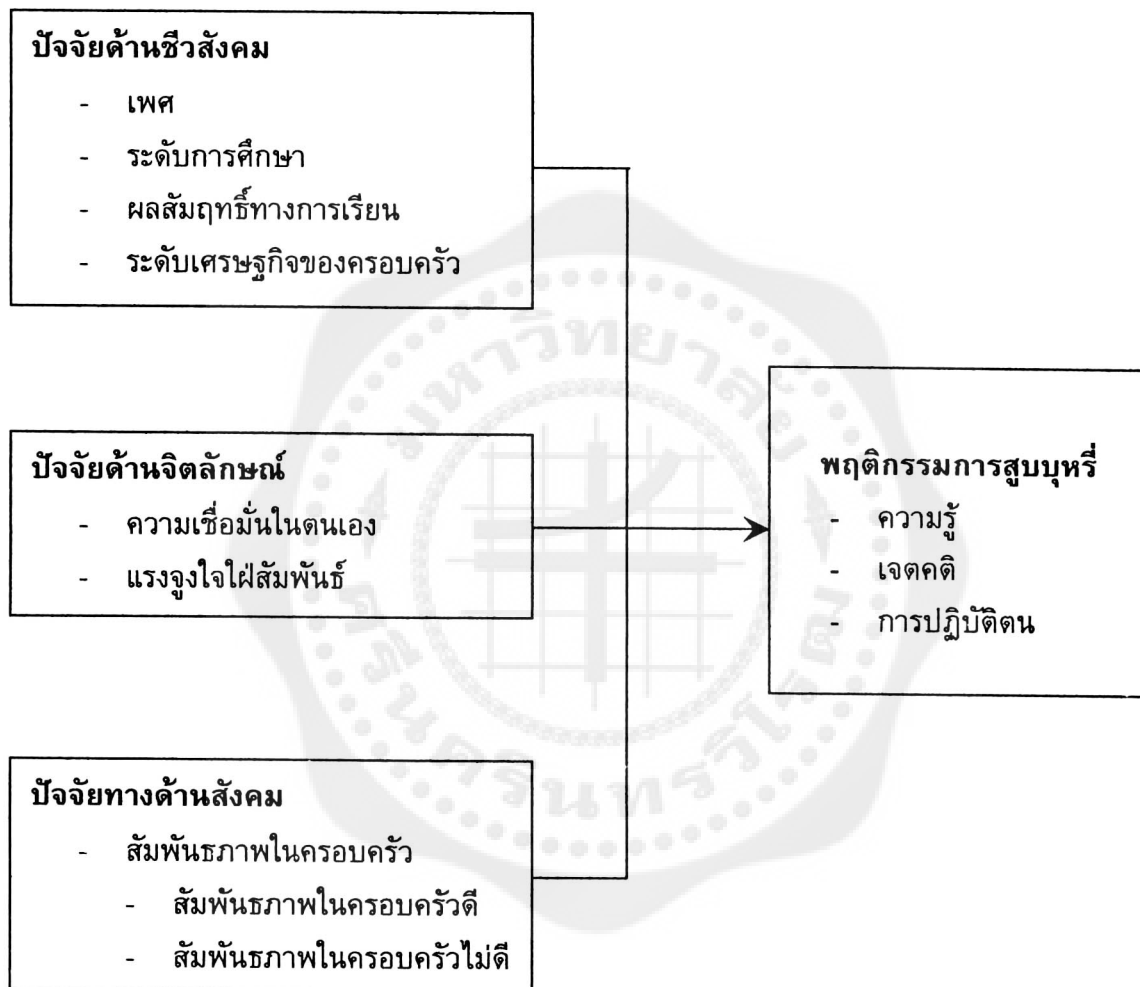
4. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliative motive) หมายถึง ความปรารถนาหรือความต้องการของบุคคลที่จะปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ต้องการความรักความชื่นชมความเอาใจใส่จากบุคคลอื่นและต้องการความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง อยู่ร่วมกับผู้อื่น ต้องการสร้างมิตรภาพ และสัมพันธภาพ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนในสังคมให้ได้มาซึ่งการยอมรับนับถือ อันได้แก่ ชอบทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ มีความเกรงใจและมนุษยสูง

แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมพันธนี้ปรับปรุงมาจากของ นฤทัย ดาวเรือง (2546 : 87-88) แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 4 ระดับคือ จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่ค่อยจริงและไม่จริงเลย

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชายมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกับนักเรียนหญิง
 - 1.1 นักเรียนชายมีความรู้ต่างจากนักเรียนหญิง
 - 1.2 นักเรียนชายมีเจตคติต่างจากนักเรียนหญิง
 - 1.3 นักเรียนชายมีการปฏิบัติตนต่างจากนักเรียนหญิง
2. นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกัน
 - 2.1 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีความรู้ต่างกัน
 - 2.2 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีเจตคติต่างกัน
 - 2.3 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีการปฏิบัติตนต่างกัน
3. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกัน
 - 3.1 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันความรู้ต่างกัน
 - 3.2 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันเจตคติต่างกัน
 - 3.3 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันการปฏิบัติตนต่างกัน
4. นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกัน
 - 4.1 นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีความรู้ต่างกัน
 - 4.2 นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีเจตคติต่างกัน
 - 4.3 นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีการปฏิบัติตนต่างกัน
5. นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกัน
 - 5.1 นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกันมีความรู้ต่างกัน
 - 5.2 นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกันมีเจตคติต่างกัน
 - 5.3 นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกันมีการปฏิบัติตนต่างกัน
6. ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน
 - 6.1 ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับความรู้ของนักเรียน
 - 6.2 ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับเจตคติของนักเรียน
 - 6.3 ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนของนักเรียน
7. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน
 - 7.1 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธมีความสัมพันธ์กับความรู้ของนักเรียน
 - 7.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธมีความสัมพันธ์กับเจตคติของนักเรียน
 - 7.3 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนของนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุหรี่

- 1.1.1 ความหมายของบุหรี่
- 1.1.2 ประเภทของบุหรี่
- 1.1.3 สารประกอบในบุหรี่
- 1.1.4 พิษภัยของบุหรี่
- 1.1.5 โรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่
- 1.1.6 ภาวะผิดปกติของร่างกายเนื่องจากการสูบบุหรี่

1.2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่

- 1.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม
- 1.2.2 องค์ประกอบของพฤติกรรม
- 1.2.3 การเกิดพฤติกรรม
- 1.2.4 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- 1.2.5 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม
- 1.2.6 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน
- 1.2.7 พฤติกรรมการสูบบุหรี่
- 1.2.8 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น
- 1.2.9 รูปแบบขั้นตอนของการสูบบุหรี่
- 1.2.10 สาเหตุของการสูบบุหรี่
- 1.2.11 วิธีหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่
- 1.2.12 การห้ามแสดงบุหรี่ ณ จุดขาย

1.3 ปัจจัยทางจิตลักษณะ

1.3.1 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ

- 1.3.1.1 ความหมายของแรงจูงใจ
- 1.3.1.2 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliation Motivation)

- 1.3.1.3 ทฤษฎีแรงจูงใจ
- 1.3.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3.2.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3.2.3 ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3.2.4 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3.2.5 การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3.2.6 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.4 ปัจจัยทางด้านสังคม
 - 1.4.1 สัมพันธภาพของครอบครัว
 - 1.4.1.1 ความหมายของสัมพันธภาพของครอบครัว
 - 1.4.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพของครอบครัว
- 1.5 ตัวแปรทางชีวสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่
 - 1.5.1 เพศกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่
 - 1.5.2 ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่
 - 1.5.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่
 - 1.5.4 ระดับชั้นเรียนกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่
- 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า
 - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุหรี่

1.1.1 ความหมายของบุหรี่

"บุหรี่" หมายความว่า บุหรี่ซิการ์ บุหรี่ซิการ์ บุหรี่อื่น ยาเส้น หรือยาเส้นปรุงตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ (สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ. 2535 : 2)

"สูบบุหรี่" หมายความว่ารวมถึงการกระทำใดๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดควันจากการเผาไหม้ของบุหรี่

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2544 : 2) บุหรี่ในพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 หมายถึง ยาเส้นหรือยาเส้นปรุงไม่ว่าจะมีใบยาแห้งหรือยาอัดเจือปนหรือไม่ ซึ่งมวนด้วยกระดาษหรือวัตถุที่ทำขึ้นใช้แทนกระดาษหรือใบยาแห้งหรือยาอัด

ในสมัยกรีกโบราณ ใบยาสูบ (sola nacene) ชาวอินเดียแดงในอเมริกาใช้ยาสูบเป็นสมุนไพรชนิดหนึ่งและใช้ใบยาสูบในพิธีทางศาสนา ต่อมาเมื่อโคลัมบัสได้แล่นเรือมาพบทวีปในอเมริกาในปี พ.ศ. 2035 คนในท้องถิ่นกลุ่มอาราวักได้มอบใบยาสูบแห้งให้แก่โคลัมบัส ชาวยุโรปไม่เคยรู้จักยาสูบและบุหรี่มาก่อน ในปี พ.ศ. 2099 มีการปลูกใบยาสูบครั้งแรกและเป็นที่รู้จักกันในประเทศฝรั่งเศส ต่อมาในปี พ.ศ. 2101 ต่อมาในปี พ.ศ. 2101 ฟรานซิสโก เฟร์นันเดซ แพทย์ประจำมหากษัตริย์ ฟิลิปที่ 2 แห่งประเทศสเปน ได้นำใบยาสูบจากแม็กซิโกเข้าสู่ยุโรป และเสนอแนะว่าการสูบบุหรี่เป็นการสร้างเสริมสุขภาพให้สมบูรณ์ ทำให้ปอดถูกฟอกสะอาดมากขึ้น แต่ผู้ที่มีชื่อเสียงเกี่ยวข้องกับยาสูบคนแรก คือ จัง นิโคต (Jean Nicot) ชูตฝรั่งเศส ประจำกรุงลิสบอน ประเทศโปรตุเกส เป็นคนแรกที่นำต้นยาสูบส่งไปถวายแก่คนในราชสำนักกรุงปารีส (ในช่วง พ.ศ. 2113) และเผยแพร่คุณสมบัติต่างๆ ของใบยาสูบทั้งทางการแพทย์และอื่นๆ จนเป็นที่นิยมแพร่หลายกันมาก จนกระทั่งชื่อของเขาได้รับเกียรติไปตั้งชื่อต้นยาสูบ ซึ่งชื่อจีนัสทางพฤกษศาสตร์ของต้นยา คือ "Nicotai" ชื่อสกุลทางวิทยาศาสตร์ "Nictiana tabancum" ส่วนสารคัดลดยอดที่ในใบยาสูบและทำให้เกิดกาติตบุหรี่นั้นคือ "นิโคติน" (Nicotine) ส่วนคำว่า "ซิการ์" มาจากคำในภาษาสเปนคือ "ซิการ์โร" (Cigarro) ซึ่งแปลว่า การสูบควันเมื่อบุหรีมีขนาดมวนเล็กลงจึงเรียกกันใหม่ว่า "ซิการ์เรต" ระหว่างปี ค.ศ. 1853-1856 นักเดินเรือชาวอังกฤษก็เริ่มคุ้นเคยกับการสูบบุหรี่ และอุตสาหกรรมการผลิตบุหรีได้เริ่มขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 1884 โดย Mr. Jack Bonzac นอกจากนั้น วีระ ลิมศิลา (2537 : 3) ได้กล่าวถึงประวัติของบุหรีว่ามนุษย์เริ่มรู้จัก และใช้ยาสูบมากเป็นเวลานานจนไม่สามารถหาจุดเริ่มต้นได้แน่นอนได้ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า ได้แพร่จากอเมริกาไปสู่ยุโรป ตั้งแต่สมัยคิงเจมส์ที่ 1 ของอังกฤษในครั้งแรกของศตวรรษที่ 17 ต่อมาไม่นานนัก คนอังกฤษส่วนหนึ่งเริ่มมองเห็นพิษภัยของยาสูบ จนถึงคิงเจมส์ที่ 1 ได้ตรัสไว้ประกาศต่อต้านยาสูบว่า "ยาสูบเป็นอันตรายต่อปอด" อย่างไรก็ตามกิจการยาสูบได้รับความนิยม เจริญรุ่งเรืองจนต้องผลิตในเชิงอุตสาหกรรมเป็นบุหรีให้ได้จำนวนมากและรวดเร็ว ปี ค.ศ. 1853 ได้มีการก่อสร้างโรงงานยาสูบแห่งแรกของโลกที่เมือง Hanover สหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1854 ก็ได้มีการก่อสร้างโรงงานยาสูบขึ้นอีกแห่งที่นครลอนดอน ประเทศอังกฤษและที่อื่นในเวลาต่อมา

สำหรับประเทศไทย การสูบบุหรี่เริ่มเข้ามาเมื่อใดไม่เป็นที่ทราบแน่นอน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานว่าคงเป็นในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยชาวเปอร์เซีย นำเข้ามา (สุภา มาลากุล. 2526 : 1) ประเทศไทยได้รวบรวมเอากิจการอุตสาหกรรมยาสูบของประเทศมาเป็นของรัฐ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยจัดตั้งเป็นโรงงานยาสูบได้การควบคุมดูแลของกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง เรียกว่า "โรงงานยาสูบกรมสรรพสามิต" และเรียนเป็นภาษาอังกฤษว่า "Thailand Tobacco Monopoly"

บุหรีเป็นยาเสพติดชนิดหนึ่ง ตามนิยามขององค์การอนามัยโลก ซึ่งให้คำนิยามไว้ว่า "ยาเสพติด คือ ยาหรือสารเคมีที่เสพเข้าสู่ร่างกายวิธีกิน สูบ ดม หรือวิธีอื่นๆ วิธีใดวิธีหนึ่ง

ติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่ง และทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ต่อการเสพอยู่เสมออีกครั้ง ต้องเพิ่มปริมาณของยาเสพติดมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อถึงเวลาเสพแล้วไม่ได้เสพจะมีอาการอยากยา และก่อให้เกิดสุขภาพทรุดโทรมลง” (อุดม จุฑศรีวัชร. 2539 : 5)

บุหรีเป็นสิ่งเสพติดชนิดหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในยาเสพติดประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกับกัญชาและพืชกระท่อม และองค์การอนามัย โลกจัดไว้ในกลุ่มยาเสพติดกลุ่มที่ 9 ประเภทเกี่ยวกับทินเนอร์ เบนซิน ยาแก้ปวด บุหรีซึ่งออก ฤทธิ์ระบบประสาทส่วนกลาง คือ ไปกระตุ้นประสาทส่วนกลาง (อนุภาพ ทองอยู่. 2547 : 13 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2531 : 6)

1.1.2 ประเภทของบุหรี

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2544 : 2) ได้แบ่งประเภทของบุหรีเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. บุหรีซอง ผลิตในประเทศโดย โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ ชนิดกันกรองและชนิดไม่มีกันกรอง ชนิดมีกันกรอง ได้แก่ กรุงทอง 90 กรองทิพย์ 90 สามิต 90 รยส. 90 สายฝน 90 เกร็ดทอง 90 กรองทิพย์ไลท์ สายฝนไลท์ กรองทิพย์ทอง กรองทิพย์ รสอเมริกัน รอยัล 90 เดอลุกซ์ กรองทิพย์ 90 เดอลุกซ์ และกรองทิพย์สมุนไพรร TIGER EYE รส อเมริกัน TIGER EYE รสเมนทอล TIGER EYE รสไอส์ TIGER EYE อุลตราไลท์ ชนิดไม่มี กันกรองหรือบุหรีสัน ได้แก่ พระจันทร์ 33 เกร็ดทอง 33 สามิต 33 กรุงทอง 33 และรวงทิพย์ 33

2. บุหรีซอง ผลิตจากต่างประเทศ ได้แก่ บุหรีที่ผลิตในต่างประเทศและมีการนำเข้ามา ในประเทศที่รู้จักกันทั่วไป ได้แก่ มาร์ลโบโร วินสตัน มอร์ตัน ฮิลล์ ลัคกีส์ ไตรค์ เป็นต้น

3. บุหรีมวนเองหรือบุหรีที่ไม่ได้ผลิตจากโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง ได้แก่ บุหรีมวนเองโดยใช้วัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น อาจเป็นกระดาษ ใบตอง ใบจาก ใบมะกา เป็นต้น

4. อื่นๆ ในที่นี้ ได้แก่ บุหรีซิการ์ และไปป์ ฯลฯ โดยที่ บุหรีซิการ์ ในพระราชบัญญัติ ยาสูบ พ.ศ. 2509 หมายถึง ใบยาแห้งหรือยาอัด ซึ่งมวนด้วยใบยาแห้งหรือยาอัด บุหรีซิการ์ที่มี จำหน่ายในประเทศส่วนใหญ่ผลิตจากประเทศอเมริกาและประเทศแถบยุโรป ได้แก่ ประเทศเดนมาร์ก เนเธอร์แลนด์ และอังกฤษ เป็นต้น

ไปป์ เป็นกล่องสูบบุหรีที่มีไม้สำหรับใส่ยาเส้น ไปป์ส่วนมากทำมาจากเหง้าของ ต้นไม้ที่แข็งและทนความร้อนได้ อาจทำจากขี้ข้าวโพดหรือทำด้วยพลาสติกที่ทนความร้อนได้ดี

1.1.3 สารประกอบในบุหรี

บุหรีทำมาจากใบยาสูบมวนด้วยกระดาษ ในใบยาสูบนอกจากมีสารเสพติดที่มีอยู่ ตามธรรมชาติของยาสูบแล้วยังมีสารปรุงแต่งต่างๆ อีกมากมาย และในควันบุหรีมีสารประกอบ

ทางเคมีอยู่ประมาณ 4,000 ชนิด ในจำนวนนี้มีสารก่อมะเร็งอยู่ไม่ต่ำกว่า 42 ชนิด สารบางชนิดเป็นอันตรายที่สำคัญได้แก่ (สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ. 2542 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

1. นิโคติน ออกฤทธิ์โดยตรงต่อสมอง เป็นทั้งตัวกระตุ้นและกดประสาทส่วนกลาง นิโคตินใช้เวลาอยู่ในระบบไหลเวียนของปอด 7.5 วินาที ก่อนจะผ่านไปทั่วหัวใจ จากหัวใจนิโคตินจะถูกอัดฉีดต่อไปยังสมองโดยใช้เวลาเพียง 1 วินาที แล้วจะหมุนเวียนอยู่ในสมองอีก 8.5 วินาที ก่อนที่จะไปยังเนื้อเยื่อส่วนอื่นของร่างกาย สมองเป็นอวัยวะที่ได้รับนิโคตินมากที่สุดจากปอด โดยความเข้มข้นของระดับนิโคตินในสมองจะประมาณ 70 – 80 นาโนกรัมต่อมิลลิลิตร ส่วนที่ปอดประมาณ 140 – 150 นาโนกรัมต่อมิลลิลิตร สมองจึงเป็นอวัยวะที่ได้รับผลกระทบจากฤทธิ์ของนิโคตินด้วย นิโคตินในปริมาณน้อยจะออกฤทธิ์ยับยั้งต่อสมองทำให้คลายเครียด คลายความวิตกกังวล ลดความประหม่า และสร้างอารมณ์เคลิบเคลิ้ม จึงทำให้ผู้สูบบุหรี่หลงใหลและผูกติดกับการสูบบุหรี่ แต่ความรู้สึกพึงพอใจต่อฤทธิ์ของนิโคติน และอัตราการเต้นของหัวใจจะลดลงหลังการสูบบุหรี่แต่ละมวน โดยยิ่งสูบบุหรี่ความอร่อยก็จะยิ่งลดลง ทำให้ต้องสูบบุหรี่มากขึ้นเรื่อยๆ การสูบบุหรี่หลายมวนจะกดประสาทส่วนกลางทำให้มีความรู้สึกต่างๆ ช้าลง ร้อยละ 95 ของนิโคตินจะไปจับอยู่ที่ปอด บางส่วนจับอยู่ที่เยื่อหุ้มริมฝีปาก และบางส่วนถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือด มีผลโดยตรงต่อต่อมหมวกไต ก่อให้เกิดการหลั่งอิพิเนฟริน (Epinephrine) ทำให้ความดันโลหิตสูงขึ้น หัวใจเต้นเร็วกว่าปกติและไม่เป็นจังหวะ หลอดเลือดที่แขนและขาหดตัว เพิ่มไขมันในเส้นเลือด

2. ทาร์หรือน้ำมันดิบ มีลักษณะเหนียวเกาะกันเป็นสีน้ำตาลเข้ม มีสารเบนโซไพเร็น (Benzopyrene) ซึ่งเป็นสารที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งได้ เช่น มะเร็งปอด มะเร็งกล่องเสียง มะเร็งหลอดลม มะเร็งหลอดอาหาร มะเร็งไต มะเร็งกระเพาะปัสสาวะ และอื่นๆ ซึ่งร้อยละ 50 ของทาร์จะไปจับที่ปอด ทำให้เกิดการระคายเคืองอันเป็นสาเหตุของการไอเรื้อรัง มีเสมหะ ในคนที่สูบบุหรี่วันละซอง ปอดจะรับน้ำมันทาร์เข้าไปประมาณ 30 มิลลิกรัมต่อมวนหรือ 110 กรัมต่อปี

3. คาร์บอนมอนอกไซด์ เป็นก๊าซที่ทำลายคุณสมบัติการเป็นพาหนะนำออกซิเจนของเม็ดเลือดแดง ทำให้เม็ดเลือดแดงไม่สามารถจับออกซิเจนได้เท่ากับเวลาปกติ เกิดการขาดออกซิเจน ทำให้มีเมื่อยล้า ตัดสินช้า เหนื่อยง่าย ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของโรคหัวใจถ้ามีก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ในเลือดสูงถึงร้อยละ 30 ก็จะเป็นอันตรายต่อร่างกาย และถ้าสูงถึงร้อยละ 60 ทำให้ตายได้ บุหรี่แต่ละมวนจะมีก๊าซชนิดนี้ถึงร้อยละ 2.60

4. ไฮโดรเจนไซยาไนด์ เป็นก๊าซพิษที่ทำลายเยื่อบุหลอดลมส่วนต้น ทำให้มีอาการไอเรื้อรัง มีเสมหะเป็นประจำโดยเฉพาะในตอนเช้าจะมีมากขึ้น

5. ไนโตรเจนไดออกไซด์ เป็นก๊าซพิษที่ทำลายเยื่อบุหลอดลมส่วนปลายและถุงลม ทำให้ผนังถุงลมบางโป่งพอง ถุงลมเล็กๆ หลายอันแตกรวมกันเป็นถุงลมใหญ่ ทำให้มีถุงลมจำนวนน้อย การยืดหยุ่นในการหายใจเข้าออกน้อยลง ทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง

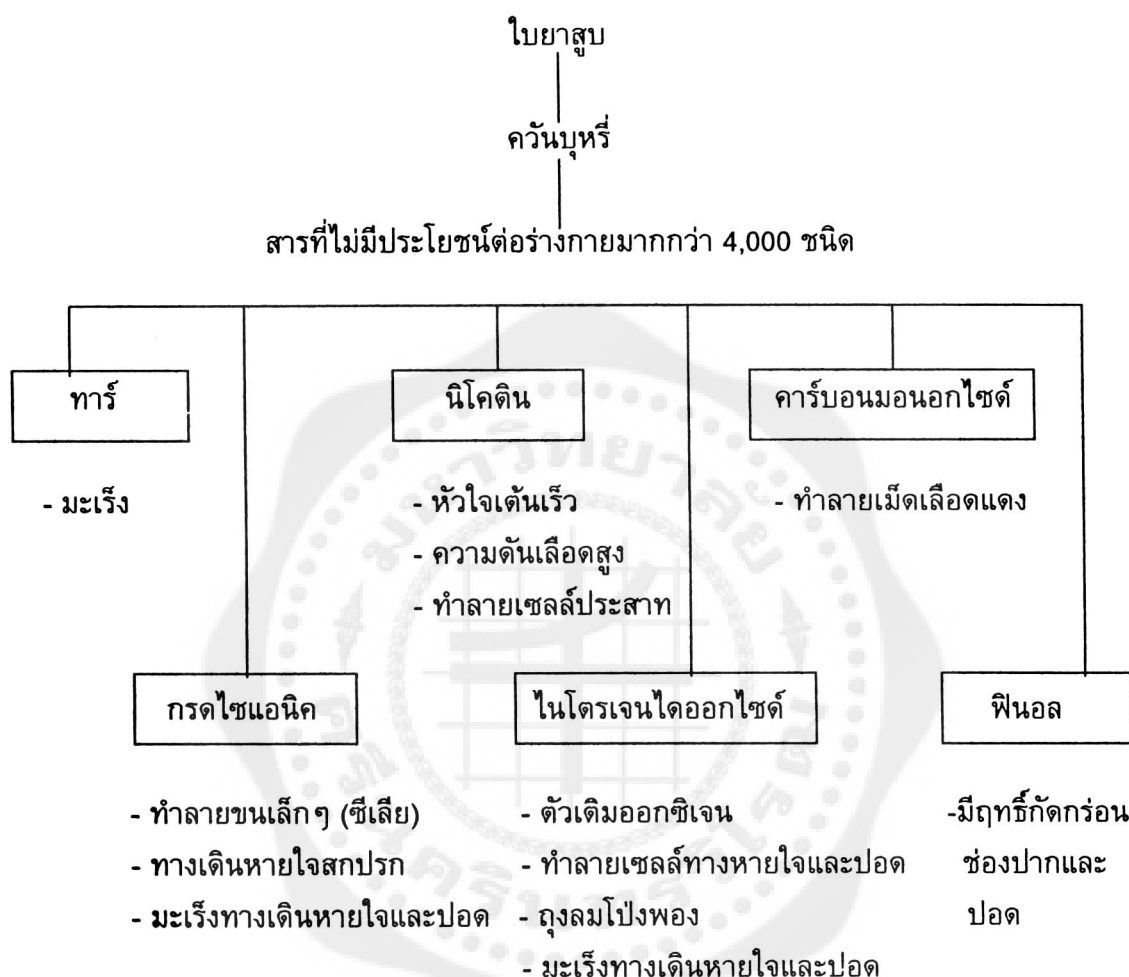
6. แอมโมเนีย มีฤทธิ์ระคายเคืองเนื้อเยื่อ ทำให้แสบตา แสบจมูกหลอดลมอักเสบ ไอและมีเสมหะมาก เป็นสารปรุ่่งแต่งที่ใส่เข้าไปในขั้นตอนการผลิต เมื่อถูกเผาไหม้จะเป็นปัจจัยเสริมเร่งให้มีการดูดซึมนิโคตินไปสู่สมองเร็วขึ้น เป็นการเพิ่มฤทธิ์เสพติดของนิโคติน

7. สารกัมมันตรังสี ควันบุหรีมีสารโพลีเนียม 210 ที่มีรังสีอัลฟาอยู่ เป็นสาเหตุการเกิดโรคมะเร็งปอด และควันบุหรียังเป็นพาหะที่ร้ายแรงในการนำสารกัมมันตรังสี ทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างที่ไม่สูบบุหรีหายใจเอาอากาศที่มีสารพิษนี้เข้าไปด้วย

8. แร่ธาตุและโลหะหนัก แร่ธาตุเป็นสารตกค้างในใบยาสูบ หลังจากพ่นยาฆ่าแมลง เช่น นิเกิล สังกะสี แคดเมียม ทำให้เกิดพิษต่อร่างกาย เช่น นิเกิล เมื่อทำปฏิกิริยากับสารเคมีอื่นจะกลายเป็นสารพิษที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งได้ ยาฆ่าแมลง สารดีดีที (DDT) ที่ตกค้างในขั้นตอนการปลูกยาสูบ เมื่อเข้าสู่ร่างกายจะไปสะสมตามเนื้อเยื่อ ไขมัน ไม่สามารถขับออกทางปัสสาวะ

9. สารปรุ่่งแต่งกลิ่นรส ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 2,000 ชนิด บุหรีแต่ละตราจะผสมสารปรุ่่งแต่งกลิ่นรสประมาณไม่เกิน 100 ชนิด บริษัทบุหรีเคयरายงานแก่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาว่ามีสารปรุ่่งแต่งกลิ่นรสจำนวน 700 ชนิด พบว่ามีสารที่เป็นอันตรายรวมอยู่ด้วย เช่น Methoprene, Chlorofluorocarbons, Ethyl-2-furoate หรือในสารปรุ่่งแต่งกว่า 2,000 กว่าชนิด ที่บริษัทบุหรีรายงานต่อรัฐบาลประเทศนิวซีแลนด์ พบว่ามีสารอันตรายรวมอยู่หลายชนิด เช่น Methylcoumarin, Formaldehyde, Naphthelene และสารก่อมะเร็งอื่นอีกหลายชนิด เช่น Creosote, Cannily, Anthranilate เป็นต้น

1.1.4 พิษภัยของบุหรี

ภาพประกอบ 1 : พิษภัยของบุหรี

1.1.5 โรคที่เกิดจากการสูบบุหรี

โรคต่างๆ ที่เกิดจากการสูบบุหรีมักเป็นโรคไม่ติดต่อ บุหรีเป็นเพียงตัวการสำคัญที่ทำให้ร่างกายอ่อนแอลงความต้านทานโรคร้าย จึงทำให้เกิดการติดเชื้อโรคได้ง่ายขึ้น บุหรีทำให้เกิดผลเสียต่อส่วนต่างๆ ของร่างกายได้ เช่น หัวใจ ปอด หลอดเลือด และอวัยวะอื่นๆ โรคที่เกิดจากการสูบบุหรีมีดังนี้

1. โรคมะเร็ง ปรากฏว่าโรคมะเร็งบางชนิดพบในผู้ที่สูบบุหรีมากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี และผู้ที่สูบบุหรีจะตายเร็วกว่าผู้ที่ไม่ได้สูบบุหรี สารนิโคตินและสารอื่นๆ ในบุหรีเมื่อเข้าไปในปอดจะซึมและแพร่กระจายไปตามส่วนต่างๆ ของร่างกายและทางกระแสเลือด และระบบน้ำเหลือง ทำให้เกิดมะเร็งตามอวัยวะต่างๆ ของร่างกายดังนี้

1.1 มะเร็งปอด พบว่า เป็นกับผู้สูบบุหรี่มากกว่าผู้ที่ไม่เคยสูบบุหรี่ เพราะขณะที่สูบบุหรี่เข้าไปนั้น เท่ากับสูบเอาควันบุหรี่เข้าลึกๆ และควันก็จะเข้าสู่ส่วนลึกที่สุดของปอด ในควันบุหรี่มีทาร์และนิโคติน ซึ่งจะเข้าไปในถุงลมปอด ถ้าบุคคลนั้นยังคงสูบบุหรี่ต่อไปเรื่อยๆ ช่องทางเดินของลมหายใจจะถูกเคลือบหนาขึ้น เยื่อบุหลอดลมซึ่งมีขนละเอียดเล็กๆ ที่ทำหน้าที่พัดฝุ่นละอองต่างๆ ซึ่งปนเข้าไปกับลมหายใจไม่ให้เข้าปอดจะถูกทาร์ซึ่งเป็นน้ำมันเหนียวเกาะจนแข็งจนทำหน้าที่อีกไม่ได้ ควันบุหรี่จะเข้าไปถึงปอด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทางโรคมะเร็งได้กล่าวยืนยันว่าร้อยละ 90 นอกจากนี้ พบว่า อัตราการตายด้วยโรคมะเร็งในปอดในคนที่สูบบุหรี่จะสูงกว่าคนที่ไม่สูบ 10 เท่า และมีผู้ที่สูบบุหรี่ติดต่อกันนานกว่า 20 ปี มีอัตราการตายด้วยโรคมะเร็งในปอดมากกว่าผู้ที่ไม่สูบถึง 30 เท่า มะเร็งปอดที่พบมากในผู้สูบบุหรี่เป็นชนิด Squamous Cell and Small Lung Carcinoma มาก และชนิด Adino Carcinoma น้อยกว่า (ธงชัย กาล้อม. 2542 : 11)

1.2 มะเร็งที่ลำคอ เกิดจากการระคายเคือง อันเนื่องมาจากสารเคมีในควันบุหรี่อาจทำให้สายเสียงเสียไปตลอดชีวิต หลังการผ่าตัดผู้ป่วยต้องหัดพูดใหม่โดยอาศัยการฟ้อนเข้าออกของอากาศ หรือขั้นเริ่มแรกอาจทำให้หลอดลมอักเสบ หลอดลมอักเสบเรื้อรังมักเกิดจากการสูบบุหรี่จัดเกินไปเป็นเวลานานๆ ควันบุหรี่ทำให้ทางเดินของลมหายใจและหลอดลมเกิดการระคายเคือง ไอบและอักเสบ

1.3 มะเร็งที่กระเพาะอาหาร เริ่มแรกจะเป็นแผลในกระเพาะอาหาร โดยบุหรี่จะทำให้กระเพาะอาหารและลำไส้หดตัว หรือบีบตัวช้ากว่าปกติ ผู้ติดบุหรี่จึงมักไม่ค่อยหิวและทำให้อินอาหารน้อยลง โดยเฉพาะผู้ที่สูบบุหรี่ก่อนกินอาหาร และยังทำให้อินอาหารไม่เป็นเวลา การเกิดแผลในกระเพาะอาหารเรื้อรังทำให้กลายเป็นมะเร็งได้

2. โรคถุงลมโป่งพอง เป็นอีกโรคหนึ่งที่พบมากในผู้ที่สูบบุหรี่ โรคนี้เกิดจากมีการเปลี่ยนแปลงที่เซลล์ตามผนังของช่องทางเดินหายใจ เมื่อมียางเหนียวๆ จากควันบุหรี่ไปเกาะตามขนที่เยื่อบุหลอดลม และเซลล์ผนังของทางเดินหายใจแล้ว จะมีเซลล์เจริญเพิ่มขึ้น เมื่อเซลล์เหล่านี้เจริญมากขึ้นก็จะไปอุดช่องเล็กๆ ในปอด ทำให้ปอดไม่สามารถบีบตัวขับเอาก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกจากปอดได้หมด เมื่อหายใจออกแต่ละครั้งจะมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ปนอยู่มากขึ้น ถุงลมก็จะโตขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้การยืดหยุ่นของถุงลมเสียไป ไม่สามารถบีบตัวเอาอากาศออกได้ขณะหายใจ อ่อนเพลีย ไม่มีกำลัง การงดสูบบุหรี่จะช่วยให้อาการค่อยๆ กลับมาที่ได้อีกครั้ง แต่ถุงลมที่เสียความยืดหยุ่นหรือแตกไปแล้วจะไม่คืนสู่สภาพเดิมได้ และผู้ที่สูบบุหรี่มีโอกาสเป็นโรคนี้อย่างน้อย 20 เท่า ของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่

3. โรคหัวใจ เป็นอีกโรคหนึ่งที่เกิดกับผู้สูบบุหรี่มากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ นิโคตินและสารเคมีจากบุหรี่มีส่วนช่วยให้ไขมันไปจับตามผนังหลอดเลือดแดง และเพิ่มปริมาณมากขึ้น นอกจากนี้ นิโคตินยังทำให้หลอดเลือดแดงตีบตันอีกด้วย สาเหตุเหล่านี้ทำให้หลอดเลือดแดงนั้นแคบบางลง ไม่สามารถส่งเลือดไปเลี้ยงหัวใจ สมอง แขน ขา และอวัยวะอื่นๆ ได้เพียงพอ

เมื่อเป็นเช่นนั้นนานมากขึ้น เนื้อเยื่อของอวัยวะที่มีเลือดไปเลี้ยงไม่พอก็จะถูกทำลายเสียไป ถ้าหากมีก้อนเลือดแข็งตัวเล็กๆ หลุดมาจากผนังหลอดเลือดมาในหลอดเลือดที่ไม่สมบูรณ์ก่อน เลือดนี้ก็จะไปอุดตันทางเดินของเลือด บริเวณนั้นก็ขาดเลือดไปเลี้ยงโดยฉับพลัน เป็นเหตุให้เกิดอาการของโรคหัวใจวายได้อย่างกะทันหัน หรือเกิดอัมพาตขึ้นได้

การที่สมองจะทำงานได้อย่างสมบูรณ์ จะต้องมีการนำออกซิเจนไปเลี้ยงอย่างเพียงพอ เมื่อหลอดเลือดแดงแคบลงหรือถูกอุดตัน ก็จะทำให้สมองส่วนที่ไม่ได้รับเลือดไปเลี้ยง ต้องถูกทำลายไปบุคคลนั้นอาจหมดสติหรือเป็นอัมพาตไป ทุกปีจะมีผู้ตายด้วยโรคอัมพาตหรือเป็นลมหมดสติเป็นจำนวนมาก

การสะสมของคอเรสเตอรอลในเลือดที่ไปเลี้ยงสมอง สามารถทำให้สมองเสื่อมลงได้ เช่นเดียวกัน เพราะเมื่อมีไขมันเกาะอยู่ตามผนังหลอดเลือดมาก เลือดที่ไปเลี้ยงสมองก็น้อยทำให้สมองเสื่อม ดังนั้น การกินอาหารที่มีไขมันมากเกินไป หรือการสูบบุหรี่ล้วนแต่เป็นการส่งเสริมทำให้เกิดการสะสมของคอเรสเตอรอล การป้องกันแก้ไข นอกจากการลดอาหาร ไขมันแล้วยังจำเป็นต้องงดสูบบุหรี่ด้วย

4. โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร ทำให้สำไส้เกิดการเคลื่อนไหวมากกว่าปกติ จึงทำให้เกิดการถ่ายอุจจาระบ่อยๆ ในบางรายเกิดอาการไม่ย่อย ท้องผูก และปวดท้อง เนื่องจากการอักเสบของลำไส้ใหญ่ จากการศึกษาผู้ที่สูบบุหรี่มักพบว่า เป็นโรคกระเพาะอาหารอักเสบมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สูบบุหรี่ และทำให้บางรายเบื่ออาหาร เนื่องจากการสร้างกรดน้ำย่อยน้อยลง และทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูงขึ้น

5. โรคระบบขับถ่ายปัสสาวะ ได้กล่าวแล้วว่า การที่หลอดเลือดทั่วไปตีบและแคบเล็กลง เพราะการจับของคอเรสเตอรอล อาจจะทำให้ปริมาณเลือดไปเลี้ยงเซลล์ทำหน้าที่กลั่นกรองปัสสาวะไม่พอทำให้เซลล์นั้นเกิดการอักเสบหรือตายได้ สำหรับโรคเมเร็นั้น เม็ดเลือดขาวขนาดใหญ่อาจจับน้ำมันดิบ จากบุหรี่มาที่ไตจนถึงกระเพาะปัสสาวะ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดเมเร็นของไตและกระเพาะปัสสาวะได้

6. โรคเกี่ยวกับระบบหายใจ ในรายที่สูบบุหรี่เป็นประจำเวลานานๆ จะเกิดภาวะการอักเสบต่อระบบทางเดินหายใจ เกิดการไออยู่เสมอ เนื่องจากควันบุหรี่ไปกระตุ้นเยื่อเมือกหลอดลม บางรายอาจเป็นวัณโรคหรือโรคเกี่ยวกับหลอดลมได้

7. โรคที่ส่งผลต่อเหงือกและฟัน ได้แก่ โรคปริทันต์ (Periodontal Disease) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอักเสบของเหงือก การทำลายกระดูกรอบฟัน และฟันหลุด ซึ่งพบในผู้ที่สูบบุหรี่มากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ สารพิษในควันบุหรี่จะไปเกาะจับติดกับตัวฟัน เหงือกและเยื่อในช่องปาก ทำให้เกิดโรคฟันต่างๆ จนอาจต้องสูญเสียฟัน เกิดโรคมะเร็งเหงือกและโรคเยื่อในช่องปากอักเสบ ผู้ที่สูบบุหรี่จะเกิดโรคเหงือกและฟันมากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่และผู้ที่สูบนานๆ ฟันจะมีสีดำ ทำให้เกิดกลิ่นปากและฟันผุง่ายขึ้น

1.1.6 ภาวะผิดปกติของร่างกายเนื่องจากการสูบบุหรี่

การสูบบุหรี่นอกจากทำให้เกิดโรคต่างๆ แก่ผู้สูบบุหรี่แล้ว ยังอาจทำให้เกิดภาวะผิดปกติต่างๆ ของร่างกายได้ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ระดับวิตามินซีในเลือดลดลง สูบบุหรี่จะมีวิตามินซีในเลือดต่ำกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ ผลนี้จะได้ชัดเจนเมื่อสูบบุหรี่เกินวันละ 10 มวน

2. มีความเสี่ยงในการเกิดอาการแพ้ เนื่องจากส่วนประกอบของควันบุหรี่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ทั้งที่มีประวัติการแพ้หรือไม่แพ้กก็ตาม เมื่ออยู่ในที่มีควันบุหรี่แล้วจะรู้สึกไม่สบาย และมีอาการผิดปกติเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ เกิดการปวดศีรษะเนื่องจากการแพ้เคื่องตา ไอ จาม ปริมาณคาร์บอนมอนอกไซด์ในเลือดสูงขึ้น

3. มีผลเสียต่อทารกในครรภ์ มารดาที่สูบบุหรี่ในขณะที่ตั้งครรภ์ อาจมีผลกระทบต่อทารกในครรภ์ได้ โดยสารประกอบต่างๆ ในควันบุหรี่ เช่น ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์จะเข้าสู่ทารกในครรภ์ได้โดยผ่านทางรก ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์จะเข้าจับเม็ดเลือดแดงในทารกทำให้ทารกอาจคลอดก่อนกำหนดหรือแท้งได้ น้ำหนักของทารกที่คลอดจากมารดาที่สูบบุหรี่เป็นประจำ ตลอดการตั้งครรภ์จะเบากว่าเด็กที่มารดาไม่สูบบุหรี่ถึง 170 กรัม และตัวทารกจะสั้นกว่า ½ นิ้ว ซึ่งทำให้ทารกที่คลอดมีสุขภาพไม่สมบูรณ์

4. ทำให้ขาดความอดทน ทางวิทยาศาสตร์การกีฬาต่างเห็นพ้องต้องกันว่าการสูบบุหรี่ จะทำให้ร่างกายคนมีความอดทนและทนทานน้อยลง จึงยังทำให้ประสิทธิภาพในการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาลดลงอีกด้วย

1.2 พฤติกรรมสูบบุหรี่

1.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

คำว่า "พฤติกรรม" ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531 : 583) หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด เผยความรู้สึกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดและความหมายของพฤติกรรมไว้หลายลักษณะ ดังนี้

ลิขิต กาญจนกรณ์ (2530 : 3) ให้ความหมายไว้ว่า "พฤติกรรม" หมายถึง กิจกรรมใดๆก็ตามของอินทรีย์ที่สังเกตได้โดยตนเองหรือโดยเครื่องมือของผู้ทดลอง เช่น เด็กรับประทาน อาหาร ขี้จิกยาน พุด หัวเราะและร้องไห้ กิจกรรมเหล่านี้หมายถึงพฤติกรรมทั้งสิ้น การสังเกตพฤติกรรมอาจทำได้โดยใช้เครื่องมือเข้าช่วย การใช้เครื่องมือตรวจสอบ

อารี พันธุ์ณี (2534 : 15-16) ให้ความหมายไว้ว่า "พฤติกรรม" หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของอินทรีย์ที่บุคคลสามารถเห็นได้ รู้ได้ หรือใช้เครื่องมือวัด หรือตรวจสอบได้ โดยพฤติกรรมแบ่งออกเป็น

1. พฤติกรรมภายนอก (Overt behavior) เป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้จากภายนอกมี 2 ลักษณะ

1.1 พฤติกรรม Molar เป็นพฤติกรรมหน่วยใหญ่ที่สังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่าโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือวัดและตรวจสอบ เช่น การเคลื่อนไหวของร่างกาย การเดิน ยืน หัวเราะ เป็นต้น

1.2 พฤติกรรม Molecular เป็นพฤติกรรมหน่วยย่อยที่ต้องอาศัยเครื่องมือช่วยสังเกต เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย การไหลเวียนโลหิต การเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต เป็นต้น

2. พฤติกรรมภายใน (Covert behavior) เป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนด้วยตา จำเป็นต้องใช้เครื่องมือและตรวจสอบ พฤติกรรมภายในมีดังนี้

2.1 ความรู้สึก (Feeling) หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้วยอวัยวะสัมผัสที่ 5 หรือส่วนใดส่วนหนึ่ง ได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้น ตัวอย่างเช่น การที่ลิ้นสัมผัสรสหวาน การมองเห็นแสงสว่าง การได้กลิ่นหอม เป็นต้น

2.2 การรับรู้ (Perceiving) การแปลความหมายหรือการตีความที่ได้จากการสัมผัส

2.3 การจำ (Remembering) หมายถึง ความสามารถในการสะสมสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ที่เคยผ่านมาแล้วเก็บเป็นภาพไว้ได้และสามารถที่จะดึงออกมาได้ทุกครั้ง

2.4 การคิด (Thinking) และการตัดสินใจ (Decision making) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลหรือสิ่งเร้าต่างๆ วิเคราะห์หาสาเหตุและพิจารณาตัดสินใจ

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2539 : 97) พฤติกรรม หมายถึง ปฏิกริยาต่างๆ ที่บุคคลแสดงออกมาทั้งภายใน และภายนอกตัวบุคคล โดยพฤติกรรมภายในนั้นเป็นนามธรรม ได้แก่ ความคิด เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมภายนอกนั้นเป็นการแสดงออกให้เห็นสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ การพูด การแสดงกิริยา การกระทำต่างๆ เป็นต้น

ชาญชัย เรืองขจร (2543 : 68) พฤติกรรม หมายถึง ปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่แสดงออกให้เห็นได้ เรียกว่า พฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมที่ไม่สามารถแสดงออกให้เห็นได้ เรียกว่า พฤติกรรมภายใน พฤติกรรมภายนอกมีทั้งพฤติกรรมหน่วยใหญ่ และพฤติกรรมที่เป็นหน่วยเล็กที่สังเกตเห็นได้ต้องอาศัยเครื่องมือ เช่น การทำงานของระบบกล้ามเนื้อร่างกาย เป็นต้น

ทเวดเดล (อนุภาพ ทองอยู่. 2547 : 22 ; อ้างอิงจาก Twaddle. 1981 : 11) พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทุกชนิดของสิ่งมีชีวิต พฤติกรรมของมนุษย์หมายถึง ปฏิกริยาต่างๆ ที่ทุกคนแสดงออกทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลทั้งที่สังเกตเห็นได้ และสังเกตไม่ได้ซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมโดยได้รับอิทธิพลจากความคิดหวังของคนในครอบครัว สถานการณ์และสภากาณ์

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำต่างของสิ่งมีชีวิตที่แสดงออกมาไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมจากภายในหรือภายนอกทั้งที่สามารถสังเกตเห็นได้หรือไม่สามารถสังเกตเห็นได้

1.2.2 องค์ประกอบของพฤติกรรม

บลูม (อนุภาพ ทองอยู่. 2547 : 22 ; อ้างอิงจาก Bloom. 1975 : 65-197) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจจะเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือสังเกตไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. พฤติกรรมด้านพุทธรณินัย หรือองค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive domain) เป็นความสามารถด้านความรู้ การใช้ความคิด และการใช้สติปัญญา ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน

2. พฤติกรรมด้านทัศนคติ (Affective domain) หมายถึง ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกถึงที่ความชอบในการให้คุณค่า หรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของแต่ละบุคคล พฤติกรรมด้านเจตคตินี้เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมการปฏิบัติของบุคคล โดยวางแผนทางการปฏิบัติตามแนวทางที่บุคคลนั้นกำหนดขึ้น

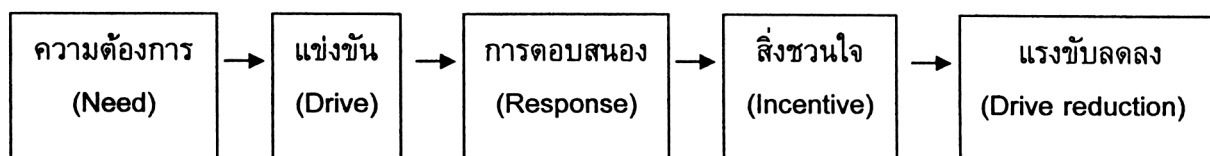
3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor domain) เป็นการแสดงออกในสถานการณ์หนึ่ง หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าอาจปฏิบัติในโอกาสต่อไป เป็นพฤติกรรมสุดท้ายที่จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยพฤติกรรม ด้านความรู้ ทัศนคติ เป็นพื้นฐานซึ่งสามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน ในทางสุขภาพถือว่าพฤติกรรมด้านการปฏิบัติเป็นเป้าหมายขั้นสุดท้ายที่จะช่วยให้บุคคลมีคุณภาพดี

1.2.3 การเกิดพฤติกรรม

ประสาธ อิศรปริดา (2522 : 23) กล่าวถึง การเกิดพฤติกรรมว่าเป็นผลที่เกิดจากการกระทำ ปฏิกริยาของมนุษย์หรืออินทรีย์ (Organism) กับสิ่งแวดล้อม (Environment) ซึ่งเป็นสูตรดังนี้

	B	=	F (O,E)
เมื่อ	B	=	พฤติกรรม
	F	=	ผลที่เกิดจากการมีปฏิกริยาระหว่างองค์ประกอบ
	E	=	สิ่งแวดล้อม

พฤติกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ส่วนใหญ่มักจะเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการกระตุ้น เรียกว่า "พฤติกรรมที่จูงใจ" (Motivated behavior) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของพฤติกรรม ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 : ขั้นตอนการเกิดพฤติกรรม

คือ เมื่อสิ่งเร้าเกิดขึ้นก็จะทำให้ความต้องการ เมื่อเกิดความต้องการก็จะพยายามแสวงหาตอบสนองความต้องการ เมื่อได้รับการตอบสนองหรือไม่ได้รับการตอบสนองก็จะแสดงออกมา คือ พอใจ หรือไม่พอใจ ถ้าหากไม่พอใจความต้องการก็จะลดลง หากไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดความต้องการนั้นอยู่ แรงขับก็จะไม่ลดลง

1.2.4 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่บุคคลมองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อตนเอง สามารถแก้ไขปัญหามีอยู่ได้นั้นเหมาะสมกับความเชื่อ ค่านิยมของตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หวังผลในรางวัลหรือหลีกเลี่ยงการลงโทษ เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งความคิด ความรู้สึก และการกระทำไปพร้อมๆ กัน แบ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ 3 ลักษณะดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงโดยการถูกบังคับ (Compliance)

การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ เพราะบุคคลนั้นถูกสังคมหรือกลุ่มของบุคคลบังคับให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ถ้าไม่เปลี่ยนแปลงจะถูกลงโทษ แต่ในทางตรงข้ามถ้าเปลี่ยนแปลงก็จะได้รับรางวัลจากสังคม

2. การเปลี่ยนแปลงเพราะการเอาอย่าง (Identification)

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแบบนี้ โดยที่บุคคลนั้นเห็นพฤติกรรมของบุคคลอื่นว่าเป็นสิ่งที่ตนเองต้องเลียนแบบ โดยคิดว่าตนเองควรมีพฤติกรรมเหมือนบุคคลนั้น

3. การเปลี่ยนแปลงเพราะยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี (Internalization)

การเปลี่ยนแปลงแบบนี้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากบุคคลได้ยอมรับและรู้สึกด้วยตนเองว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับตนเอง ตรงกับแนวคิดและค่านิยมตนเองยึดถืออยู่หรืออาจมองเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถแก้ไขปัญหาดตนเองได้

1.2.5 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลพฤติกรรม

การเกิดพฤติกรรมของบุคคลเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนมากและมีองค์ประกอบหลายอย่างที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล เช่น องค์ประกอบทางด้านจิตวิทยา องค์ประกอบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ องค์ประกอบทางการศึกษา และองค์ประกอบทางการเมือง (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2532 : 173-185)

1. องค์ประกอบทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ วุฒิภาวะ ความต้องการเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความสนใจ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลทั้งในยามปกติและในยามเจ็บป่วย

2. องค์ประกอบทางด้านสังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มบุคคลในสังคม สถานภาพทางสังคม และวัฒนธรรม การปฏิบัติที่ดีมีผลจากวัฒนธรรมชุมชนที่มีความแตกต่างกันไปแล้วแต่ลักษณะของชุมชน

3. องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา และมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพด้วย การศึกษาช่วยให้บุคคลมีความรู้ที่ถูกต้อง มีความฉลาด และเลือกการปฏิบัติตนด้านสุขภาพที่ถูกต้อง เป็นผลให้เขามีสุขภาพดี ซึ่งขณะเดียวกันก็มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพด้วย ในกลุ่มประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี มักจะมีความรู้เจตคติ และการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องทางด้านสุขภาพและประชาชน ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดปัญหามากมายเกี่ยวกับการเจ็บป่วย

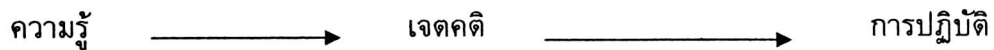
4. องค์ประกอบทางการศึกษา ระดับการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติทางสุขภาพอนามัยของประชาชน ประชาชนที่มีการศึกษาสูงย่อมมีความรู้ มีเจตคติ และการปฏิบัติทางด้านสุขภาพถูกต้องกว่าประชาชนที่มีการศึกษาต่ำ

5. องค์ประกอบทางการเมือง นโยบายทางการเมืองมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน ทั้งทางด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ เพราะนโยบายของประเทศชี้ให้เห็นจำนวน และความเพียงพอของการบริการรักษาพยาบาล กิจกรรมสุขศึกษาที่จัดให้ประชาชน กฎหมายหรือข้อบังคับที่มีผลต่อสุขภาพบางอย่าง นักวิชาการศึกษา กระบวนการทางการศึกษา หรือการให้การศึกษาก่อให้เกิดพฤติกรรมปฏิบัติได้

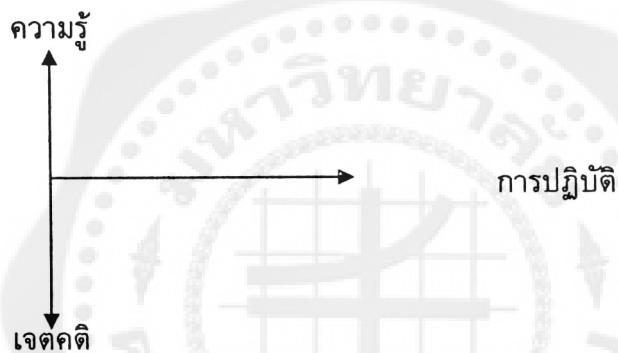
1.2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ

นิภา มนูญปัจจุ (2528 : 68) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติไว้ 4 รูปแบบคือ

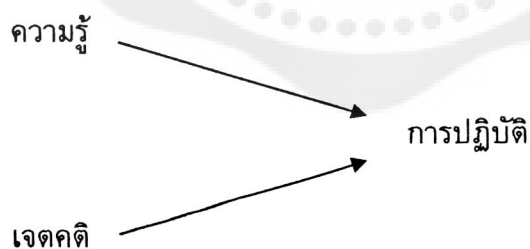
1. การปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาจะเป็นไปตามเจตคติ และความรู้ที่บุคคลนั้นมีอยู่ โดยมีเจตคติเป็นตัวกลางระหว่างความรู้ และการปฏิบัติ คือ เจตคติจะเกิดจากความรู้ที่มีอยู่และการปฏิบัติจะแสดงออกไปตามเจตคตินั้น

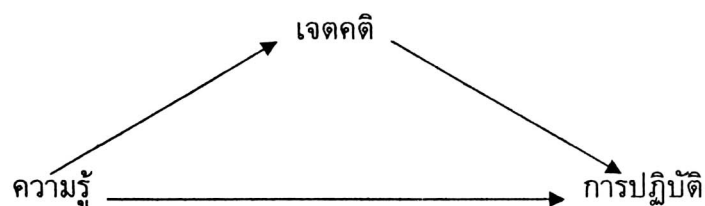
2. การปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เกิดจากความรู้ และเจตคติที่มีความสัมพันธ์กันหรือความรู้กับเจตคติมีผลร่วมกันเกี่ยวข้องกันก่อให้เกิดการปฏิบัติหรือพฤติกรรม

3. ความรู้และเจตคติต่างทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้ และเจตคติไม่มีความเกี่ยวข้องกัน

4. ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น บุคคลมีความรู้ และปฏิบัติตามความรู้นั้น หรือความรู้มีผลต่อเจตคติก่อนแล้วการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเจตคตินั้น

สุชาติ โสมประยูร (2525 : 48) กล่าวว่า พฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติทั้งสามอย่างนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แต่ละอย่างมักจะไม่เกิดขึ้นโดยอิสระ มักจะเกิดขึ้นรวมๆ กัน และพึ่งพาอาศัยกัน การสร้างเสริมพฤติกรรมอย่างหนึ่ง จะช่วยเป็นช่องทางสร้างเสริมพฤติกรรมอย่างอื่นๆ ด้วยเสมอ การพัฒนาพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจึงเป็นการพัฒนาพฤติกรรมอย่างอื่นๆ ไปด้วยโดยทางอ้อม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2532 : 21) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้และเจตคติ จะเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการปฏิบัติ

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (บุปผา ม้วยแก้ว. 2542 : 20 ; อ้างอิงจาก ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. 2527 : 38-41) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติไว้ว่า ในเรื่องของ การเรียนรู้ เชื่อว่าความรู้หรือสติปัญญา แหล่งใหญ่ของการควบคุมการเรียนรู้ และแหล่งเกิดการเรียนรู้ในด้านจุดมุ่งหมาย การศึกษาก็ทำนองเดียวกัน จะพบว่าเราให้ความสำคัญและเน้นการเรียนการสอนในด้านความรู้ จุดมุ่งหมายการศึกษาทางความรู้ เป็นลักษณะที่มีความสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดผลในจุดมุ่งหมายทางเจตคติ และการปฏิบัติ ความรู้จะเป็นตัวเอื้ออำนวยให้ประสบความสำเร็จ หรือบรรลุจุดมุ่งหมายด้านเจตคติ และการปฏิบัติได้

จากแนวคิดต่างๆ ดังกล่าว พอที่จะสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ นั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างถาวร

1.2.7 พฤติกรรมการสูบบุหรี่

วัยรุ่นเป็นบุคคลที่มีวัยระหว่างเริ่มเป็นหนุ่มสาว (Puberty) และกำลังจะเริ่มเป็นผู้ใหญ่ (Young adulthood) เป็นช่วงที่มีอายุระหว่าง 10 - 20 ปี ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่จะเปลี่ยนจากความเป็นเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทรวดทรงจิตใจอารมณ์และสังคม เมื่อร่างกายเปลี่ยนไปพฤติกรรมก็เปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาพฤติกรรมใหม่ๆ การแสดงพฤติกรรมก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว รุนแรง พฤติกรรมด้วยความคิดริเริ่ม คิดในสิ่งต่างๆ ทางเหตุผลของความถูกต้อง ต้องการทราบว่าจะไรถูก อะไรผิด อะไรควร อะไรไม่ควร เริ่มมีข้อขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ของสังคมในบางประการที่มองไม่เห็นเหมาะสม พยายามจะสร้างค่านิยมใหม่ในเรื่องต่างๆ ส่วนบทบาทของบิดามารดาหรือครูอาจารย์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นจะลดน้อยลงไปมาก ปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างผู้ใหญ่กับวัยรุ่นจะมีมากขึ้นเพราะทั้งสองฝ่ายเข้าใจพฤติกรรมต่างกัน วัยรุ่นจะทำเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ และให้สังคมรับรู้ว่าเป็นผู้ใหญ่ แต่เนื่องจากขาดประสบการณ์เรียนรู้อีกมาก จึงทำให้เกิดความคับข้องใจหรืออาจเห็นตัวอย่างที่ไม่ถูกต้องหรือมีเจตคติต่อความเป็นผู้ใหญ่ไม่เหมาะสม จึงเป็นสาเหตุให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมตามที่ตนเองคิดว่าควรจะเป็น (สุชา จันทรเฒ. 2533 : 50) เช่น การลองสูบบุหรี่โดยเข้าใจว่าการสูบบุหรี่

บุหรี่ยังแสดงถึงความเป็นผู้ใหญ่ ทำให้คนดูโก้เก๋ รวมทั้งเชื่อว่าบุหรี่ยังทำให้อายุยืนยาว จิตใจสบายวัยรุ่นมีความอยากรู้อยากเห็น มีอารมณ์ไม่แน่นอน อยากให้เพื่อนยอมรับโดยพยายามทำตนให้เข้ากลุ่ม กลุ่มในวัยเดียวกันจะมีอิทธิพลต่อความคิดความรู้สึกและการกระทำเป็นอย่างมาก การสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในปัจจุบันพบว่ามีความนิยมสูงขึ้น เนื่องจากหลายสาเหตุด้วยกันอีกทั้งวัยรุ่นมีค่านิยมทางสุขภาพ เช่น คิดว่าผู้ชายต้องสูบบุหรี่ นับว่าเป็นค่านิยมที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพราะเป็นพฤติกรรมที่มีโทษต่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งต้องเริ่มตั้งแต่ครอบครัวมีบทบาทในการเลี้ยงดู และอบรมสมาชิกให้สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ตามหลักพฤติกรรมศาสตร์แล้ววัยรุ่นที่กำลังคิดหาเหตุผล ต้องการอยากรู้อยากเห็น ต้องการลองทำสิ่งต่างๆ ที่พัฒนาค่านิยมรวมทั้งค่านิยมทางสุขภาพ ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมควรได้รับการเน้นในขณะนี้ รวมทั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงแนวความคิดที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับพฤติกรรมด้วย

การสูบบุหรี่นั้นเป็นพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้นมาภายหลัง ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด Silvan Tomkins (บุปผา ม้วยแก้ว. 2542 : 22 ; อ้างอิงจาก สุริย์ จันทรมล. 2526 : 38) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนพอสรุปได้ 4 ประการ คือ

1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นนิสัยความเคยชิน (Habitual smoking)

นักสูบบุหรี่ประเภทนี้จะมึนหรือติดอยู่กับปากอยู่ตลอดเวลา (ไม่ได้จุดบุหรี่ก็คาบไว้ในปากเฉยๆ) จะมีบุหรี่ยึดติดหรือใกล้ตัวอยู่ตลอดเวลา การสูบบุหรี่จะมีความรู้สึกสบายใจขึ้น มีความสุข เมื่อสูบบุหรี่ทำให้มีความรู้สึกอะไรๆ ดีขึ้น บางคนอาจมีความรู้สึกว่าการสูบบุหรี่ช่วยให้เกิดความภูมิใจ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มนี้จะเป็นแบบอัตโนมัติ เป็นกิจวัตรที่จะต้องทำประจำวัน นักสูบบุหรี่ประเภทนี้ถ้าต้องการสูบบุหรี่จะต้องทำความเข้าใจลักษณะพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของตนเอง แบบฉบับการสูบบุหรี่เพื่อจะนำไปสู่การงดได้

2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่เนื่องจากมองโลกในแง่ดี (Positive affect smoking)

แบบฉบับของนักสูบบุหรี่ประเภทนี้ ถือว่าการสูบบุหรี่เป็นการกระตุ้นช่วยทำให้เกิดความพอใจ เกิดความสุข ความตื่นเต้น เพื่อความผ่อนคลายความเครียด เช่น การสูบบุหรี่หลังอาหารแต่ละมื้อ เด็กวัยรุ่นที่สูบเพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่ามีความเป็นผู้ใหญ่ หรือสูบเพราะเอาตัวอย่างของผู้ที่ตัวเองรัก เช่น ต้องการทำตามพ่อแม่ที่สูบบุหรี่ กลุ่มนี้บางคนมีความสุขที่ได้ถือบุหรี่ มีความสุขที่ได้สัมผัสควันบุหรี่ที่พุ่งออกจากปาก จมูก คนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่แบบนี้ถ้าจะชักจูงให้เลิกต้องใช้ความพยายามอย่างมาก

3. พฤติกรรมการสูบบุหรี่เนื่องจากมองโลกในแง่ลบ (Negative affect smoking)

นักสูบบุหรี่ประเภทนี้ จะสูบบุหรี่เป็นบางครั้งไม่ต่อเนื่อง เช่น เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ได้รับความกดดัน มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน หรือมีเหตุการณ์ หรืออยู่ในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งที่จะสูบบุหรี่ เช่น เมื่อรู้สึกตื่นเต้น หวาดกลัว ความสุข ความเศร้า เหนื่อย เข้าสังคม อยู่คนเดียว ขณะขับรถ บุคคลเหล่านี้จะสูบบุหรี่เมื่อมีเหตุการณ์ใด

เหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่ติดต่อกันเนื่องในกลุ่ม พฤติกรรมการงดสูบบุหรี่ทำได้ง่ายกว่าเพียงแค่พยายามค้นหาว่าจะสูบเมื่อใด จะหาอะไรมาทดแทนการสูบบุหรี่ เมื่อรู้ตัวว่ามีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นต้องการเครื่องช่วย ปลอบใจแทนที่จะสูบบุหรี่ก็หาสิ่งอื่นทดแทน

4. พฤติกรรมที่ขาดสูบบุหรี่ไม่ได้ (Addictive smoking)

กลุ่มนี้ถือว่าบุหรี่ยึด คือ สิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ถ้าไม่ได้สูบบุหรี่จะมีความรู้สึกที่ไม่สบายใจ มีความผิดปกติทางร่างกาย ดังนั้นการสูบบุหรี่จะช่วยทำให้สบายใจมากขึ้น มีความพอใจช่วยลดความรู้สึกกดดัน ช่วยทำให้บรรยากาศดี คิดอะไรออก บุคคลกลุ่มนี้ถ้างดสูบบุหรี่คงทำได้ยาก จะต้องใช้กระบวนการพยายาม ความตั้งใจมากเป็นพิเศษต้องได้รับการส่งเสริมกำลังใจที่จะเลิกสูบบุหรี่ให้ได้ ดังนั้นจะต้องมีความพยายามอย่างมากในการที่จะเลิกสูบบุหรี่

1.2.8 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2522 : 9-19) กล่าวว่า สาเหตุของการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นทางพฤติกรรมศาสตร์การสูบบุหรี่อาจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ปัจจัยก็ได้ที่เกิดในคนคนนั้น แล้วส่งผลให้คนนั้นสูบบุหรี่ บุคคลในกลุ่มนั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ ซึ่งสรุปปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. การเอาแบบอย่างตามกลุ่ม บุคคลมักจะมีกลุ่มอ้างอิง (Reference group) เสมอในแง่ความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ทั้งนี้เพราะบุคคลต้องการ การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และต้องการการยอมรับจากกลุ่ม ดังนั้น เมื่อกลุ่มอ้างอิงสูบบุหรี่ บุคคลในกลุ่มนั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ตามไปด้วย

2. การอยากลองทำ บุคคลโดยเฉพาะในวัยรุ่น ซึ่งมีความกระตือรือร้นอยากรู้ อยากลอง อยากมีประสบการณ์ต่างๆ ดังนั้นการสูบบุหรี่ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่เขาต้องการทดลองสูบบ้าง มีผลต่อการสูบบุหรี่ต่อไป

3. การเอาตามอย่างบุคคลอื่น ในสังคมทุกสังคมจะมีบุคคลแทบทุกประเภทสูบบุหรี่ตั้งแต่สมาชิกในครอบครัว ครู พระภิกษุ แพทย์ ดารา นักเรียน และผู้นำกลุ่มต่างๆ จะเป็นแบบอย่างให้บุคคลเกิดการเลียนแบบ โดยการสูบบุหรี่ตามบุคคลเหล่านั้น

4. กิจกรรมสังคม เมื่อมีการรวมกลุ่มทางสังคม นอกจากจะมีกิจกรรมต่างๆ แล้ว การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่มักจะตามมาเสมอ ทำให้บุหรี่ยึดสำหรับการต้อนรับแขกในงานสังสรรค์ต่างๆ ผู้ที่เข้าร่วมในกิจกรรมสังคมนั้นๆ เกิดความรู้สึกว่า จะต้องดื่มและสูบบุหรี่เพื่อเข้าสังคม

5. ธรรมเนียม ในสังคมไทยบางแห่งจะใช้บุหรี่ยึดเป็นสิ่งสำหรับต้อนรับแขกที่มาเยี่ยม หรือนำไปเป็นของฝากแก่ผู้ที่เคารพนับถือ เพื่อเป็นการแสดงถึงน้ำใจไมตรีต่อกัน ทำให้ต้องมีการสูบบุหรี่ เพื่อผูกมิตรหรือรักษาน้ำใจของผู้ที่นำมามอบให้

6. ความต้องการหลีกเลี่ยงการต่อว่าหรือตำหนิตะเยียน วัยรุ่นหรือผู้ชายมักมีค่านิยมในการแสดงความเป็นชาย หรือแสดงความเป็นผู้ใหญ่ให้สังคมได้รู้จักโดยการสูบบุหรี่ ถ้าสูบบุหรี่ไม่เป็นก็จะถูกต่อว่าหรือตำหนิ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกต่อว่าหรือตำหนิ ก็จะต้องหัดสูบบุหรี่

7. กลไกการปรับตัว บุคคลจำนวนมากใช้การสูบบุหรี่เป็นทางออกของความตึงเครียด เมื่อเกิดความกลัดกลุ้ม มีปัญหา เกิดความวุ่นวายใจ ไม่มีทางแสดงออกในทางอื่นก็หันไปลองสูบบุหรี่ โดยหวังว่าการสูบบุหรี่จะบรรเทาอาการเหล่านั้นได้

8. การสูบบุหรี่จำหน่ายโดยทั่วไป และการโฆษณาทางสื่อมวลชนต่างๆ เนื่องจากมีความสะดวกในการซื้อหาบุหรี่ ซึ่งมีจำหน่ายอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง มีส่วนส่งเสริมให้บุคคลสูบบุหรี่

คณะกรรมการองค์การอนามัยโลกในภาคพื้นยุโรป (บุปผา ม้วยแก้ว, 2542 : 27 ; อ้างอิงจาก White, 1988 : 20-23) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่นที่สำคัญมีดังนี้ คือ

1. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม การสูบบุหรี่ถูกกำหนดให้เป็นพฤติกรรมสังคมอย่างหนึ่ง ที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติกัน วัยรุ่นที่ต้องการจะแสดงตนว่าเป็นผู้ใหญ่จึงหันไปสูบบุหรี่ตามแบบที่เห็นตัวอย่างในสังคมแวดล้อมตน

2. ปัจจัยด้านการโฆษณาและส่งเสริมการขายบุหรี่ โดยเน้นว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่ทำให้มีความสุข กล้าเสี่ยงและแสดงความเป็นผู้ใหญ่ รวมทั้งการโฆษณาที่แสดงถึงการสูบบุหรี่ในผู้หญิงจะช่วยทำให้หุ่นดีและดูดี เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้วัยรุ่นหันไปสูบบุหรี่ให้มากขึ้น

3. ปัจจัยด้านสื่อและดารา การที่วัยรุ่นเห็นภาพสื่อและดาราสูบบุหรี่และภาพยนตร์เป็นการชักนำให้วัยรุ่นหันไปสูบบุหรี่ตามอย่างได้

4. ปัจจัยด้านการกระจายของบุหรี่ การที่วัยรุ่นสามารถหาซื้อบุหรี่ได้ง่ายและราคาไม่แพงจะมีผลทำให้วัยรุ่นสามารถซื้อบุหรี่มาสูบได้มากขึ้น

5. ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อิทธิพลของเพื่อน และอิทธิพลของบุคคล ในครอบครัว ที่สูบบุหรี่จะทำให้วัยรุ่นเกิดการลองสูบบุหรี่และนำไปสู่การสูบจนเป็นนิสัยต่อไป

6. ปัจจัยด้านส่วนบุคคล พบว่า วัยรุ่นที่มองภาพลักษณ์ตนเองต่ำมีความมั่นใจในตนเองน้อยและขาดทักษะทางสังคมมีแนวโน้มที่จะหันไปสูบบุหรี่ได้มากกว่าวัยรุ่นที่มีการนับถือตนเองและมีทักษะทางสังคมดี

7. ปัจจัยด้านความรู้ ทักษะและความเชื่อพบว่าวัยรุ่นที่มีความรู้ทัศนคติและความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการสูบบุหรี่มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากขึ้น

1.2.9 รูปแบบขั้นตอนการสูบบุหรี่ (Stage model of smoking)

กลอน ลีเวนทอล และฮิรชแมน (อนุภาพ ทองอยู่, 2547 : 27 ; อ้างอิงจาก Glynn, Leventhal & Hirschman, 1985 : 130-152) ได้อธิบายขั้นตอนของการพัฒนาพฤติกรรมการสูบบุหรี่

บุหรืในบุคคลก่อนที่จะกลายมาเป็นคนสูบบุหรืเป็นนิสัย หรือสูบเป็นประจำ ซึ่งแบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะปลุกฝัง (Preparatory stage) ระยะนี้เป็นช่วงที่เด็กพัฒนาทัศนคติที่มีต่อการสูบบุหรืแต่จะยังไม่มีผลเสียร้ายแรงต่อการนำไปสู่พฤติกรรมการสูบบุหรื โดยเด็กในระยะอายุ 4 เดือน จะสามารถรู้เกี่ยวกับบุหรืที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมตัวเด็ก และภายในอายุ 3 ปี เด็กมากกว่าร้อยละเก้าสิบ จะเริ่มคุ้นเคยกับบุหรืในระยะนี้การรับรู้เกี่ยวกับบุหรืจะมีผลต่อการพัฒนาความต้องการและการสร้างบุคลิกภาพตามรูปแบบที่เด็กต้องการ ซึ่งรูปแบบบุคลิกภาพนี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบของเด็กในระยะต่อมา ในการทำให้เด็กเริ่มสูบบุหรืและผ่านเข้าสู่ระยะต่างๆจนกลายเป็นคนสูบบุหรืเป็นนิสัย

ระยะที่ 2 ระยะเริ่มลอง (Initiation) คือระยะที่เด็กเริ่มลองสูบบุหรืเป็นครั้งแรกซึ่งอาจมีครั้งที่ 2 และ 3 ตามมาโดยเด็กส่วนใหญ่มักผ่านเข้าสู่ระยะนี้โดยมีการเริ่มลองสูบบุหรือย่างน้อย 1 มวน ในระยะนี้จะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะการมีเพื่อนสูบบุหรืและการที่เพื่อนชักจูงสูบบุหรื รวมทั้งการอยากรู้อยากลองของเด็กที่มีผลทำให้เด็กพัฒนาผ่านระยะนี้และเข้าสู่ระยะที่ 3 อย่างรวดเร็ว

ระยะที่ 3 ระยะเริ่มสูบบุหรื (Becoming) เป็นระยะที่วัยรุ่นอาจยังไม่คิดว่าตนเองเป็นคนสูบบุหรื เนื่องจากเป็นช่วงที่ทดลองมีพฤติกรรมการสูบบุหรื เช่น การซื้อบุหรื การสูบบุหรื ที่สัมพันธ์กับกิจกรรมอื่นๆ เช่น หลังรับประทานอาหาร เมื่อดื่มสุรา เมื่อไปเที่ยวกับเพื่อน ในระยะนี้การสูบบุหรืของวัยรุ่นจะถูกกระตุ้นโดยสิ่งแวดล้อมที่ทำให้มีการสูบเป็นระยะระยะโดยเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เคยทำ

ระยะที่ 4 ระยะสูบบุหรืประจำ (Maintenance) เมื่อมีบุคคลเข้าสู่ระยะนี้จะมีการสูบบุหรืเป็นประจำ และมีการกำหนดภาพลักษณ์ของตนเองว่าเป็นคนสูบบุหรื โดยส่วนมากบุคคลจะใช้เวลา 2 ปี หรือมากกว่าในการผ่านขั้นตอนต่างๆ ของการสูบบุหรื และเข้าสู่การเป็นคนสูบบุหรืจัดและต้องสูบอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างของระยะเวลาในการพัฒนาพฤติกรรมการสูบบุหรืแตกต่างกันไป

1.2.10 สาเหตุของการสูบบุหรื

ทองหล่อ เดชไทย (2533 : 39-42) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการสูบบุหรืไว้ 2 ประการใหญ่ๆ ดังนี้

1. เหตุผลทางบวก เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ความสบายใจ มีความสุข
2. เหตุผลทางลบ เพื่อช่วยลดความตึงเครียด ผ่อนคลายอารมณ์

สาเหตุของการสูบบุหรืสามารถจำแนก เพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมการสูบบุหรืได้ 6 ลักษณะ ดังนี้

1. เพื่อการกระตุ้น (Stimulation) บุคคลจะใช้บุหรีเพื่อกระตุ้นให้สามารถทำงานอย่างกระฉับกระเฉง ไม่เฉื่อยชา หรือช่วยให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เหนื่อยง่าย หรืออ่อนเพลีย

2. เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว (Handling) เนื่องจากบางคนชอบดูดนิ้วบุหรีที่ลอยขึ้นไปในอากาศหรือชอบกลืนบุหรี นอกจากนั้นเขายังพอใจในความเกี่ยวข้องกันระหว่างปากและมือขณะสูบบุหรีอีกด้วย ประเภทนี้ไม่ชอบการที่จะปล่อยให้มือว่างเปล่า หรือขาดการเคลื่อนไหว เพราะอาจทำให้เกิดการประหม่า ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง โดยปกติแล้วบุคคลประเภทนี้จะเป็นคนที่มักจะติดพันกับกิจกรรมทางสังคมที่ไม่คุ้นเคย จึงจำเป็นต้องใช้บุหรีเป็นเครื่องนำทางหรือยึดเหนี่ยว เพื่อกดหรือปิดบังความรู้สึกตื่นเต้นต่อสถานการณ์ต่างๆ

3. เพื่อผ่อนคลาย (Relaxation) บุคคลที่สูบบุหรีเพื่อผ่อนคลายนี้ เป็นเหยื่อของการแสดงพฤติกรรมที่มาจากการสร้างสถานการณ์ขึ้น เพราะว่าเขามีความเชื่อว่า บุหรีสามารถช่วยผ่อนคลายได้เนื่องจากเขาสูบบุหรีในช่วงเวลาที่เขารู้สึกสบายใจ เช่น ภายหลังจากการรับประทานอาหาร ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วสิ่งที่ทำให้สบายใจ หรือผ่อนคลายหลังจากรับประทานอาหารนั้น เกิดจากกระบวนการย่อยอาหารต่างหากไม่ใช่บุหรี เพราะหลังจากรับประทานอาหารแล้ว ประการแรกความอึดที่เนื่องจากมีอาหารเข้าไปอยู่ในกระเพาะอาหารเต็มทำให้เกิดความพอใจ บวกกับผลที่เกิดจากกระบวนการย่อยอาหาร ซึ่งอาจทำให้รู้สึกง่วง และต้องการพักผ่อน ฉะนั้นถ้าสูบบุหรีในช่วงนี้จะรู้สึกว่า บุหรีเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ผ่อนคลายได้

4. เพื่อการระบาย (Crutch) บุคคลบางคนจะสูบบุหรีก็เพื่อลดหรือขจัดความรู้สึกทางลบต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะมีความเครียดหรือไม่สบายใจ ในกรณีนี้เป็นการใช้บุหรีเพื่อการระบายอารมณ์ตึงเครียดเช่นเดียวกับยากล่อมประสาท ซึ่งจะพบได้บางคนที่ยพยายามจะแก้ปัญหาส่วนตัวที่หนักอกบางอย่างด้วยบุหรี

5. จากความอยาก (Craving) ปกติสารที่รู้จักกันในนามของนิโคติน ซึ่งพบในใบยาสูบนั้น จะสามารถทำให้เกิดผลเช่นเดียวกับยาเสพติดอื่นๆ คือ อาจทำให้มีอาการที่ไม่พึงปรารถนา อันเนื่องมาจากการหยุดหรือเลิกใช้ เพราะนิโคตินที่สะสมอยู่ในร่างกายจะทำให้เกิดความต้องการ หรือความอยากในการสูบบุหรีอยู่เรื่อยๆ

6. จากนิสัย (Habit) สำหรับกรณีนี้เป็นประเภทที่บุคคลจูดบุหรีอย่างลึ้มตัว ซึ่งเป็นการกระทำที่เรียกว่าเป็นนิสัย บางครั้งอาจจูดบุหรีหมดวันใหม่ๆ ที่มวนเก่ากำลังวางอยู่ในที่เขี่ยบุหรี ทั้งนี้เพราะบุคคลเกิดความเคยชินกับการได้ใช้ริมฝีปากสัมผัสกับบุหรีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจเกิด 30 ครั้งใน 1 ชั่วโมง หรือประมาณ 300 – 400 ครั้งต่อวัน และเหตุนี้เองทำให้การสูบบุหรีกลายเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำที่ต้องทำร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น ขณะใช้ความคิดหรือขณะดื่มกาแฟ หรือขณะเซ็นหนังสือ เป็นต้น

พัณณ์ สุขจำนงค์ (2529 : 39) ได้ศึกษาถึงสาเหตุของการสูบบุหรีไว้ว่า จากการได้ถามผู้ป่วยที่สูบบุหรีจำนวน 500 ราย พบว่า สูบบุหรีมาตั้งแต่เป็นเด็กนักเรียนอายุ 12 – 20 ปี

มีมากเกินร้อยละ 50 รองลงมาเริ่มสูบบุหรี่ในวัยหนุ่ม อายุ 20 - 30 ปี และเมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้วอายุเลย 30 ปี ถ้ายังไม่เคยสูบบุหรี่ก็จะไม่สนใจที่จะสูบ และได้ศึกษาต่อไปพบว่า

สาเหตุที่เด็กวัยรุ่นติดบุหรี่ เพราะ

1. ตามเพื่อน อยากเข้าสังคมกับเพื่อน
2. อยากลอง เพราะอยากรู้อยากเห็น
3. สภาพแวดล้อมเป็นเหตุ เช่น อยู่ในหมู่บ้านที่พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่สูบให้เห็นทุกวัน
4. อยู่โรงเรียนครูก็สูบให้เห็น อยากลองเพราะผู้ใหญ่ห้าม แต่ผู้ใหญ่ทำเสียเอง

สาเหตุที่ผู้ใหญ่สูบบุหรี่ เพราะ

1. ฆ่าเวลา
2. เพื่อเข้าสังคม
3. เพื่อลดความเครียดหรือผ่อนคลายอารมณ์

ไชยยศ เหมะรัชตะ (2525 : 44-45) ได้ศึกษาสาเหตุหรือแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลใช้สารเสพติดไว้ 3 ประการ คือ

1. สาเหตุจากตัวผู้กระทำผิด คือ ความจำเป็นทางร่างกาย ความต้องการทางจิตใจ ความเชื่ออย่างผิดๆ อยากรู้อยากเห็น หรือเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภาวะทางจิต
2. สาเหตุด้านสิ่งแวดล้อม และสภาพปัญหาทางสังคม คือ ถูกเพื่อนชักจูงหรือถูกหลอกลวง และเกิดจากครอบครัว ผู้ปกครอง โรงเรียน สิ่งแวดล้อม การศึกษา และที่อยู่อาศัยในละแวกที่ผู้เสพติดอาศัยอยู่
3. สาเหตุด้านเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากภาวะปัจจุบัน ทำให้ทุกคนต้องทำงานแข่งกับเวลา บิดามารดาไม่มีเวลาให้ครอบครัว ทำให้เด็กและเยาวชนขาดความอบอุ่น ประกอบกับมีเวลาว่างมากและมีสิ่งจูงใจบางประการ เด็กจึงหันไปเสพยาเสพติดในที่สุด

1.2.11 วิธีหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่

วิธีหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. ศึกษาถึงโทษของการสูบบุหรี่ในด้านต่างๆ เช่น การทำลายสุขภาพ การทำลายบุคลิกภาพ และการใช้จ่ายเงินโดยไม่จำเป็น เป็นต้น เพื่อให้ตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้ทราบถึงผลเสียที่ได้รับจากการสูบบุหรี่ และมีเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสูบบุหรี่
2. ไม่คึกคะนองหรืออยากทดลองสูบบุหรี่ รวมทั้งให้ปฏิเสธการชักชวนของเพื่อน เพราะการสูบบุหรี่ ไม่มีผลดีเลย
3. เมื่อประสาทเคร่งเครียด หรือจิตใจมีความกังวล ไม่ควรสูบบุหรี่ เพื่อคลายเครียด ควรหาโอกาสพักผ่อน หรือทำงานให้เกิดความเพลิดเพลินจะดีที่สุด
4. ไม่เชื่อคำโฆษณาชักชวน หรือการคำของผู้ขายบุหรี่

5. ไม่ซื้อหรือรับแจกบุหรี่ปริมาณมากเก็บไว้ แม้ว่าตั้งใจจะไม่สูบกก็ตาม แต่ถ้ามีไว้แล้วอาจทำให้ใจไขว่ไขว่ไปทดลองสูบได้

1.2.12 การห้ามแสดงบุหรี่ปริมาณ จุดขาย มีความชอบธรรมอย่างยิ่งในการบังคับใช้กฎหมาย

1. พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ใช้บังคับได้แน่นอนเพราะโดยเจตนารมณ์ของกฎหมาย : จากหมายเหตุแนบท้ายพระราชบัญญัติ สรุปได้อย่างชัดเจนว่า เพื่อห้ามการโฆษณาส่งเสริมการขายบุหรี่ปริมาณ และได้รับการยืนยันจากประธานคณะกรรมการร่างกฎหมายฉบับนี้แล้วว่า ได้ขอความกรุณาให้ปรมาจารย์ทางกฎหมาย ช่วยร่างให้ครอบคลุมการโฆษณาส่งเสริมการขายยาสูบในทุกรูปแบบ (จากรายงานการประชุมคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ เมื่อ 19 กันยายน 2548)

โดยสาระที่บัญญัติไว้ มีความรัดกุมมาก มาตรา 8 ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบ (การโฆษณา ในมาตรา 3 มีนิยามว่าหมายถึง การกระทำไม่ว่าโดย วิธีใดให้ประชาชนเห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ทางการค้า) ซึ่งมีการครอบคลุมมากและใกล้เคียงกับคำว่า การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ของศาสตร์ทางการตลาด ซึ่งเพียงพอทำให้ประชาชนเห็นผลิตภัณฑ์ยาสูบเพื่อประโยชน์ทางการค้า (โชว์บุหรี่ปริมาณเพื่อการค้า) ก็รวมในความหมายนี้อย่างชัดเจนหรือแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในสิ่งพิมพ์ ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ในการโฆษณาได้ โดยสิ่งอื่นใดนี้เดิมในร่างแรกใช้คำว่า สิ่งอื่นใดแต่บรรณกฏหมายที่ช่วยร่างแนะนำให้เปลี่ยนเป็นสิ่งอื่นใด เพื่อครอบคลุมทุกอย่างที่ใช้ในการโฆษณาได้ เพื่อตรงตามเจตนารมณ์และไม่เป็นการยืดเยื้อจนเกินไป เพราะสิ่งที่ใช้ในการโฆษณายาสูบได้มีมากมายไม่ต่ำกว่า 20 ประเภท หรือ ใช้ชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในการแสดง การแข่งขัน การให้บริการหรือการประกอบกิจกรรมอื่นใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ให้สาธารณชนเข้าใจว่าเป็นชื่อ/เครื่องหมายของ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ "ยิ่งตอกย้ำว่าถึงแม้พยายามดิ้นหลุดว่าไม่ใช่อะไรก็ไม่พ้นเพราะการแสดงของยาสูบ ณ จุดซื้อขาย" (ซึ่งมีทั้งชื่อและเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบเรียงกันเป็นแถวชัดเจน) ถือเป็นการประกอบกิจกรรมอื่นใด (การค้าขายสินค้า) ที่ทำให้สาธารณชนทราบว่าเป็นชื่อและเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบแน่ เพราะตัวมันเองเป็นซองของยาสูบ

2. ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติขึ้น เพื่อให้มีเสรีภาพในการส่งเสริมการขายสินค้าที่ทำร้ายสุขภาพของคนไทย ในทางตรงกันข้าม ผู้เป็นข้าราชการ พนักงานของรัฐ ละเลยหรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหน้าที่จะขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 70

3. ไม่ขัดพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 17 พ.ศ. 2534 เพราะตามเจตนารมณ์บัญญัติ เพื่อห้ามมิให้มีการขายยาสูบ โดยไม่ขออนุญาตจากกรม

1.3 ปัจจัยทางจิตลักษณะ

1.3.1 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

1.3.1.1 ความหมายของแรงจูงใจ

เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2540 : 21) ; คิตต์ (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2533 : 102 ; อ้างอิงจาก Kidd. 1973 : 101) และ โลเวล (ชนิดา เพชรทองคำ. 2542 : 8 ; อ้างอิงจาก Lovell. 1980 : 109) ได้ให้ความหมายของ แรงจูงใจ (Motivation) ไว้คล้ายกันว่า มาจากศัพท์ภาษาลาตินว่า Movere ซึ่งมีความหมายว่า การเคลื่อนไหว (Move) โดยเบอร์เรลสัน และสไตเนอร์ (Berelson and Steiner) กล่าวว่า แรงกระตุ้น (Motive) เป็นสภาวะภายในอันหนึ่งที่เป็นพลังกระตุ้นนำการกระทำของมนุษย์ ไปในทิศทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งคล้ายกับ กังวล เทียนกันท์เทศน์ (2535 : 394) และนันทิยา ชุมช่วย (2542 : 42) กล่าวว่า แรงจูงใจ (Motive) จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีแรงขับ (Drive) หรือความพยายามของบุคคลที่ตอบสนองความต้องการและเป้าหมายของตน เพื่อเพิ่มความพึงพอใจ แรงขับจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีความต้องการ

สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (2534 : 58) ; วิภาดา เกิดพิทักษ์ (2539 : 81) ; ปฐม นิคมมานนท์ (2534 : 27) และ วัฒนา ศรีสม (2542 : 18) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจไว้คล้ายคลึงกันว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลมุ่งที่จะแสดงพฤติกรรม เกิดการเคลื่อนไหวของร่างกาย ให้ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการนั้น และพยายามรักษาพฤติกรรมนั้นต่อไป

สุรพล พยอมแย้ม (2541 : 103) กล่าวว่า แรงจูงใจ คือ ความปรารถนาหรือสิ่งกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่บุคคลนั้นเห็นว่ามีความสำคัญสำหรับตน โดยผ่านการเรียนรู้ของคนๆ นั้น ความปรารถนาที่จะบรรลุเป้าหมาย จะทำให้บุคคลนั้นหาทางที่จะทำให้แรงจูงใจได้รับการตอบสนอง เช่น เด็กที่ต้องการให้คนอื่นยอมรับ อาจฝึกฝนทักษะทางการกีฬาจนมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ

แมคเคลแลนด์ (พินคำ โรหิตเสถียร. 2541 : 11 ; อ้างอิงจาก McClelland. 1955 : 552) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจ เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงสภาพอารมณ์ของบุคคลต่อสิ่งเร้าแล้วปรากฏเป็นพฤติกรรมออกมา เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมาย การเกิดอารมณ์พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในชีวิตของบุคคลนั้น

บราวน์ (ชนิดา เพชรทองคำ. 2542 : 8 ; อ้างอิงจาก Brown. 1980 : 112) กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นความคิดซึ่งเป็นแรงขับอยู่ภายใน ประกอบไปด้วยอารมณ์ ความปรารถนา ซึ่งเป็นเหตุให้คนแสดงออกมาในปริมาณมากหรือน้อยไม่เท่ากัน

สเตียร์และพอร์เตอร์ (วัฒนา ศรีสม. 2542 : 17 ; อ้างอิงจาก Steers and Porter. 1983 : 3) กล่าวว่า แรงจูงใจนั้น เมื่อรวบรวมความหมายของนักวิชาการหลายความหมายพบว่า

แรงจูงใจมีลักษณะเฉพาะ 3 ประการ คือ 1) ถูกกระตุ้นให้เกิดพลัง 2) มีทิศทาง 3) พฤติกรรมคงอยู่ได้

จากความหมายของแรงจูงใจที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แรงจูงใจ เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อสนองความต้องการ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ และชี้ให้เห็นแนวทางที่พฤติกรรมจะแสดงออกมา

1.3.1.2 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motivation)

เอดเวิร์ด (นฤทัย ดาวเรือง. 2546 : 32 ; อ้างอิงจาก Edwards. 1959 : 110–112) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ว่า เป็นความต้องการผูกไมตรีกับผู้อื่น (Affiliation) ได้แก่ ความต้องการช่วยเหลือเพื่อนๆ ชื่อสัตย์ต่อเพื่อน ชอบทำสิ่งต่างๆ ให้เพื่อน ชอบรู้จักคนหน้าใหม่ อยากเข้ากลุ่ม ชอบมีส่วนร่วมให้มากที่สุดที่จะทำได้ ชอบแบ่งปันสิ่งของกับเพื่อน ชอบทำงานเป็นกลุ่มมากกว่าตามลำพัง ชอบสร้างความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น และชอบเขียนจดหมายถึงเพื่อนๆ

พินคำ โรหิตเสถียร (2541 : 38) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ หมายถึง ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ต้องการได้รับการชื่นชมจากผู้อื่น ต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ต้องการสร้างมิตรภาพ และสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ต้องการความเป็นมิตรจากผู้อื่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนในสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากคนในสังคม

รุจิรา เขาวมาตย์ (2541 : 13) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความต้องการที่สำคัญอย่างหนึ่ง ได้แก่ การเป็นยอมรับของคนอื่น การได้รับความนิยมชมชอบจากคนอื่น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงรู้จักเห็นใจคนอื่น ช่วยเหลือคนอื่น และกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อให้คนอื่นเห็นว่าเราสามารถช่วยสังคมได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ หมายถึง ความปรารถนาของบุคคลที่จะปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ต้องการความรักและความเอาใจใส่จากบุคคลอื่น และต้องการมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

ลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

ถวิล ธาราโกชน (2532 : 69) และ รุจิรา เขาวมาตย์ (2541 : 13) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์สูงว่ามีลักษณะ ดังนี้

1. ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. มีความเห็นอกเห็นใจต่อคนอื่นเสมอ
3. พยายามประพฤติ หรือปฏิบัติให้เป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย

เฮนส์ และคณะ (นฤทัย ดาวเรือง. 2546 : 33 ; อ้างอิงจาก Hens. Et al. 1958 : 205–218) ได้ให้ความคิดเห็นว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ พิจารณาได้จากสิ่งต่อไปนี้

1. การมีความรู้สึกหรือความต้องการมุ่งสัมพันธ์ ได้แก่ การเป็นกันเอง การเลี้ยงดู คำจูน การปลอบโยน การช่วยเหลือ และการคำนึงถึงความสุขและความสบายใจของผู้อื่น

2. การกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อมุ่งสัมพันธ์ ได้แก่ การไปร่วมสังสรรค์ในงานเลี้ยงต่างๆ การชุมนุมเพื่อพบปะสังสรรค์ การเยี่ยมเยียนไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน และการพูดคุยกันในลักษณะผ่อนคลาย

เฟรนช์ (นฤทัย ดาวเรือง. 2546 : 33 ; อ้างอิงจาก French. 1958 : 401–408) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ว่ามีลักษณะดังนี้

1. มักจะเลือกกลุ่มเพื่อนมาร่วมงานมากกว่าที่จะเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในงานนั้นๆ

2. ทำงานเพื่อผูกมิตรไมตรีกับผู้อื่นมากกว่ามุ่งความสำเร็จของงาน

3. รู้สึกพอใจที่ทำงานแล้วได้พบปะและสร้างมิตรสัมพันธ์กับผู้อื่น

4. จะทำงานที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ ในด้านความรู้สึกได้ดีกว่างานที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับในด้านของผลงาน

5. สามารถแก้ปัญหาของส่วนรวมได้ดีกว่าปัญหาส่วนบุคคล เพราะมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของงาน และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

สรุปได้ว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์เป็นบุคคลที่ชอบการทำงานเป็นกลุ่ม ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความโอปอ้อมอริ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ มีความเกรงใจและมนุษยสัมพันธ์สูง

1.3.1.3 ทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจของแมคเคลแลนด์ (เดียนใจ สินอำไพสิทธิ์. 2542 : 13 ; อ้างอิงจาก McClelland. 1961 : 100 – 110) ได้เสนอแนวคิดว่ามีแรงจูงใจในความต้องการอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Need for Achievement) เป็นแรงขับเพื่อที่จะทำให้ปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้ดีที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐาน เป็นแรงขับเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ หรือเป็นแรงจูงใจที่พยายามทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ได้ดีกว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่า และประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

2. ความต้องการความรักและความผูกพัน (Need for Affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะส่งเสริมและรักษาสัมพันธภาพอันอบอุ่น เพื่อความเป็นมิตรกับผู้อื่น

3. ความต้องการมีอำนาจ (Need for Power) เป็นความต้องการที่จะทำให้คนอื่นมีความประพฤติหรือพฤติกรรมตามที่ต้องการหรือต้องการที่จะมีอำนาจในการบังคับบัญชา และมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น

ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation)

มาสโลว์ (วัฒนา ศรีสม. 2542 : 23 – 27 ; อ้างอิงจาก Maslow. 1960 : 122) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของแรงจูงใจ และมีความเชื่อว่ามนุษย์มีความต้องการ พฤติกรรมของมนุษย์จะเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์มีดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อการอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องของอาหาร น้ำ และความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกาย มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดของคน ยังไม่ได้รับการตอบสนอง

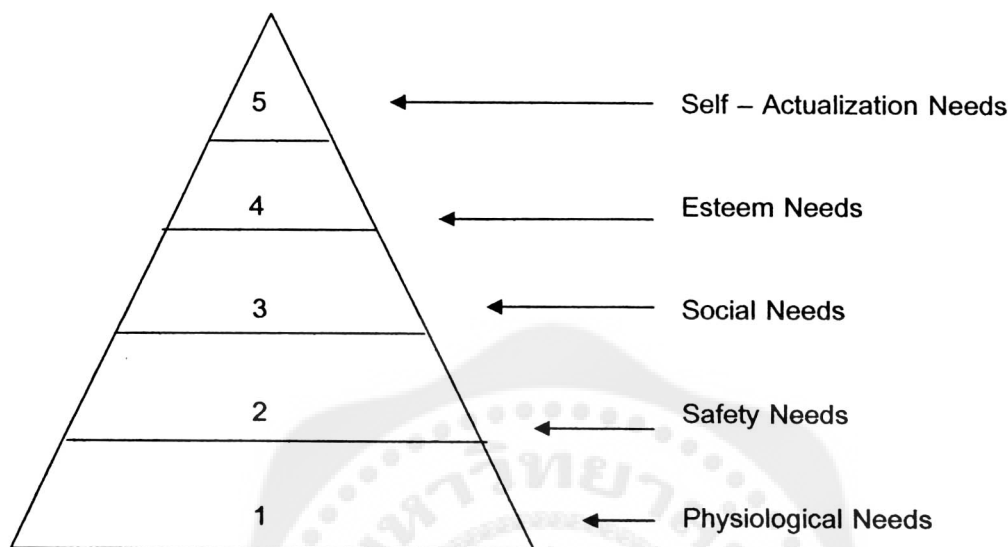
2. ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางด้านความปลอดภัยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ความเจ็บป่วย และความสูญเสียทางเศรษฐกิจ

3. ความต้องการด้านสังคม (Social Needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกาย และความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางด้านสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจสำคัญต่อพฤติกรรมของคน เป็นความต้องการเกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมเสมอ

4. ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นหรือมีชื่อเสียง (Esteem Needs) ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงเกี่ยวกับความมั่นใจในตนเอง ในเรื่องของความรู้ความสามารถ การที่จะทำให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญ และความต้องการทางด้านสถานภาพ เป็นต้น

5. ความต้องการความสุขสมหวังในชีวิต (Self – Actualization Needs) ความต้องการประเภทนี้ เป็นความต้องการระดับสูงสุด เป็นความต้องการที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตน เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งพิจารณาถึงบทบาทของเขาในชีวิต บุคคลนั้นจะผลักดันชีวิตไปในทางที่ดีที่สุดตามที่เขาคาดหมาย และย่อมจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถด้วย เป็นความต้องการที่จะใช้ความสามารถทุกอย่างของตนอย่างเต็มที่

ความต้องการในชั้นต่างๆ จะมีลักษณะดังนี้

ภาพประกอบ 3 : ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

ทฤษฎี ERG

แอตเลอร์ (นฤทัย ดาวเรือง. 2546 : 26 ; อ้างอิงจาก Adler. 1930 : 402) กล่าวว่า ทฤษฎี ERG เป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับความต้องการ ซึ่งตั้งขึ้นมาโดย E มาจาก Existence , R มาจาก Relatedness และ G มาจาก Growth และแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการเกี่ยวกับการดำรงชีวิต (Existence Needs) เป็นความต้องการทางวัตถุและความสามารถตอบสนองให้เพียงพอได้ โดยปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น อาหาร น้ำ เงินเดือน และ รายได้อื่นๆ

2. ความต้องการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relatedness Needs) เป็นความต้องการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นที่สำคัญต่อตัวเอง ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ครอบครัว และเพื่อนฝูง

3. ความต้องการพัฒนา (Growth Needs) ความต้องการนี้เกี่ยวข้องกับความปรารถนาที่จะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองเกิดจากการพัฒนาความสามารถ ความเฉลียวฉลาด ความมีอำนาจที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญต่อบุคคล

ทฤษฎีแรงจูงใจของเฮนรี เอ. เมอร์เรย์ (Henry A. Murray)

เมอร์เรย์ (เทพ พังงา. 2537 ; อ้างอิงจาก Murray. n.d.) เชื่อว่าความต้องการเป็นแรงที่จะกระตุ้นให้คนมีพฤติกรรม ความต้องการเป็นแรง หรือความเครียด (Tension) ที่ผลักดันให้คนเคลื่อนไหวที่เข้าหาเป้าหมาย การบรรลุเป้าหมายจะช่วยลดความเครียด เขาได้ลำดับความ

ต้องการของมนุษย์ไว้ 20 อย่าง ที่ทำให้คนเกิดความเครียด ซึ่งคนจะพยายามลดความสำคัญของความต้องการเหล่านี้ มีมากน้อยต่างกันไปตามเอกัตบุคคล ความต้องการทั้ง 20 ประเภท เรียกว่า Psychogenic เพราะว่าเป็นความต้องการที่เรียนรู้ได้ ได้แก่

1) ยอมจำนน	11) หลีกเลียงความเจ็บปวดและบาดเจ็บ
2) เอาชนะ	12) หลีกเลียงความล้มเหลวความอับอาย
3) จัดระเบียบ	13) เลี่ยงดู ช่วยเหลือ หรือปกป้อง
4) ทำลาย ทำร้าย	14) สร้างมิตรและความสัมพันธ์
5) ต่อต้าน	15) พักผ่อน สนุกสนาน
6) ตอบโต้	16) เพิกเฉย ปฏิเสธ
7) คล้อยตาม	17) ตื่นเต้น ปฏิเสธ
8) ป้องกันตน	18) ความสัมพันธ์ทางเพศ
9) ควบคุมคนอื่น	19) แสวงหาความช่วยเหลือ
10) ความเข้าใจ	20) เรียกร้องความสนใจ

เมอร์เรย์ กล่าวว่า ความต้องการอาจจำแนกเป็นบวก (Positive) และลบ (Negative) ความต้องการประเภทบวกจะบังคับให้คนเข้าหาสิ่งเร้า และความต้องการประเภทลบจะบังคับให้คนถอยหนีจากสิ่งเร้า

1.3.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง

1.3.2.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

สมิท (ธนัญญา คนอยู่. 2547 : 10 ; อ้างอิงจาก Smith. 1961 : 185) ได้ให้ความหมายว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การพึงพอใจในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองหรือการยอมรับตนเอง บุคคลใดมีความเชื่อมั่นในตนเองมากน้อยเพียงใดนั้น สามารถพิจารณาได้จากความขัดแย้งระหว่างตนตามเป็นจริง (Real Self) กับตนตามอุดมคติ (Ideal Self) ถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นมาก จะเป็นเหตุทำให้ตนมีความรู้สึกไม่มีคุณค่า ไม่พึงพอใจซึ่งหมายถึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

แบลร์ (ธนัญญา คนอยู่. 2547 : 10 ; อ้างอิงจาก Blair. 1968 : 138) ได้ให้ความหมายว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความมั่นใจ มีความเพียรพยายาม และกล้าหาญในการที่จะกระทำสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้โดยไม่หวาดหวั่นต่ออุปสรรค กล้าที่จะเผชิญกับสถานการณ์ใดๆ ด้วยความไม่กลัว

สมุท ศิริโชค (2522 : 296 - 297) ได้ให้ความหมายว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นความรู้สึกสำนึก และเป็นประโยชน์ที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งแก่แผนการดำเนินงานสร้างชีวิต บุคคลใดที่แสดงความเชื่อมั่นในตนเองออกมาในสมรรถภาพแห่งการปฏิบัติงาน ย่อมชักจูงให้

บุคคลอื่นมีความเชื่อมั่นตามได้ และความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นพลังในการต่อสู้กับปัญหาต่างๆ ได้ด้วยความมั่นใจ

สมิต อาชนิจกุล (2533 : 94) ได้ให้ความหมายว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จในด้านการกล้าแสดงออก การพึ่งตนเอง การรู้จักนับถือตนเอง มีความคิดอ่านเป็นของตนเองไม่ตกเป็นทาสความคิดผู้อื่น มีความกล้าหาญไม่ท้อถอยเมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ

กรมวิชากร (2537 : 1) ได้ให้ความหมายว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้คนเราสามารถทำสิ่งต่างๆ ประสบความสำเร็จ ช่วยให้เราเป็นตัวของตัวเองกล้าคิดกล้าแสดงออก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำสิ่งต่างๆ ด้วยความมั่นใจยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและภาคภูมิใจ สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ และแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง อันเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมีความสุขในการดำรงชีวิต

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2516 : 7) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ความแน่ใจหรือความมั่นใจหรือความกล้าหาญของบุคคลที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงได้ตามที่บุคคลตั้งใจไว้ แม้จะมีเหตุการณ์หรือสิ่งอื่นใดมาเป็นอุปสรรคก็ไม่บังเกิดความท้อถอยแต่อย่างใดยังคงตั้งใจกระทำสิ่งนั้นๆ ต่อไปโดยมั่นใจว่าตนจะสามารถกระทำสิ่งที่ตนกระทำอยู่นั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความถูกต้องเหมาะสม

สมพงษ์ ดิรพัฒน์ (2517 : 6) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองไว้ว่า หมายถึง ความมั่นใจที่จะกระทำการใดๆ อย่างองอาจซึ่งถ้าตั้งใจกระทำสิ่งใดแล้วจะไม่มีกังวลหรือวิตกกังวลในความสามารถของตนเองและไม่มีอาการหวั่นไหวกลัวว่าจะถูกติเตียน

สมพร พลายงาม (2525 : 115) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองไว้ว่า หมายถึง ความแน่ใจมั่นใจหรือความกล้าที่จะเผชิญต่อเหตุการณ์ต่างๆ หรือเผชิญต่อความจริงตลอดจนความตั้งใจในการกรำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ แม้จะมีเหตุการณ์หรือสิ่งอื่นใดมาเป็นอุปสรรคก็ไม่บังเกิดความท้อแท้แต่อย่างใด ยังคงตั้งใจกระทำสิ่งนั้นๆ ต่อไปโดยมั่นใจว่าตนสามารถกระทำสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ต้องไม่ยึดมั่นในความคิดของตนโดยไม่ฟังความเห็นของผู้อื่นเลย

อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์ (2531 : 14) ได้กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกด้วยการกระทำและคำพูดที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งมีลักษณะ 5 ลักษณะคือ

1. กล้าแสดงออกได้แก่ การกล้าแสดงออกความสามารถของตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าซักถามข้อสงสัย กล้าคัดค้านเมื่อถึงคราวจำเป็น
2. การพึ่งตนเองได้แก่ การแก้ปัญหาด้วยความสามารถของตนเอง การทำงานประสบผลสำเร็จ การมีความเพียรพยายาม

3. การเป็นตัวของตัวเองได้แก่ การมีเหตุผลไม่คล้อยตามผู้อื่นโดยปราศจากการไตร่ตรองการตัดสินใจด้วยตนเอง

4. การมีความรับผิดชอบได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบได้ครบถ้วน กล้ารับเมื่อกระทำผิด

5. การมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์กับคนอื่น การรู้จักช่วยเหลือและร่วมมือกับหมู่คณะ การยอมรับสถานการณ์ใหม่ๆ

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 28) ได้กล่าวว่าบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว กล้าแสดงออก มีความวิตกกังวลต่ำ อีกทั้งความเชื่อมั่นในตนเองยังเป็นคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคลโดยอาศัยวิธีการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน สามารถเข้าใจตนเอง กล้าที่จะเผชิญอุปสรรค นอกจากนี้ยังทำให้มีบุคลิกภาพที่ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

นิตินันท์ วิชิตชลชัย (2535 : 12) กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเองหมายถึงการกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจและมีความมั่นใจที่จะกระทำการสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จตามที่ต้องการ และบุคคลจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและบุคคลรอบตัวรวมทั้งการมีโอกาสพบกับความสำเร็จของตนเอง

สุทธภา โขติประดิษฐ์ (2537 : 8) ได้กล่าวไว้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองหมายถึงความสามารถของบุคคลในการแสดงออกการตัดสินใจกระทำการสิ่งต่างๆ ให้ลุล่วง มีความรับผิดชอบต่องานที่ตนได้วางแผนไว้ ตลอดจนพร้อมที่จะเผชิญเหตุการณ์ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

มานะ พ่วงความสุข (2536 : 36) ได้กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเองหมายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงการกล้าคิดกล้าพูด กล้ากระทำ สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองและมีเหตุผลไม่คล้อยตามผู้อื่นโดยปราศจากการไตร่ตรอง

สุนิย์รัตน์ ฤทธิ์ธวัชชัยเลิศ (2530 : 13) ได้กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง จะมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเองพึงพอใจและยอมรับทุกสิ่งทีประกอบเป็นตัวอง มองเห็นว่าตนมีคุณค่ามีความสามารถและมีความสำคัญ

จากความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่มีความมั่นใจในการกระทำใดๆ ให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาต่างๆ โดยไม่ท้อถอย สามารถที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะต้องเป็นคนที่มั่นใจมั่นคง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจกระทำการสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองยอมรับในความสามารถของตนเอง ตลอดจนมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง

1.3.2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง โดยอีริกสัน มีความเห็นว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการที่คนมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคม และแต่ละขั้นของพัฒนาการจะมีช่วงวิกฤตสำหรับที่จะพัฒนาการเรื่องนั้นๆ โดยเฉพาะในชีวิต ถ้าช่วงชีวิตได้พัฒนาการเป็นไปด้วยดีมีลักษณะทางบวกมากกว่าทางลบ พัฒนาการทางบุคลิกภาพก็จะเป็นไปในทางที่ดี ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีย่อมสามารถเผชิญปัญหาหรือแก้ปัญหา และสามารถตัดสินใจได้ ในทางตรงข้ามถ้าช่วงชีวิตได้พัฒนาการเป็นไปในทางลบมากกว่าทางบวกผู้นั้นจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพไม่สมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้ที่มีปัญหาในการปรับตัวและอีริกสันชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลที่แต่ละขั้นมีต่อกัน โดยที่พัฒนาการในขั้นหลังจะได้รับอิทธิพลจากขั้นก่อนนั้น และพัฒนาการของบุคคลมี 8 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 วัยแห่งความไว้วางใจ และความไม่ไว้วางใจผู้อื่น (Trust versus mistrust) อยู่ในระหว่างปีแรกของชีวิต หรือ 0 - 2 ปี ทารกขึ้นอยู่กับ การดูแลของผู้อื่นแม่ของเด็กจะเลี้ยงดู อุ้มชู แต่งตัว และแสดงการกระตุ้นใหม่ๆ ให้แก่ทารกอยู่เสมอ ทั้งพ่อและแม่จะทอดทารกไว้ พูดยุติ และเล่นกับลูก การปะทะสัมพันธ์ ทางสังคมนี้เป็นเครื่องกำหนดทัศนคติของเขาในเวลาต่อมา ถ้าเด็กทารกได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรัก และได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกาย อย่างเพียงพอ เด็กก็จะเรียนรู้ถึงความไว้วางใจในสิ่งแวดล้อมของเขา ถ้าเขาไม่ได้รับการเลี้ยงดู อย่างเหมาะสมหรือถ้าพ่อแม่ไม่มีความคงเส้นคงวาหรือไม่มีความมั่นคงในการเลี้ยงดูลูก ทารก จะกลายเป็นคนขาดความไว้วางใจและขาดความเชื่อมั่นและไม่ไว้วางใจในตนเองเช่นเดียวกับที่ไม่ไว้วางใจในตัวผู้อื่น

ขั้นที่ 2 วัยแห่งความเป็นอิสระ และความสงสัยไม่แน่ใจ (Autonomy versus doubt) อยู่ในระหว่างอายุ 2 - 3 ปี เด็กจะเรียนรู้เพื่อที่จะเดิน พุดและแสดงออกอย่างอิสระเขาสามารถที่จะเรียนรู้ได้ในอัตราที่รวดเร็วและทำการสำรวจโลกด้วยตนเอง ถ้าพ่อแม่ของเด็กไม่คงเส้นคงวา ในวิธีการส่งเสริมระเบียบวินัย มีแนวโน้มในการป้องกันเด็กมากเกินไป (over protection) หรือ แสดงความไม่เห็นด้วยเมื่อเด็กแสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเขา เด็กจะมีพฤติกรรม ที่ไม่มั่นคง เกิดความสงสัยไม่แน่ใจ ขาดความเชื่อมั่น มีความละเอียดใจตนเอง ในทางตรงข้าม ถ้าพ่อแม่สนับสนุนความคิดริเริ่ม มีการแสดงออกที่คงเส้นคงวา มีความมั่นคงและปล่อยให้เด็กมี อิสระอย่างเพียงพอ เด็กก็จะมีความสามารถดีขึ้น ในการที่จะเลือกเข้าไปมีบทบาทใน สถานการณ์ต่างๆ ที่ต้องการรู้จักควบคุมและปกครองตนเองได้

ขั้นที่ 3 วัยแห่งความคิดริเริ่มและความรู้สึกผิด (Initiative versus guilt) อยู่ในระหว่างอายุ 4 - 5 ปี เริ่มพัฒนาทักษะในการเคลื่อนไหว เด็กจะเข้าสู่ความเจริญงอกงาม เพิ่มพูนประสบการณ์ต่างๆ รวมทั้งความสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ที่โรงเรียน เพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง ถ้าบิดามารดาให้การส่งเสริมในกิจกรรมต่างๆ คำถามต่างๆ และการเล่นในทางสร้างสรรค์ โดยทั่วๆ ไปเด็กก็จะพบทางออกด้วยตัวเขาเองได้ง่ายขึ้น ประสบการณ์ต่างๆ ที่เพิ่มพูนขึ้นนั้น

เป็นสิ่งที่เด็กยอมรับและยังพยายามเพิ่มพูนประสบการณ์ด้วยตนเอง แต่ถ้ากิจกรรมของเด็กและความอยากเห็นถูกพ่อแม่จำกัด หวงห้ามอยู่เสมอแล้ว เมื่อไรก็ตามที่เด็กพยายามเปลี่ยนแปลงไปด้วยตัวของเขาเอง เขาก็จะเกิดความรู้สึกผิดและเป็นการพัฒนาความรู้สึกผิดขึ้นในตัวเขา

ขั้นที่ 4 วัยแห่งความขยันหมั่นเพียรและความรู้สึกมีปมด้อย (Industry versus inferiority) อยู่ในอายุระหว่าง 6 – 11 ปี เด็กมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะทำงานเกี่ยวกับที่เป็นการสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง บทบาทของเด็กชายจะสอนให้ใช้ความสามารถที่พบใหม่ในการทำงานหรือการสร้างสิ่งต่างๆ และบทบาทของเด็กหญิงก็คือการทำอาหารและเย็บผ้า เด็กในวัยนี้ทั้ง 2 เพศ มีอิสระเสรีในการศึกษาได้เท่าๆ กัน โดยการอ่านและเรียนรู้สิ่งอื่นๆ ที่เขาสนใจถ้าได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่และครู เด็กจะพัฒนาความรู้สึกขยันหมั่นเพียร มีความอยากรู้อยากเห็นและพยายามแสวงหาการกระตุ้นทางสติปัญญา ถ้าพ่อแม่และครูบกรบหรือขัดขวางความขยันหมั่นเพียรในความพยายามค้นคว้าหาในครั้งแรกของเด็กแล้ว เด็กจะพัฒนาความรู้สึกที่มีปมด้อยและจะไม่เต็มใจทำงานจนให้สำเร็จได้ในอนาคต

ขั้นที่ 5 วัยแห่งการรู้จักตนเอง และความสับสนไม่เข้าใจตนเอง (Identity versus role confusion) อยู่ในวัยระหว่าง 12 – 18 ปี ในระยะนี้มีลักษณะทางเพศปรากฏชัด พวกเขาจะให้ความสนใจและเกี่ยวข้องกับเพื่อนต่างเพศมากขึ้น เด็กจะต้องทำการรวบรวมประสบการณ์ที่เคยได้รับมาก่อนทั้งหมดนั้น มารวมกันเพื่อพัฒนาความรู้สึกเข้าใจสภาพความเป็นจริงของตนเอง ซึ่งจะทำให้เขามีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ นอกจากนี้เขายังมีการกำหนดถึงสิ่งที่ชีวิตเขาต้องการ เขารู้ว่าเขาเชื่ออะไรและใครที่เขาเชื่อ ถ้าเขาไม่สามารถทำการรวบรวมประสบการณ์ต่างๆ ที่เคยได้รับมาในตอนต้น เขาก็จะไม่สามารถพัฒนาการรู้จักตนเองและเกิดความสับสนในบทบาทที่เขาควรจะเป็นมากขึ้น

ขั้นที่ 6 วัยแห่งความใกล้ชิดสนิทสนมและความรู้สึกอ้างว้างเปล่าเปลี่ยว (Intimacy versus isolation) เป็นวัยที่มีการนัดพบ การแต่งงานและการเริ่มมีครอบครัว มีบุตรและเลี้ยงดูบุตรด้วยความรัก ความเอาใจใส่ เรื่องต่างๆ ทั้งหมดนี้รวมอยู่ในวัยฉกรรจ์หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ถ้าบุคคลมีความสำเร็จในความใกล้ชิดสนิทสนมแล้ว เขาก็สามารถสร้างความสัมพันธ์อันใกล้ชิดได้ เขาก็มีส่วนที่จะเป็นเจ้าของตัวเองและมีส่วนที่จะเป็นเจ้าของคนอื่นด้วย ถ้าบุคคลไม่สามารถที่จะให้ความสัมพันธ์อันคุ้นเคยใกล้ชิดแก่ผู้อื่น หรือไม่ได้รับความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ในการรู้จักตนเองเขาก็จะพัฒนาความรู้สึกแยกตนเองจากผู้อื่นและรู้สึกโดดเดี่ยวเดียวดายในโลก

ขั้นที่ 7 วัยแห่งความสนใจบำรุงคนอื่นและการใส่ใจหมกมุ่นแต่เรื่องของตนเอง (Generativity versus self – absorption) อยู่ในวัยกลางคนเป็นเวลาที่แต่ละคนสามารถจะทำให้ความขัดแย้งระหว่างตนเองกับโลกภายนอกหมดสิ้นไป มีความตั้งใจที่จะสนับสนุนผู้อื่นให้เลื่อนฐานะดีขึ้น อิริคสันให้ความหมายของความสนใจบำรุงคนอื่นว่า คือความสามารถของแต่ละบุคคลที่มองสิ่งภายนอกตัวและสามารถเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ถ้าบุคคลไม่สามารถมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น อาจเพราะเขาไม่อาจตัดสินใจในความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเขา

ก่อนได้ เขาก็มีแนวโน้มที่จะทำตนเป็นศูนย์กลาง คือสนใจแต่เรื่องตนเองและไฝหาความสุขเฉพาะตนมากกว่าที่จะทำประโยชน์ต่อผู้อื่น

ขั้นที่ 8 วัยแห่งความมั่นคงสมบูรณ์และความสิ้นหวังทอดอาลัย (Integrity versus despair) อยู่ในระยะของบุคคลที่เข้าสู่วัยชรา เป็นระยะที่สะท้อนให้เห็นความเป็นมาในอดีต ถ้าเขาประสบความสำเร็จในการทำงานที่ผ่านมาและคิดถึงชีวิตของตนเองด้วยความชื่นชมยินดี เขาก็จะมีชีวิตบั้นปลายที่เป็นสุข สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าบุคคลรู้สึกท้อแท้ชีวิตของเขา มีแต่ความผิดหวังและความล้มเหลว เขาก็จะเข้าสู่วัยชราด้วยความไม่มั่นใจและพัฒนาความรู้สึกที่สิ้นหวังทอดอาลัยในชีวิตของตน

จากทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสันที่กล่าวมาในข้างต้นนี้ จะเห็นว่าพัฒนาการในขั้นที่ 5 วัยแห่งการรู้จักตนเองและความสับสนไม่เข้าใจตนเอง เป็นขั้นที่จะส่งผลต่อพัฒนาการในเรื่องของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

1.3.2.3 ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมีหลายลักษณะ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองตามที่มีผู้ได้ศึกษาไว้ ดังนี้

ไซมอนด์ส (ชมพูนุช สิริพรหมภักทร. 2539 : 12 ; อ้างอิงจาก Symonds. 1964. *Teaching Yourself Personality Efficiency*. pp. 85 – 86) มีความเห็นว่าลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าไม่ยอมจำนนต่อสิ่งใดโดยสิ้นเชิงทีเดียวและความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นด้วยองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ

1. ทราบดีในสิ่งที่ต้องการ
2. คิดในสิ่งที่เห็นว่าจะประสบความสำเร็จ
3. สามารถตัดสินใจได้
4. ลงมือกระทำกับสิ่งที่ได้ตัดสินใจแล้ว

สุชา จันท์ธรม (2510 : 147) กล่าวว่าผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีบุคลิกภาพดี มองโลกในแง่ดี มีความรู้สึกปลอดภัยและกล้าแสดงออกในทางที่ถูกที่ควรมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนมีความสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้

วินัย ธรรมศิลป์ (2527 : 27) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนและประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

ฉันทนา ภาคบงกช (2531 : 1) ให้ความเห็นถึงลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยทั่วไปจะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความกล้าในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ มองโลกในแง่ดีและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี มีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง

เลขา ปิยะจักริยะ (2524 : 237 – 279) ได้กล่าวถึงความนึกคิดเกี่ยวกับตนทั้งในแง่บวกและแง่ลบว่า เป็นความคิดพื้นฐานหรือความเชื่อเบื้องต้นที่จะทำให้บุคคลมีหรือขาดความเชื่อมั่นในตนเอง บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะเชื่อว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า มีความสำคัญ ยอมรับและพอใจในความเป็นตัวของตัวเองแล้วย่อมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นได้และอยู่ในระดับที่สูงกว่าบุคคลที่ขาดความภาคภูมิใจ ไม่แน่ใจในความสามารถและความมีค่าของตน ดังนั้นเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจึงหมายถึงเด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง

1.3.2.4 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

เดโช สวานานนท์ (2510 : 127) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองว่า บุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองย่อมกระทำการสิ่งใดสำเร็จได้ยาก เพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเฝ้าหาความสำเร็จในชีวิต นอกจากนี้ความเชื่อมั่นในตนเองยังเป็นบุคลิกภาพทางสังคมอย่างหนึ่งช่วยปลูกฝังและส่งเสริมให้กับเด็ก เพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีบุคลิกภาพที่ตีมองโลกในแง่ดีและมีความรู้สึกปลอดภัย กล้าแสดงออก และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

สุชา จันทรโธม (2510 : 147) กล่าวถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นบุคลิกภาพทางสังคมอย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้กับเด็ก เพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีบุคลิกภาพที่ตีมองโลกในแง่ดี มีความรู้สึกปลอดภัย กล้าแสดงออกและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

อารีย์ เกษมรติ (2533 : 26) ได้กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองจะส่งผลให้เด็กกล้าคิดและกล้าทำในสิ่งต่างๆด้วยความมั่นใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่างๆ ได้

สวนา พรพัฒน์กุล (2520 : 17) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองว่า เป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีความหมายต่อสังคม ถ้าบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้วจะไม่รังเกียจต่อสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมของตนแต่จะเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่ที่ถูกต้อง ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นต่อทุกๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนและความอยู่รอดของสังคม

ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และจรรยา สุวรรณทัต (2510 : 98) ได้กล่าวถึงผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองย่อมกระทำการสิ่งใดสำเร็จได้ยากเพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเฝ้าหาความสำเร็จ

สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว (2526 : 16 ; Child Study Association of America. 1952 : 185–186) บุคคลมีคุณสมบัติและบุคลิกภาพที่ดีจะมีความเชื่อมั่นในตนเองและรู้สึกว่าตนเองไม่ถูกข่มขู่จากผู้อื่น ทำให้ความยุ่งยากใจลดลงหรือหมดไปอันเป็นผลทำให้มีความสามารถที่จะ

กระทำการต่าง ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือคำแนะนำของผู้อื่นได้ด้วย ลักษณะของคนที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์

สรุปได้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ ที่สามารถส่งผลให้บุคคลเกิดความมั่นใจ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออกกล้ากระทำในสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองรวมทั้งกล้าเผชิญต่ออุปสรรคหรือความยากลำบากซึ่งจะทำให้บุคคลมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความภาคภูมิใจในตนเองและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

1.3.2.5 การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นลักษณะบุคลิกภาพอย่างหนึ่ง que ควรปลูกฝังให้เกิดและส่งเสริมให้พัฒนาอยู่เสมอเพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีบุคลิกภาพดี มองโลกในแง่ดี และมีความรู้สึกปลอดภัยกล้าแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนเองและสามารถประสบความสำเร็จในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ตนประสบนั้นอย่างมีกำลังใจแข็งแรง (วิณา ถาวรโลหะ. 2546 : 36 ; อ้างอิงจาก สุชา จันทรเฒ. 2510)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก บุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กคือพ่อแม่ ครูและบุคคลที่เด็กรู้จัก ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีส่วนในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้นสิ่งแวดล้อมทางบ้านสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางสังคมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี (สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 38 – 40)

สมพงษ์ ติรพัฒน์ (2517 : 13) ได้กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเกิดจากการที่ได้รับความรักความเอาใจใส่จากบิดามารดา การส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็น มีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองเมื่อพบปัญหาก็สามารถแก้ไขปัญหาได้

นิตินันท์ วิชิตชลชัย (2535 : 16) ได้กล่าวว่าสถาบันครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิต รวมทั้งการได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างของเด็กยังเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองเป็นอย่างมาก

กวินทร์ ธรรมนุต (วิณา ถาวรโลหะ. 2546 : 36 ; อ้างอิงจาก กวินทร์ ธรรมนุต. 2522 : 17–18) กล่าวถึงปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สถาบันครอบครัวนั้นมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก เพราะเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากและอยู่ตลอดไป ครอบครัวจะมีบทบาทต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็ก นอกจากนี้ประเด็นความเชื่อ ค่านิยมในสังคม ศาสนาและระบบสังคมเป็นสิ่งที่เด็กได้รับการถ่ายทอดโดยผ่านทางครอบครัวทั้งสิ้น ดังนั้นบุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กก็คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ผู้ใกล้ชิด ครูเพื่อน

และบุคคลที่เด็กรู้จัก นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมทางบ้านสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กด้วย

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2530 : 23-24) กล่าวถึงการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กนั้นนอกจากสถาบันครอบครัวแล้ว สถาบันทางการศึกษายังเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูจึงสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นด้วยการแสดงความเป็นมิตรกับเด็ก พูดกับเด็กอย่างเป็นกันเอง อดทนที่จะฟังเขาพูดอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มที่และยอมรับในความสามารถที่เด็กมีอยู่ต่างกัน โดยไม่เปรียบเทียบความสามารถของเด็กกับคนที่มีความสามารถเหนือกว่า แต่ควรยกย่องหรือชี้ให้เด็กเห็นว่าทุก ๆ คนต่างก็มีความสามารถพิเศษเฉพาะแตกต่างกันควรแสดงความสามารถของตนอย่างเต็มที่

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2526 : 14) ได้กล่าวไว้ว่า ครูจำเป็นจะต้องจัดกิจกรรมให้เด็กฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษอยู่เสมอจนมีทักษะและความสามารถสูง ในที่สุดจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ความเชื่อมั่นในตนเองยังขึ้นอยู่กับระดับอายุ ระดับพัฒนาการและกลุ่มที่เด็กร่วมเล่นหรือร่วมทำงาน ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ด้วย

สุทธภา โชติประดิษฐ์ (2537 : 10) ได้กล่าวว่าปัจจัยในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองได้แก่การจัดกิจกรรมให้เด็กได้คิดได้แสดงออกได้ตัดสินใจ มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จได้ตามต้องการมีความรับผิดชอบและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี โดยครูเป็นผู้ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งที่สามารถปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้โดยอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองคือสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางสังคม

1.3.2.6 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก จะเกิดได้ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก บุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กคือ พ่อแม่ ครูและบุคคลที่เด็กรู้จัก ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีส่วนในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้นสิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางสังคมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี (สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 38 – 40)

สถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน เพราะเด็กมักจะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่เด็กใกล้ชิดเสมอ การที่เด็กแสดงพฤติกรรมออกมาแล้วเป็นที่ยอมรับของบุคคลในครอบครัว จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นและเกิด

การเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ อยู่เสมอจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของเด็ก นอกจากนี้ ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมในสังคม และศาสนาก็เป็นสิ่งที่เด็กได้รับการถ่ายทอดโดยผ่านทาง ครอบครัวทั้งสิ้น

สมควร อภัยพันธุ์ (2507 : 83) กล่าวว่า เมื่อเด็กทำอะไรลงไปเด็กจะคอยตรวจสอบตนเองอยู่เสมอว่ามีใครชมเชยหรือติเตียนเพียงไร เด็กจะพยายามคิดค้นเอาเองว่า จะปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะได้รับการยกย่องชมเชยหรือเป็นคนดีในสายตาของผู้อื่น ถ้าลองทำตามความคิดแล้วคนอื่นยอมรับก็จะเกิดความเชื่อมั่นในความคิดของตัวเองมากขึ้น แต่ถ้าคนอื่นไม่ยอมรับก็จะเกิดความน้อยใจ ทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเองไป

จากการศึกษาของเฮอร์ล็อก (นริสา พัฒนรัฐ. 2540 : 11 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1964 : 661) พบว่าผลการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยใช้วิธีประชาธิปไตย คือให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองมีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่วว่องไว มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเองได้ สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจและทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย หรือแบบให้ทำตามกฎอย่างเคร่งครัด จะทำให้เด็กขาดความรู้สึกลดลงขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดความรับผิดชอบเพราะเด็กไม่เคยได้รับการฝึกตัดสินใจด้วยตนเอง

ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กนี้ นอกจากสถาบันครอบครัวแล้ว สถาบันทางการศึกษายังเป็นอีกสถาบันหนึ่ง ที่มีส่วนในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูจึงควรสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กทุกคนรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่กับครู ด้วยการแสดงความ เป็นมิตรกับเด็ก พูดคุยกับเด็กอย่างเป็นกันเอง อดทนที่จะฟังเขาพูดอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับในความสามารถที่เด็กมีอยู่ต่างกัน โดยไม่เปรียบเทียบ ความสามารถของเด็กกับคนที่มีความสามารถเหนือกว่า แต่ควรยกย่องหรือชี้ให้เด็กแต่ละคน เห็นว่าทุกคนต่างก็มีความสามารถพิเศษเฉพาะแตกต่างกันเด็กแต่ละคนควรแสดงความสามารถ ของตนให้เต็มที่ (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. 2530 : 24) และสิ่งที่สำคัญที่ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น ในตนเองคือ การฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษอยู่เสมอๆ จนมีทักษะและความสามารถสูง ในที่สุดจะ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น นอกจากนี้ความเชื่อมั่นในตนเองยังขึ้นอยู่กับระดับอายุ ระดับพัฒนาการ และกลุ่มเด็กที่ร่วมเล่นหรือร่วมทำงาน ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญอยู่ด้วย (ซูซีพ อ่อนโคกสูง. 2516 : 14)

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า สถาบันครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์และ สิ่งแวดล้อมในชีวิต รวมทั้งการได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างของเด็ก เป็นปัจจัยสำคัญที่ จะช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

1.4 ปัจจัยทางด้านสังคม

1.4.1 สัมพันธภาพในครอบครัว

1.4.1.1 ความหมายสัมพันธภาพในครอบครัว

สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่พ่อ แม่ปฏิบัติต่อลูก พฤติกรรมที่ลูกปฏิบัติต่อพ่อ แม่ และพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อกันในด้านต่างๆ

กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (2526 : 5-7) ได้จำแนกพฤติกรรมที่แสดงออกถึง สัมพันธภาพในครอบครัวดังนี้

1. การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว หมายถึงการที่พ่อแม่และลูกได้มีกิจกรรมร่วมกันในการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง
2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และรับรู้เรื่องราวต่างๆ หมายถึงการที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ ในการแสดงความคิดเห็น และรับรู้เกี่ยวกับทุกข์สุข ความลับในเรื่องราวต่างๆ ของพ่อ แม่ เช่น ปัญหาทางการเงิน ปัญหาการงาน
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการตัดสินใจกระทำการสิ่งต่างๆ ภายในบ้าน เช่น การจัดระเบียบกฎเกณฑ์ภายในบ้าน
4. การเห็นชอบพ่อ แม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกในลักษณะของการเห็นด้วยกับการกระทำ ความคิดเห็นของลูก เช่น การไม่ปฏิเสธข้อเสนอนะข้อคิดเห็น หรือการกระทำของลูก
5. ความรักความห่วงใยของพ่อ แม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ ที่ลูกรับรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยที่มีต่อลูก เช่นการช่วยเหลือคลี่คลายปัญหาต่างๆ การให้ความเป็นกันเองกับลูก
6. ความไว้วางใจของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ ที่แสดงความไว้วางใจในตัวลูกว่าสามารถปฏิบัติตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยเหลือตนเองได้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน
7. การที่พ่อแม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมของเพื่อนๆ ของลูก หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงการเห็นด้วยกับการที่ลูกไปมีกิจกรรมกับเพื่อนๆ โดยที่ไม่ขัดขวาง หรือเป็นอุปสรรคแสดงถึงความไม่ไว้วางใจในการไปร่วมกิจกรรม
8. การที่ลูกยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ หมายถึง การที่ลูกแสดงพฤติกรรมยอมรับมาตรฐานพฤติกรรมต่างๆ มาตรฐานการดำรงชีวิตของพ่อแม่ เช่น เห็นด้วยกับความคิดเห็นของพ่อแม่ในด้านการเรียน การทำงาน ทัศนคติ และยินยอมกระทำตามเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดด้วยความยินดี

9. ความรักและความเคารพของลูกที่มีต่อพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของลูกที่แสดงต่อพ่อแม่ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรักความเคารพพ่อแม่ โดยการเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ขัดใจ ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

10. การไม่มีข้อกำหนดมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงพฤติกรรมที่เป็นข้อกำหนดหรือจำกัดความประพฤติของลูกมากเกินไป

11. การไม่เข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับระเบียบวินัยมากเกินไป หมายถึงการที่พ่อแม่ไม่แสดงการกระทำใดๆ ที่สื่อแสดงถึงความเข้มงวดในระเบียบวินัย เช่น การลงโทษอย่างรุนแรง การไม่ยืดหยุ่นในระเบียบวินัย การบังคับให้ลูกปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดโดยไม่คำนึงถึงความพร้อม

12. การไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกอย่างไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หรือไม่แสดงพฤติกรรมต่างๆ เหมือนลูกเป็นเด็กเล็ก ลูกไม่สามารถดูแลตนเองได้

13. การที่พ่อแม่ไม่คอยย้าเตือนถึงความสำเร็จมากเกินไป หมายถึง พ่อแม่ไม่คอยย้าเตือนหรือบเร้าให้ลูกได้รับความสำเร็จในการทำงานมากเกินไป เช่น ไม่เคี่ยวเข็ญให้ลูกกระทำการต่างๆ มากเกินไป

14. การยินดีให้กำลังใจเพื่อความสำเร็จ หมายถึง การที่พ่อแม่ให้กำลังใจส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ลูกประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน ทั้งการกระทำและด้วยคำพูด

15. ความกลมเกลียวของพ่อ แม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อ แม่กระทำต่อกันในลักษณะที่ไม่มีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความรักใคร่สามัคคีกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย

1.4.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว

สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูกจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพที่ดีสามารถปรับตัวได้ต้องได้รับสิ่งสำคัญอันเป็นรากฐานอย่างเพียงพอ นั่นคือความรัก ความอบอุ่น และการเลี้ยงดู ซึ่ง กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (พวงเพชร บุญธรรมา. 2547 : 44 ; อ้างอิงจาก กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ. 2526) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ ในโรงเรียนสหศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในกรุงเทพมหานคร จำนวน 499 คน พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว นั่นคือเด็กวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวดีจะมีการปรับตัวดี แต่ถ้าวัยรุ่นมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดีก็จะปรับตัวไม่ดีไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากสภาพบ้านที่อบอุ่น ภายในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างพ่อ แม่ลูก ทำให้ลูกสามารถปรับตัวได้และเข้าสังคมได้โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ

วัยรุ่นกับชีวิตภายในครอบครัวจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรพิจารณา เพราะครอบครัวเป็นโลกแห่งแรกของเด็ก พัฒนาการต่างๆ จะมีจุดเริ่มต้นมาจากชีวิตครอบครัว ถ้าเขาได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมาดีก็จะส่งผลต่อทัศนคติที่เหมาะสม (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2527 : 43-44) เด็กวัยรุ่นที่ได้รับความรู้จากการเรียนรู้สังคม รอบด้านรวมทั้งประสบการณ์ของเด็กที่ได้รับจากความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม จะช่วยให้เกิดทัศนคติ และความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดทัศนคติของบุคคลด้วย สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันย่อมทำให้เด็กมีพฤติกรรมและทัศนคติต่างกัน (พัฒน์ สุจำนงค์. 2522 : 80 – 82) ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัวนั้น สมาชิกทุกคนภายในครอบครัวจะต้องมีส่วนร่วมโดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (รศ.ดร.กุหลาบ รัตนสังขธรรม และคณะ. 2538 : 45) สัมพันธภาพในครอบครัวจะแนบแน่นเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ในครอบครัว ประกอบด้วยความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานและลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

จรรยา สุวรรณทัต (พวงเพชร บุญธรรมา. 2547: 45; อ้างอิงจาก จรรยา สุวรรณทัต. 2523) ได้สรุปปัจจัยที่มีส่วนร่วมในการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวไว้ดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัวกล่าวคือครอบครัวใดมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ขัดสนย่อมนำมาซึ่งความสงบสุข ความกลมเกลียวสมัคปรองดองในครอบครัว สอดคล้องกับบทความของ ผศ. ประณต เค้าจิม (เอกสารประกอบการเรียนจิตวิทยาวัยรุ่น. 2546 : 25) กล่าวว่าวัยรุ่นที่พ่อแม่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ และไม่ได้พาเด็กเข้าสังคมซึ่งเน่สิ่งถูกสิ่งผิด เด็กขาดทักษะทางสังคมเมื่อวัยรุ่นเข้ามาอยู่ในกลุ่มเพื่อนไม่ดี เด็กจะสร้างพฤติกรรมทดแทนขึ้นในลักษณะที่ไม่พึงปรารถนา หรือพฤติกรรมในลักษณะต่อต้านสังคม คือพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเสพยาเสพติด

2. การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนสามารถปฏิบัติการณ์ให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งพ่อแม่และเด็กเอง พ่อแม่มีหน้าที่ในการสั่งสอนลูกก็ควรกระทำโดยรากฐานจากเหตุ และผลไม่กระทำด้วยอารมณ์ ศิริพร หลิมศิริวงศ์ (พวงเพชร บุญธรรมา. 2547 : 45 ; อ้างอิงจาก ศิริพร หลิมศิริวงศ์. 2511) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวที่ทำให้เด็กต้องมาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางพบว่า ส่วนใหญ่เด็กอยู่กับพ่อแม่ แต่สภาพแวดล้อมภายในบ้านแตกแยก พ่อแม่ทะเลาะวิวาท เด็กเสียสุขภาพจิต ครอบครัวมีปัญหาเศรษฐกิจ การหย่าร้าง สภาพจิตใจของพ่อแม่ได้รับความกระทบกระเทือนมีอารมณ์ฉุนเฉียว หงุดหงิดง่าย ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้จึงระบายออกกับเด็ก

3. การรู้จักธรรมชาติและความต้องการมูลฐานของเด็ก พ่อแม่ที่พยายามเข้าใจลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโตและมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็กเมื่อมีปัญหาย่อมมีส่วนช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดี ดังเช่นคำกล่าวของเฟลมมิง (ศรีอร นพกิจ. 2545 : 29) ที่ว่าพ่อแม่ที่ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับวัยรุ่นดีพอ ไม่เข้าใจวัยรุ่น จะเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และเด็กวัยรุ่นได้

4. ความคงเส้นของพ่อแม่ในการวางระเบียบวินัย ปัจจุบันนี้มีอิทธิพลต่อบรรยากาศในครอบครัว โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีความอดทนน้อยต่อการไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดการคลอนแคลนในสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก นอกจากนี้ปัจจัยที่มีส่วนสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวที่กล่าวมาแล้ว นวลละออ สุภาพผล (2524 : 51) ได้กล่าวถึงสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวมักขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ด้วย

4.1 ระเบียบกฎเกณฑ์และการคาดหวังต่างๆ พ่อแม่ควรมีอย่างแจ่มชัด ถึงเวลากลับบ้าน การทำการบ้าน การช่วยเหลืองานในครอบครัวและการรับผิดชอบอื่นๆ

4.2 การยืดหยุ่น เด็กวัยรุ่นมองทุกอย่างด้วยความสดชื่น แต่พ่อแม่อาจต้องการให้เขาคิดทบทวนพฤติกรรมเขาใหม่ในลักษณะที่ผ่อนปรน

4.3 สนับสนุนให้กำลังใจ พ่อแม่ต้องแสดงความไว้วางใจและเชื่อมั่นว่าเขาเป็นคนดี

4.4 ตระหนักถึงความต้องการเป็นอิสระ และความเป็นเอกวัตรของบุคคล การตัดสินใจเรื่องต่างๆ และความผิดพลาดต่างๆ

4.5 หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์และติเตียน เด็กวัยรุ่นยังไม่มี ความมั่นใจเกี่ยวกับเรื่องตนเอง การติเตียนหรือวิพากษ์วิจารณ์ทำให้เขารู้สึกผิดหวัง

4.6 ความรักและเอาใจใส่ เด็กวัยรุ่นจะไม่แสดงว่าเขาต้องการสองสิ่งนี้ แต่แท้จริงเขายังคงต้องการให้พ่อแม่รักและยอมรับ

จากเอกสารงานวิจัยสัมพันธภาพในครอบครัวที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้น สรุปได้ว่าสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นบทบาทส่วนหนึ่งของ สมาชิกในครอบครัวที่ได้มีการปฏิสัมพันธ์กันหลายๆ ด้านเพื่อให้เกิดความสนใจ รู้จักค่านิยม ความเชื่อถือ ตลอดจนบุคลิกภาพของกันและกัน สร้างความสัมพันธ์และทัศนคติต่อกัน เมื่อมีสัมพันธภาพดีก็จะก่อให้เกิดทัศนคติที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ ตรงกับนโยบายรัฐบาลที่กล่าวว่าการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา เป็นสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กให้เข้มแข็ง งานวิจัยฉบับนี้จึงศึกษาร่วมกับการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งสัมพันธภาพในครอบครัวและบทบาทการเลี้ยงดูเป็นอย่างไรบ้าง ส่งผลให้เด็กมีทัศนคติต่อยาเสพติดในทางไม่ดี และสามารถเป็นเกราะป้องกันตนเองจากการติดยาเสพติดได้

1.5 ตัวแปรทางชีวสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดในด้านปัจจัยทางชีวสังคม นำมาเกี่ยวข้องอย่างไรผู้วิจัยได้ศึกษาสถิติสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่าจำนวนเพศชายมีสถิติการเข้ารับการบำบัดการติดยาเสพติดมากกว่าผู้หญิงซึ่งเป็นไปได้ว่า (พวงเพชร บุญยธรรมา. 2547 : 52 ; อ้างอิงจาก สมภพ เรื่องตระกูล. 2543) ผู้ชายที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นจะมีพฤติกรรมที่ชอบความเสี่ยงในเรื่องต่างๆ มากกว่าผู้หญิง วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งร่างกาย และจิตใจ รวมทั้งต้องมีการปรับตัวอีกหลายอย่าง ด้วยการเข้ากลุ่มเพื่อน (ประณต คำนิม. เอกสารประกอบการเรียนจิตวิทยาวัยรุ่น. 2545) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหาเอกลักษณ์ในตนเอง การหาความมั่นคงทางจิตใจ ทางสังคมเด็กวัยรุ่นจะมีความเป็นตัวของตัวเอง ห่างจากบิดา มารดา หันมาคบเพื่อนและไวใจเพื่อนช่วงวัยรุ่นตอนต้นก็จะให้ความสนิทสนมและไว้วางใจเพื่อนสูงสุด ต่อจากนั้นลดลง วัยรุ่นชอบเสี่ยงภัยเพื่อความสนุกสนาน มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงโดยคิดว่าตนเองเป็นคนเข้าข้าง เมื่อวัยรุ่นประเมินความเสี่ยงจะคิดเฉพาะผลกระทบในปัจจุบันไม่คิดถึงผลในระยะยาวเหมือนในผู้ใหญ่ เช่นการสูบบุหรี่ คิดว่าโก้เก๋ โดยเพศชายจะต้องมีความเข้มแข็ง ความเชื่อมั่นมากกว่าผู้หญิง (ประณต คำนิม. เอกสารประกอบการเรียนจิตวิทยาวัยรุ่น. 2545) กล่าวได้ว่า เพศหญิงมีความแตกต่างในเรื่องค่านิยม เรื่องความปลอดภัยส่วนบุคคลสูงกว่าเพศชาย ฉะนั้นวัยรุ่นจึงมีความกลัวคนแปลกหน้ามากกว่าและพูดถึงสิ่งที่เขากลัวบ่อยกว่าผู้ชาย เด็กวัยรุ่นชายมีความสนใจและมีค่านิยมแตกต่างจากเด็กวัยรุ่นหญิง ฉะนั้นความกังวลใจของเด็กแต่ละเพศจึงแตกต่างกัน เด็กวัยรุ่นชายจึงมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความสามารถและอาชีพ คือการยอมรับจากสังคมเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าเด็กผู้หญิง อารมณ์ต่างๆ ในวัยรุ่น 2 เพศ จะเชื่อมโยงด้านความคิด ความรู้สึก การกระทำเพราะวัยรุ่นทั้ง 2 เพศ มีอารมณ์หลากหลาย เช่นถ้ามีความวิตกกังวลใช้ กลวิธีการในรูปพฤติกรรมต่อต้านสังคม ความโกรธที่เกิดจากสิ่งกระตุ้นให้เกิดคือเรื่อง ทางสังคมต่างๆ จากบุคคลรอบตัว ความคับข้องใจเป็นภาวะเครียดอย่างหนึ่ง การแสดงออกทางอารมณ์คือความก้าวร้าว การถอนหนี วัยรุ่นที่มีปัญหา ยาเสพติดก็จะเกิดในเด็กที่มีการควบคุมอารมณ์ไม่ดี การต่อต้านอำนาจผู้ใหญ่ พฤติกรรมเช่นนี้ไม่ได้พึงมีในวัยรุ่น แต่เริ่มมีมาตั้งแต่ในวัยเด็ก ในวัยรุ่นจะมีแนวโน้มที่จะต่อต้านสูงขึ้น และแสดงการทำทลายอำนาจต่างๆ จุดสูงสุดของพฤติกรรมนี้จะอยู่ในช่วงที่เรียนระดับมัธยมปลาย หลังจากนั้นจะลดลง ไม่เพียงแต่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมต่อต้านทำลายอำนาจของผู้ปกครองและครูเท่านั้น แต่จะต่อต้านทำลายกฎหมายและสถาบันที่รักษากฎหมายด้วย เห็นได้ชัดในเด็กวัยรุ่นชายมากกว่า วัยรุ่นหญิงเด็กหญิงจะแสดงความโกรธต่ออำนาจของผู้ใหญ่ในรูปก้าวร้าวน้อยกว่าเด็กชาย ฉะนั้นเด็กวัยรุ่นชายอาจจะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด ซึ่งเป็นการต่อต้านสังคมทำลายกฎหมายมากกว่าเพศหญิง

1.5.1 เพศกับพฤติกรรมกาสูบบุหรื

ยินดี อันถาวร (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความรู้เรื่องสารเสพติดและเจตคติต่อสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดงานประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่านักเรียนที่เพศต่างกันมีความรู้เรื่องสารเสพติด และเจตคติต่อสารเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับปยารี พิริยะอุดมพร (พวงเพชร บุญยธรรมา. 2547 : 53 ; อ้างอิงจาก 2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ และ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเรื่องเพศต่างกันมีความรู้ เจตคติเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดยาบ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัทมา กาญจรวงษ์ (พวงเพชร บุญยธรรมา. 2547 : 53 ; อ้างอิงจาก ปัทมา กาญจรวงษ์. 2536 : 25) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติและความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน พบว่านักเรียนหญิงมีเจตคติด้านยาเสพติดมากกว่านักเรียนชาย ปวีรรต มโนรมชัชวาล (พวงเพชร บุญยธรรมา. 2547 : 53 ; อ้างอิงจาก ปวีรรต มโนรมชัชวาล. 2533 : 81-93) ศึกษาพบว่านักเรียนหญิงและนักเรียนชาย มีปฏิบัติทางด้านสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าเพศเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับเจตคติต่อสารเสพติด สอดคล้องกับจิราภรณ์ สุทธิสานนท์ (2529 : 81) ที่พบว่านักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดที่แตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีการรับรู้ดีกว่านักเรียนชาย

การศึกษาของ จงจิน เฉลิมโจณ์ (พวงเพชร บุญยธรรมา. 2547 : 54 ; อ้างอิงจาก จงจิน เฉลิมโจณ์. 2526 : ค-ง) พบว่าเพศมีความแตกต่างกันในการดูแลสุขภาพของตนเองในเรื่องสารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ มาณี สมธิพันธ์ (2522 : 7-9) นักเรียนหญิงมีค่านิยมที่ไม่ดีเกี่ยวกับสารเสพติดมากกว่านักเรียนชาย

จากการศึกษานำร่อง (Pilot study) ของอริสรา พรสุตารัตน์ และคณะ (2545) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมต้านภัยยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติต่อยาเสพติดของวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมต้านยาเสพติดนักเรียนหญิงมีทัศนคติทางลบต่อยาเสพติดสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่วัยรุ่นเพศชายมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าวัยรุ่นเพศหญิง แสดงว่าเพศของนักเรียนมีผลต่อพฤติกรรมกาติดยาเสพติด

1.5.2 ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ปยาริ พิริยะอุดมพร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองต่างกันมีความรู้เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพติดยาบ้าต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือเศรษฐกิจของตนเอง เศรษฐกิจของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย มีส่วนสำคัญต่อการต้านหรือส่งเสริมการเสพติดยาบ้าของนักเรียน สนิท สมีครกร และคณะ (2530 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดของคณหนู่มสาวไทย พบว่าผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มีฐานะทางครอบครัวอยู่ในระดับปานกลางและยากจนสอดคล้องกับ ทวีวรรณ สิริพันธ์ (พวงเพชร บุญยธรรมมา. 2547 : 54 ; อ้างอิงจาก ทวีวรรณ สิริพันธ์. 2525 : ข-ง) พบว่าจำนวนของผู้ปกครองนักเรียนมากกว่าครึ่งมีรายได้ 5,000 บาทต่อเดือนเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครอบครัว และความรู้เรื่องสารระเหย พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการนำร่อง (Pilot study) อริสสรา พรสุตวรัตน์ และคณะ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมต้านภัยยาเสพติดที่มีผลต่อทัศนคติต่อยาเสพติดของวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจครอบครัวสูงที่มีทัศนคติทางลบต่อยาเสพติดสูงกว่า นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจครอบครัวต่ำ

โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ (พวงเพชร บุญยธรรมมา. 2547 : 54 ; อ้างอิงจาก โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ. 2533 : 12-21) ศึกษาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเด็กและเยาวชนพบว่า เด็กที่ติดยาเสพติดมีบิดามารดาที่มีรายได้เฉลี่ย 5,659 บาทต่อเดือน สอดคล้องกับสุพัตรา ศรีวนิชชก (2534 : 193-208) พบว่าเด็กเร่ร่อนที่สูดดมสารระเหยส่วนใหญ่บิดามารดารายได้ค่อนข้างต่ำกว่า 5,000-10,000 บาทต่อเดือน

จิราภรณ์ สุทธิสานนท์ (พวงเพชร บุญยธรรมมา. 2547 : 55 ; อ้างอิงจาก จิราภรณ์ สุทธิสานนท์. 2529 : 81) นักเรียนที่มีบิดามารดามีรายได้แตกต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับสารเสพติดไม่แตกต่างกัน สอดคล้องเกี่ยวกับการศึกษาของ มาณี สมิธิสัมพันธ์ (2547 : 7-9) ศึกษาพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจไม่ได้ทำให้ค่านิยมไม่ดีเกี่ยวกับสารเสพติดแตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสพติดยาส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ คือมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือนเมื่อระดับเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดีแล้ว อาจทำให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา เช่น ปัญหาการหย่าร้าง การทะเลาะวิวาท เป็นต้น ส่งผลให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น การพนัน ติดยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งถ้าพิจารณาได้อีกว่า เด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ก็จะได้เปรียบกว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ในด้านคำแนะนำจากพ่อแม่และ

โอกาสที่เข้าสังคม (ประณต เค้าฉิม. 2545 : 25) การเข้าสังคมของวัยรุ่นเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการปรับตัวทางสังคม เรามักพบเสมอว่าวัยรุ่นที่ขาดทักษะทางสังคมที่มาจากพ่อแม่เด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และไม่ได้พาเด็กเข้าสังคมซึ่งเนะสิ่งที่ถูกสั่งที่ผิด เมื่อวัยรุ่นมีปัญหาเข้ามาอยู่ในกลุ่มเพื่อนไม่ดี เด็กจะสร้างพฤติกรรมทดแทนขึ้นในลักษณะที่ไม่พึงปรารถนา หรือพฤติกรรมในลักษณะต่อต้านสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่าวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจแตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกัน

1.5.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

อรทัย ลิ้มตระกูล (2534 : 44) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชายมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 618 คน พบว่า เกรดเฉลี่ย รายรับต่อเดือน การสูบบุหรี่ของคนในครัวเรือนและการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้สูบบุหรี่ในปัจจุบันมีค่านิยมทางบวกเกี่ยวกับการสูบบุหรี่สูงกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.5.4 ระดับชั้นเรียนกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ชูชัย ศุภวงศ์, สุภกร บัวสาย และนวลอนันต์ ดันติเกตุ (2540 : 15-18) ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนทั่วประเทศ จำนวน 5,598 คน พบว่า เยาวชนที่มีผลการเรียนดี มีอัตราการสูบบุหรี่เพียงร้อยละ 2.1 ในขณะที่กลุ่มที่มีผลการเรียนไม่ดี มีอัตราการสูบบุหรี่มากถึง ร้อยละ 21.2

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

2.1 งานวิจัยในประเทศ

จิรพร สร้อยสุวรรณ และบุศยา ณ ป้อมเพชร์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุน ได้แก่ การมีเพื่อนสูบบุหรี่ การมีอาจารย์สูบบุหรี่ การได้รับการว่ากล่าวตักเตือนจากครอบครัว การมีกฎระเบียบข้อบังคับห้ามสูบบุหรี่ในสถาบัน การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2530 : 16) ได้ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาว พบว่า สาเหตุจูงใจที่ทำให้คนเสพยาครั้งแรกส่วนใหญ่เป็นความอยากรทดลอง รองลงมาได้แก่ เพื่อนหรือญาติเป็นผู้ชักชวน และปัญหาครอบครัว

ส่วนแหล่งที่มาของยาเสพติดนั้นต่างกัน คือ เพศหญิงและผู้ที่มีอายุน้อย ส่วนใหญ่ซื้อยาจากผู้ขายใกล้บ้านในรัศมี 2 กิโลเมตร ในขณะที่ผู้ที่มีอายุสูง หรือเพศชาย จะซื้อจากแหล่งที่ระบุชื่อได้ชัดเจน

กุหลาบ รัตนสังฆธรรมและคณะ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องสัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศ ของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความเสี่ยงของการใช้ยาเสพติด การรับรู้ความรุนแรงของยาเสพติดและการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการป้องกันการติดยาเสพติด

ชาติเชื้อ สุวรรณมุสิก (2535 : 73-74) ศึกษาเจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีเจตคติต่อบุหรี่ในเชิงนิเสธ และตัวแปรที่ส่งผลให้เจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนแตกต่างกันก็คือ การศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลักษณะที่พักอาศัย

ยุทธศักดิ์ สีนหาท (พวงเพชร บุญยธรรมา. 2547 : 46 ; อ้างอิงจาก ยุทธศักดิ์ สีนหาท. 2539) พบว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพดีมีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์มากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพไม่ดี ความรู้สึกผูกพันกับบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นแต่ก็กล่าวได้ว่ามีแนวโน้มความรู้สึกผูกพันกับบิดามารดาจะมีผลให้ใช้สารเสพติดน้อยลง

สุพัตร ศรีวุฒิชากรและคณะ(บุปผา ม้วยแก้ว. 2542: 50; อ้างอิงจาก สุพัตร ศรีวุฒิชากรและคณะ. 2534 : 193-206) ศึกษาสาเหตุของการดื่มสารระเหยของวัยรุ่น พบว่าวัยรุ่นไม่มีความสุขในครอบครัว ถูกคนในครอบครัวทำร้าย และวัยรุ่นต้องการหาประสบการณ์ใหม่ ๆ

อรรจวรรณ สร้อยทอง (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น ศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนระดับชั้นม.1-6 ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนรวม 10 แห่ง จำนวน 2,243 คน พบว่าอัตราการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่นเท่ากับร้อยละ 17.6 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ เพศ ภาค การสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา การเป็นนักกีฬาการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การมีบุคคลใกล้ชิดสูบบุหรี่ การมีปัญหาหรือเรื่องกลุ้มใจ

2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

โอโบท (บุปผา ม้วยแก้ว. 2542 : 48 ; อ้างอิงจาก Obot. 1990 : 203) ได้สำรวจการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในกลุ่มผู้ใหญ่ชาวไนจีเรีย จำนวน 1,271 คน พบว่ามีการสูบบุหรี่ร้อยละ 22.6 คน สูบด้วยกล้องยาสูบร้อยละ 17.9 ผู้ชายสูบมากกว่าผู้หญิง คนที่มีระดับการศึกษาและฐานะ

ทางเศรษฐกิจต่ำสูบบุหรี่มากกว่าคนที่มีการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจสูง โดยผู้ที่ไม่สูบบุหรี่รู้ถึงอันตรายของการสูบบุหรี่มากกว่าผู้สูบบุหรี่

โจนส์ (ประครองศรี แซ่เต็ง. 2531 : 23 ; อ้างอิงจาก Jones. 1974 : 2583A) ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติและความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน กลุ่มหนึ่งได้เรียนโปรแกรมเรื่องสารเสพติดมาแล้ว อีกกลุ่มหนึ่งยังไม่เคยเรียน พบว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันในด้านเจตคติ และความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด โดยนักเรียนหญิงมีเจตคติต่อต้านสารเสพติดมากกว่านักเรียนชาย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสำรวจครั้งนี้ และดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
 - 2.1 ลักษณะของเครื่องมือ
 - 2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
 - 2.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กอายุระหว่าง 12 - 17 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนกุนนทีรุทธธารามวิทยาาคม และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 3,799 คน เนื่องจากทั้งสองโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในบริเวณใกล้สถานเริงรมย์หลายแห่ง อีกทั้งมีแหล่งชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการติดสารเสพติด

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรนักเรียนในแต่ละระดับชั้นภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนกุนนที่รุทรารามวิทยาคม และ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา

โรงเรียน	ระดับชั้น						รวม
	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	
1. กุนนที่รุทราราม							
วิทยาคม	410	393	335	224	194	176	1,732
2. เตรียมอุดมศึกษา							
พัฒนาการ รัชดา	510	519	442	165	221	210	2,067
						รวม	3,799

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 12 - 17 ปีและกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนกุนนที่รุทรารามวิทยาคม และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 354 คน โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณโดยใช้สูตรของยามาเน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 362 คนโดยมีความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ไม่เกิน .05 ดังสูตร

$$N = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทนค่า จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

N แทนค่า จำนวนประชากร

e แทนค่า ความคลาดเคลื่อน (0.05)

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าสูตร } n &= \frac{3,799}{1 + (3,799)(0.05)^2} \\ &= 362 \end{aligned}$$

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้คือ 362 คน โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างของทั้ง 2 โรงเรียนให้มีจำนวนกลุ่ม

ตัวอย่างเท่าๆ กัน คือ โรงเรียนละ 180คน แบ่งเป็นชั้นปีละ 30 คน เพศชาย 15 คน และเพศหญิง 15 คน จากนั้นได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง และเนื่องจากข้อมูลที่เก็บได้มานั้นมีส่วนที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ จึงตัดออกเหลือเพียง 354 คน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโรงเรียน ระดับชั้นปีและเพศ

ชั้นปี (ระดับชั้น)	โรงเรียน								รวม			
	กุนนทีรุทธธารามวิทาศคม				เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา							
	เป้าหมาย		เก็บได้จริง		เป้าหมาย		เก็บได้จริง		เป้าหมาย		เก็บได้จริง	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
	ม.1	15	15	8	22	15	15	11	20	30	30	19
ม.2	15	15	11	18	15	15	9	15	30	30	20	33
ม.3	15	15	4	26	15	15	9	19	30	30	13	45
ม.4	15	15	19	11	15	15	10	25	30	30	29	36
ม.5	15	15	22	7	15	15	9	21	30	30	31	28
ม.6	15	15	10	20	15	15	3	25	30	30	13	45
รวม	90	90	74	104	90	90	51	125	180	180	125	229

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 5 ตอน
ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรม การสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ตอนที่ 4 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

ตอนที่ 5 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับชั้น ผลการเรียน
ฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งมีลักษณะแบบให้เขียนเติมข้อมูลและแบบตรวจสอบรายการ

ตัวอย่าง ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่อง () และกรอกข้อมูลให้ครบถ้วนตามความเป็นจริง
ของนักเรียน

1. โรงเรียน.....

2. เพศ () ชาย () หญิง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน
ปรับปรุงมาจาก บุปผา ม้วยแก้ว (2542) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

1. แบบวัดความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ของนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating Scale) 4 ระดับ คือ ใช่ ค่อนข้างใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ จำนวน 4 ข้อ

ตัวอย่าง แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงข้อใดข้อหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ค่อนข้าง ใช่	ไม่ใช่	ไม่ ทราบ
0	ในเรื่องเกี่ยวกับบุหรี่ นักเรียนมีความรู้ในเรื่อง ต่อไปนี้หรือไม่บ้าง				
0.0	การสูบบุหรี่ถือว่าไม่ผิดกฎหมาย				
0.00	การสูบบุหรี่จัดจะทำให้ความอยากอาหารน้อยลง				

2. แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณ
ค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
จำนวน 12 ข้อ

ตัวอย่าง แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงข้อใดข้อหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	การสูบบุหรี่ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพให้ดีขึ้น				
00	การแอบไปสูบบุหรี่ในห้องน้ำทำให้ เสียเวลาเรียน				

3. แบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียนมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ไม่ปฏิบัติ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง และ ปฏิบัติทุกครั้ง จำนวน 25 ข้อ ข้อคำถามมีทั้งทางบวกทางลบ

ตัวอย่าง แบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงในช่องใดช่องหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	ไม่ ปฏิบัติ	ปฏิบัติ เป็น บางครั้ง	ปฏิบัติ เกือบ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ ทุก ครั้ง
0	หลังรับประทานอาหารทุกมื้อข้าพเจ้าจะต้อง สูบบุหรี่				
00	เมื่อนึกอยากสูบบุหรี่ ข้าพเจ้าจะหาขนมกิน แทน				

แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับดังนี้

ข้อความทางบวก			ข้อความทางลบ		
ปฏิบัติทุกครั้งให้	4	คะแนน	ปฏิบัติทุกครั้งให้	1	คะแนน
ปฏิบัติเกือบทุกครั้งให้	3	คะแนน	ปฏิบัติเกือบทุกครั้งให้	2	คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้งให้	2	คะแนน	ปฏิบัติเป็นบางครั้งให้	3	คะแนน
ไม่ปฏิบัติให้	1	คะแนน	ไม่ปฏิบัติให้	4	คะแนน

การแปลผลพิจารณาจากคะแนนโดยประยุกต์มาจากเกณฑ์ของ บุปผา ม้วยแก้ว (2542) คือใช้คะแนนของกลุ่มเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับบุหรี่ยุติกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับบุหรี่ยุติกว่า

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวปรับปรุงมาจากพวงเพชร บุญธรรมมา (2547) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ บ่อยมาก บ่อย นานๆ ครั้ง และไม่เคยเลย จำนวน 27 ข้อ ข้อคำถามมีทั้งทางบวกและทางลบ

ตัวอย่าง ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ว่าตรงกับสภาพที่แท้จริงในครอบครัว ของนักเรียนมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

ข้อ	ข้อความ	บ่อย มาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
0	พ่อแม่มักเข้าไปก้าวก่าย เมื่อฉันมีกิจกรรมนอก หลักสูตรกับเพื่อนๆ				
00	พ่อแม่แสดงให้เห็นว่ารักฉันด้วยคำพูดและการ กระทำ				

แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว มีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับดังนี้

ข้อความทางบวก			ข้อความทางลบ		
บ่อยมากให้	4	คะแนน	บ่อยมากให้	1	คะแนน
บ่อยให้	3	คะแนน	บ่อยให้	2	คะแนน
นาน ๆ ครั้งให้	2	คะแนน	นาน ๆ ครั้งให้	3	คะแนน
ไม่เคยเลยให้	1	คะแนน	ไม่เคยเลยให้	4	คะแนน

การแปลผลพิจารณาจากคะแนนโดยประยุกต์มาจากเกณฑ์ของพวงเพชร บุญธรรมมา (2547 : 61 – 62) คือใช้คะแนนของกลุ่มเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่ามีสัมพันธภาพในครอบครัวดี ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่ามีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี

ตอนที่ 4 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับปรุงมาจาก ธัญญา คนอยู่ (2547) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับคือ จริงมากที่สุด ก่อนข้างจริง ไม่ค่อยจริง ไม่จริง จำนวน 26 ข้อคำถาม

ตัวอย่าง ตอนที่ 4 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

คำชี้แจง ขอให้ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วพิจารณาว่าข้อความตรงกับความรู้สึกของนักเรียนในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง
0	ถ้าเรื่องไหนที่นักเรียนคิดว่าถูกแล้ว ไม่ว่าจะมีคนมาพูดอะไรนักเรียนจะไม่เปลี่ยนความคิดเดิม				
00	เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นนักเรียนมักคล้อยตามเสียงส่วนใหญ่				

แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับดังนี้

จริงมากที่สุด	ให้	4	คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้	3	คะแนน
ไม่ค่อยจริง	ให้	2	คะแนน
ไม่จริง	ให้	1	คะแนน

การแปลผลพิจารณาจากคะแนนโดยประยุกต์มาจากเกณฑ์ของธนัญญา คนอยู่ (2547 : 49-50) คือใช้คะแนนของกลุ่มเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่ามีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่าความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

ตอนที่ 5 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ปรับปรุงมาจาก นฤทัย ดาวเรือง (2546) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับคือ จริงมาก ค่อนข้าง ไม่ค่อย ไม่จริง จำนวน 22 ข้อคำถาม

ตัวอย่าง ตอนที่ 5 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตนเองมากที่สุดเพียงช่องเดียว ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง
0	นักเรียนพยายามอย่างยิ่งที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น				
00	นักเรียนเห็นด้วยกับคำกล่าวว่า “ ผู้ที่ไม่ตรอย่ารู้ร้าง สร้างกุศลอย่ารู้โรย ”				

แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมพัทธ์มีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับดังนี้

จริงมากที่สุด	ให้	4	คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้	3	คะแนน
ไม่ค่อยจริง	ให้	2	คะแนน
ไม่จริง	ให้	1	คะแนน

การแปลผลพิจารณาจากคะแนนโดยประยุกต์มาจากเกณฑ์ของนฤทัย ดาวเรือง (2546) คือใช้คะแนนของกลุ่มเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมพัทธ์สูง ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมพัทธ์ต่ำ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

- ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การสูบบุหรี่ สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมพัทธ์
- ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัยจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- สร้างแบบสอบถามตามหลักเกณฑ์ให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยศึกษาจากแบบสอบถามและแบบทดสอบต่างๆ ได้แบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับบุหรี่แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ จำนวน 4 ข้อใหญ่ 12 ข้อย่อย แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ จำนวน 12 ข้อ แบบสอบถามการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ จำนวน 25 ข้อ แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 27 ข้อ แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง จำนวน 26 ข้อ และแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมพัทธ์ จำนวน 22 ข้อ รวมทั้งหมด 124 ข้อ
- นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์เรวดี ทรงเที่ยง เพื่อขอคำแนะนำ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 กลุ่มตรวจ ได้แก่ กลุ่ม 1, 2 และกลุ่ม 3 รวมจำนวน 18 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคมซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 60 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

7. นำแบบสอบถามที่ได้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่ม คือ สมาชิกในกลุ่ม 1 กลุ่ม 2 และกลุ่ม 3 รวมจำนวน 18 คน ตรวจสอบจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out)

2. การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ นำแบบสอบถามทั้งฉบับมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบัค (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 125 – 126) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ประกอบด้วย	
1.1 ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ของนักเรียน	.362
1.2 เจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียน	.133
1.3 การปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียน	.829
2. สัมพันธภาพในครอบครัว	.908
3. ความเชื่อมั่นในตนเอง	.818
4. แรงจูงใจฝึสัสมัพันธ	.913

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปฝากไว้กับอาจารย์ฝ่ายปกครองของแต่ละโรงเรียนเพื่อนำไปส่งต่อให้นักเรียนตอบแบบสอบถามในวันที่ 14 มกราคม พ.ศ 2548 ได้รับแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา ในวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2548และได้รับแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคมในวันที่ 1 กุมภาพันธ์

3. นำแบบสอบถามที่นักเรียนตอบมาตรวจสอบความครบถ้วนได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวนรวม 354 ฉบับ เพื่อนำไปตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสำเร็จรูป (SPSS) ต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบและแบบสอบถามและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสำเร็จรูป (SPSS) และในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ยอมรับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ
f แทน ค่าความถี่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละ
n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 คะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้สูตร

$$SD = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ SD แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

2.1.1 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยใช้สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อ
 S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนในแต่ละข้อ
 S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มโดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way analysis of variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 และ 3 โดยใช้สูตร

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ F แทน ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน F - distribution
 MS_B แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกยกกำลังสอง (Mean square) ระหว่างกลุ่ม
 MS_W แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกยกกำลังสอง (Mean square) ภายในกลุ่ม

ถ้าการทดสอบพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' – test) โดยใช้สูตร

$$CV_d = \sqrt{(k-1)(F^*)(MS_{within})(2/n)}$$

เมื่อ k แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

- F^* แทน ค่า Fวิกฤตที่เปิดจากตาราง (Critical value)
- MS_{within} แทน ค่าMean square within group ที่คำนวณไว้แล้วในการวิเคราะห์ความแปรปรวน
- n แทน จำนวนหน่วยตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม

3.2 สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน Pearson's Product Moment Correlation เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 5, 6 และ 7

$$r_{xy} = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[n \sum x^2 - (\sum x)^2][n \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมรายข้อ กับคะแนนรวมทั้งฉบับ

$\sum x$ แทน ผลรวมรายข้อ (Item) ของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum y$ แทน ผลรวมของคะแนนรวม (Total) ของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum x^2$ แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนนรวมรายข้อ

$\sum y^2$ แทน ผลรวมกำลังสองคะแนนรวมทั้งฉบับ

n แทน จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง

3.3 t – test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 และ 4

$$t = \frac{r\sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$

เมื่อ r แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้

N แทน จำนวนข้อมูลหรือจำนวนคน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมาย แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การเสนอค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 2 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน จำแนกตามตัวแปรเพศ สัมพันธภาพในครอบครัว และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว โดยวิธีการทดสอบค่า t-test

ตอนที่ 3 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

ตอนที่ 4 การเสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การเสนอค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	136	38.4
	หญิง	218	61.6
	รวม	354	100.0
ระดับชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 1	61	17.2
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	53	15.0
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	58	16.4
	มัธยมศึกษาปีที่ 4	65	18.4
	มัธยมศึกษาปีที่ 5	59	16.7
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	58	16.4
	รวม	354	100.0
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	สูง	217	61.3
	ต่ำ	137	38.7
	รวม	354	100.0
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว	ค่อนข้างสูง	279	78.8
	ค่อนข้างต่ำ	75	21.2
	รวม	354	100.0

จากตาราง 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งหมด 354 คน เมื่อจำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า เพศหญิงมีจำนวน 218 คน เพศชายมีจำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 61.6 และ 38.4 ตามลำดับ จำแนกตามระดับชั้น พบว่า ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวน 61 คน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 คน มีจำนวน 53 คน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 58 คน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 65 คน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 59 คน และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2, 15.0, 16.4, 18.4, 16.7, 16.4 ตามลำดับ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีจำนวน 217 คน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีจำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 และ 38.7 ตามลำดับ และเมื่อจำแนกตามระดับเศรษฐกิจ พบว่า นักเรียนที่มีระดับทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง มีจำนวน 279 คน นักเรียนที่มีระดับทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ มีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 78.8 และ 21.2 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว และ สัมพันธภาพในครอบครัว โดยวิธีการทดสอบค่า t-test

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความรู้ จำแนกตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว และ สัมพันธภาพในครอบครัว โดยวิธีการทดสอบค่า t-test

ตัวแปร	ระดับชั้นของตัวแปร	N	M	SD	t
เพศ	ชาย	136	32.69	4.96	-3.096**
	หญิง	218	34.34	4.82	
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว	ค่อนข้างสูง	279	33.48	4.99	-1.667
	ค่อนข้างต่ำ	75	34.55	4.66	
สัมพันธภาพในครอบครัว	ดี	182	34.26	5.01	2.178*
	ไม่ดี	172	33.12	4.79	

หมายเหตุ : *p < .05, **p < .01

จากตาราง 5 เพศหญิงมีความรู้มากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1.1 นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างสูงและค่อนข้างต่ำมีความรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.1 และนักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีมีความรู้มากกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5.1

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านเจตคติ จำแนกตามตัวแปรเพศระดับเศรษฐกิจของครอบครัว และ สัมพันธภาพในครอบครัวโดยวิธีการทดสอบค่า t-test

ตัวแปร	ระดับชั้นของตัวแปร	N	M	SD	t
เพศ	ชาย	136	34.43	3.07	-2.844**
	หญิง	218	35.33	2.83	
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว	ค่อนข้างสูง	279	35.12	2.92	1.631
	ค่อนข้างต่ำ	75	34.49	3.02	
สัมพันธภาพในครอบครัว	ดี	182	35.52	2.78	3.572***
	ไม่ดี	172	34.42	3.03	

หมายเหตุ : **p < .01, ***p < .001

จากตาราง 6 พบว่านักเรียนหญิงมีเจตคติดีกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1.2 นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างสูงและค่อนข้างต่ำมีเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.2 และ นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีมีเจตคติดีกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5.2

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านการปฏิบัติตน จำแนกตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว โดยวิธีการทดสอบค่า t-test

ตัวแปร	ระดับชั้นของตัวแปร	N	M	SD	t
เพศ	ชาย	136	87.43	7.12	-2.862**
	หญิง	218	89.37	4.26	
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว	ค่อนข้างสูง	279	88.58	5.65	.305
	ค่อนข้างต่ำ	75	88.80	5.48	
สัมพันธภาพในครอบครัว	ดี	182	89.72	3.86	3.799***
	ไม่ดี	172	87.47	6.82	

หมายเหตุ : **p < .01, ***p < .001

จากตาราง 7 พบว่านักเรียนหญิงมีการปฏิบัติตนดีกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1.3 นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างสูงและค่อนข้างต่ำมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.3 และนักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีมีการปฏิบัติตนดีกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5.3

ตอนที่ 3 การเสนอผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน จำแนกตามระดับการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

ตาราง 8 ค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ
ตนจำแนกตามตัวแปรระดับชั้นการศึกษา

ตัวแปร	ความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	5	394.159	78.832	3.349**
	ภายในกลุ่ม	348	8191.288	23.538	
	รวม	353	8585.446		
เจตคติ	ระหว่างกลุ่ม	5	151.454	30.291	3.603**
	ภายในกลุ่ม	348	2925.475	8.407	
	รวม	353	3076.929		
ปฏิบัติตน	ระหว่างกลุ่ม	5	200.941	40.188	1.283
	ภายในกลุ่ม	348	10898.090	31.316	
	รวม	353	11099.031		

หมายเหตุ : **p < .01

จากตาราง 8 พบว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นแตกต่างกันมีความรู้และเจตคติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2.1 และ 2.2 ส่วนนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นแตกต่างกันมีการปฏิบัติตนไม่แตกต่างกัน จึงนำความรู้และเจตคติไปทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ดังปรากฏตามตาราง 9 และ ตาราง 10

ตาราง 9 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความรู้ จำแนกตามตัวแปรระดับชั้น
การศึกษา

ระดับชั้น	$\bar{X}$	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6
		31.754	33.132	34.862	34.569	34.254	33.603
ม.1	31.754	-	-1.378	-3.108*	-2.815	-2.500	-1.849
ม.2	33.132		-	-1.729	-1.437	-1.122	-.471
ม.3	34.862			-	.293	.608	1.259
ม.4	34.569				-	.315	.966
ม.5	34.254					-	.651
ม.6	33.603						-

หมายเหตุ : * $p < .05$, ** $p < .01$

จากตาราง 9 พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความรู้เรื่องบุหรี่แตกต่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆพบที่ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านเจตคติ จำแนกตามตัวแปรระดับชั้นการศึกษา

ระดับชั้น	$\bar{X}$	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6
		34.475	33.774	35.448	35.415	34.932	35.741
ม.1	34.475	-	.702	-.973	-.939	-.457	-1.266
ม.2	33.774		-	-1.675	-1.642	-1.159	-1.968*
ม.3	35.448			-	.033	.516	-.293
ม.4	35.415				-	.483	-.326
ม.5	34.932					-	-.809
ม.6	35.741						-

หมายเหตุ : *p < .05

จากตาราง 10 พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความรู้เรื่องบุหรี่แตกต่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 ค่าความแปรปรวนของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ
ตนจำแนกตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวแปร	ความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	201.124	100.562	4.210*
	ภายในกลุ่ม	351	8384.322	23.887	
	รวม	353	8585.446		
เจตคติ	ระหว่างกลุ่ม	2	54.990	27.495	3.194*
	ภายในกลุ่ม	351	3021.940	8.610	
	รวม	353	3076.929		
ปฏิบัติตน	ระหว่างกลุ่ม	2	121.620	60.810	1.944
	ภายในกลุ่ม	351	10977.411	31.275	
	รวม	353	11099.031		

หมายเหตุ : *p < .05, **p < .01

จากตาราง 11 พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีความรู้และเจตคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3.1 และ 3.2 ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีการปฏิบัติตนไม่แตกต่างกัน จึงนำความรู้และเจตคติไปทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ดังปรากฏตามตาราง 12 และตาราง 13

ตาราง 12 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความรู้ จำแนกตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{X}$	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
		32.273	33.165	34.635
ต่ำ	32.273	-	-.892	-2.362
ปานกลาง	33.165		-	-1.469*
สูง	34.635			-

หมายเหตุ : *p < .05

จากตาราง 12 พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีความรู้เรื่องบุหรี่แตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านเจตคติจำแนกตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{X}$	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
		34.727	34.669	35.482
ต่ำ	34.727	-	.057	-.754
ปานกลาง	34.669		-	-.812*
สูง	35.482			-

หมายเหตุ : *p < .05

จากตาราง 13 พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีเจตคติเรื่องบุหรี่แตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การเสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความเชื่อมั่นในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน

ตัวแปร	X ₁	X ₂	Y ₁	Y ₂	Y ₃
X ₁	1	.252**	-.112*	-.035	.001
X ₂		1	.133*	.191**	.113*
Y ₁			1	.228**	.028
Y ₂				1	.217**
Y ₃					1

หมายเหตุ : *p < .05, **p < .01

X ₁	แทน	ความเชื่อมั่นในตนเอง
X ₂	แทน	แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์
Y ₁	แทน	ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่
Y ₂	แทน	เจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่
Y ₃	แทน	การปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

จากตาราง 14 แสดงว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6.1 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7.1 กับ 7.3 และมีความสัมพันธ์กับเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7.2

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยตามตัวแปรปัจจัยชีวิตสังคม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชายมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกับนักเรียนหญิง
 - 1.1 นักเรียนชายมีความรู้ต่างจากนักเรียนหญิง
 - 1.2 นักเรียนชายมีเจตคติต่างจากนักเรียนหญิง
 - 1.3 นักเรียนชายมีการปฏิบัติตนต่างจากนักเรียนหญิง
2. นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกัน
 - 2.1 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีความรู้ต่างกัน
 - 2.2 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีเจตคติต่างกัน
 - 2.3 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีการปฏิบัติตนต่างกัน
3. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกัน
 - 3.1 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันความรู้ต่างกัน
 - 3.2 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันเจตคติต่างกัน
 - 3.3 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันการปฏิบัติตนต่างกัน
4. นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกัน
 - 4.1 นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีความรู้ต่างกัน
 - 4.2 นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีเจตคติต่างกัน
 - 4.3 นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีการปฏิบัติตนต่างกัน
5. นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกัน
 - 5.1 นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกันมีความรู้ต่างกัน
 - 5.2 นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกันมีเจตคติต่างกัน
 - 5.3 นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกันมีการปฏิบัติตนต่างกัน

6. ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน
 - 6.1 ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับความรู้ของนักเรียน
 - 6.2 ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับเจตคติของนักเรียน
 - 6.3 ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนของนักเรียน
7. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน
 - 7.1 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความรู้ของนักเรียน
 - 7.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับเจตคติของนักเรียน
 - 7.3 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กอายุระหว่าง 12 - 17 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 3,799 คน เนื่องจากทั้งสองโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในบริเวณใกล้สถานเริงรมย์หลายแห่ง อีกทั้งมีแหล่งชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการติดสารเสพติด

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่มีอายุระหว่าง 12 - 17 ปี โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา จำนวน 354 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว
- ตอนที่ 4 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง
- ตอนที่ 5 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อกับภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอหนังสือราชการ ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยขอความอนุเคราะห์ให้ทางโรงเรียนดำเนินการเก็บข้อมูล ในช่วงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2548 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2549 และนำแบบสอบถามทั้งหมดมาคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ นำมาตรวจให้คะแนน และนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for the Social Science) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยวิธีการทดสอบค่า t-test
3. การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน จำแนกตามระดับการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance)
4. หาความสัมพันธ์ระหว่าง ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. นักเรียนหญิงมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนดีกว่านักเรียนชาย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1.1, 1.2 และ 1.3
2. นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความรู้ และเจตคติแตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมติฐานข้อที่ 2.1 และ 2.2 แต่ไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติตน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อที่ 2.3
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ความรู้ และเจตคติของนักเรียนแตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมติฐานข้อที่ 3.1 และ 3.2 แต่ไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติตน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อที่ 3.3

4. นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างสูงมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน ไม่แตกต่างกับนักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างต่ำซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐานข้อที่ 4.1, 4.2 และ 4.3

5. นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกันมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน แตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมุติฐานข้อที่ 5.1, 5.2 และ 5.3

6. ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้เกี่ยวกับบุหรี ซึ่งตรงตามสมมุติฐานข้อที่ 6.1 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติ และการปฏิบัติตน ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐานข้อที่ 6.2 และ 6.3

7. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน ซึ่งตรงตามสมมุติฐานข้อที่ 7.1, 7.2 และ 7.3

อภิปรายผล

จากผลสรุปของการศึกษาค้นคว้า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนที่เพศแตกต่างกัน พบว่า เพศหญิงมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนที่ดีกว่าเพศชาย โดยพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยในด้านความรู้เกี่ยวกับบุหรีเพศหญิงมีความรู้มากกว่าเพศชาย อาจเป็นเพราะเพศหญิงมีความสนใจใฝ่รู้มากกว่าเพศชาย ทำให้เพศหญิงมีการเก็บจำข้อมูลต่างๆ ได้ดีกว่าเพศชาย ด้านเจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ เพศหญิงมีเจตคติและการปฏิบัติตนดีกว่าเพศชาย เนื่องจากสภาพของสังคมไทยที่ครอบครัวและผู้ใหญ่เอาใจใส่ในการอบรมบุตรหลานเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ประกอบกับเพศหญิงอ่านหนังสือง่ายอยู่ในระเบียบมาตั้งแต่เด็ก ส่วนเพศชายนั้นสังคมเปิดโอกาสให้สามารถปรับตัว และเรียนรู้จากสังคม จึงมีโอกาสและได้รับการปลูกฝังจริยธรรมโดยตรงน้อยกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ค่านิยมในสังคมไทยยังมีอิทธิพลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของเพศหญิงอีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับยีนดี อันถาวร (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความรู้เรื่องสารเสพติดและเจตคติต่อสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดงานประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความรู้เรื่องสารเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับปยารี พิริยะอุดมพ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเพศต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดยาบ้าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ

จิราภรณ์ สุทธิสานนท์ (2529 : 81) นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดแตกต่างกันโดยนักเรียนหญิงมีการรับรู้ดีกว่านักเรียนชายแต่ไม่สอดคล้องกับปัฏมา กาญจรวงษ์ (2536 : 25) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติและความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน พบว่านักเรียนหญิงมีเจตคติด้านยาเสพติดมากกว่านักเรียนชาย ไม่สอดคล้องกับ อริสรา พรสุตารัตน์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมด้านภัยยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติต่อยาเสพติดของวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมด้านยาเสพติดนักเรียนหญิงมีทัศนคติทางลบต่อยาเสพติดสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับชาติเชื้อ สุวรรณมุสิก (2535 : 73-74) ศึกษาเจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีเจตคติต่อบุหรี่ในเชิงนิเสธ

2. การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน

พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความรู้ และเจตคติแตกต่างกัน แต่มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความรู้เกี่ยวกับบุหรืดีกว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปได้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้ปกครองมักจะยังไม่ปล่อยให้มีความคิดหรือการกระทำที่เป็นอิสระเหมือนนักเรียนชั้นอื่นๆ จึงทำให้ไม่ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรืมากนัก และอาจเป็นเพราะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กำลังอยู่ในช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ ซึ่งกำลังมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ทำให้มีความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ บุปผา ม้วยแก้ว (2542 : 93) ที่พบว่านักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่เรียนในระดับชั้นปีต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับบุหรืแตกต่างกัน ส่วนในด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรืที่ไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะว่าสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเหมือนกันทำให้เด็กมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกษมา สุขสวนนท์ (2540 : 134) ที่พบว่านักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่ระดับชั้นเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรืไม่แตกต่างกัน

3. การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความรู้ และเจตคติแตกต่างกัน แต่มีการปฏิบัติเกี่ยววณไม่แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความรู้ และเจตคติดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อาจเป็นเพราะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความสนใจศึกษาหาความรู้มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่ง

ไม่สนใจที่จะรับรู้หรือใส่ใจในเรื่องข่าวสารรอบตัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อารีย์ เงินแย้ม (2539 : 110) ที่พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับป้องกัน การสูดดมสารระเหยแตกต่างกัน และสอดคล้องกับบุปผา ม้วยแก้ว (2542 : 90) ที่พบว่า นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่แตกต่างกัน ส่วนในด้านการ ปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ทั้งนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำ มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน เป็นไปได้ว่านักเรียนอยู่ใน สภาพแวดล้อมทางสังคมเดียวกัน และอาจขึ้นอยู่กับความต้องการของตัวนักเรียนเอง จึงไม่มี ความแตกต่างทางด้านการปฏิบัติตนเกี่ยวกับบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องกับ อารีย์ เงินแย้ม (2539 : 111) ที่พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ไม่ แตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

4. การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจ ของครอบครัวแตกต่างกัน

พบว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างสูง และนักเรียน ที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างต่ำ เป็นไปได้ว่าถึงแม้นักเรียนที่ระดับเศรษฐกิจของ ครอบครัวค่อนข้างต่ำ ก็น่าจะมีแนวทางในการหาบุหรี่มาสูบได้ เช่น การหารายได้พิเศษ หรือมี บ้านอยู่ใกล้โรงเรียนจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง จึงมีเงินที่สามารถหาซื้อบุหรี่ได้ และ เนื่องจากบุหรี่เป็นสิ่งเสพติดที่ราคาไม่แพงมากและหาซื้อได้ง่าย โดยการแบ่งขายหรือขายเป็น ซอง ดังนั้นนักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างต่ำก็อาจจะสูบเป็นครั้งคราวส่วน นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างสูงก็อาจจะซื้อบุหรี่ยาสูบมากกว่าและก็แบ่งให้ เพื่อนที่สูบในกลุ่มเดียวกันได้ซึ่งสอดคล้องกับ อนุภาพ ทองอยู่ (2547 : 91) ศึกษาปัจจัยที่มีผล ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนที่มีรายได้ที่ได้จากผู้ปกครองต่อเดือน ต่างกัน มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน

5. การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนที่มีสัมพันธภาพใน ครอบครัวแตกต่างกัน

พบว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ตนแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี จะมีความรู้ เจต คติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ดีกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพใน ครอบครัวไม่ดี ทั้งนี้เนื่องจากเด็กวัยรุ่นที่ได้รับสัมพันธภาพในครอบครัวดี จะมีความสนิทสนม

กลมเกลียวกันภายในครอบครัว มีกิจกรรมร่วมกัน มีการตัดสินใจร่วมกันในเรื่องต่างๆ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ลูกให้ความรักความเคารพต่อพ่อแม่ ยอมรับกฎเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ เมื่อลูกมีปัญหา พ่อแม่ให้คำปรึกษาหารือ พูดคุยซักถามกันระหว่างกัน เมื่อเด็กมีปัญหาซับซ้อนใจ เข้ามาปรึกษาหารือกันหรือร่วมช่วยตัดสินใจ จะทำให้เด็กกล้าแสดงออก สามารถรับรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง มองเห็นภัยต่างๆ ได้ดีกว่าเด็กที่มีปัญหาครอบครัว ความสัมพันธ์อันอบอุ่นจากพ่อแม่เหล่านี้ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการวางรากฐาน ในการปรับตัว และแบบพฤติกรรมที่ติงาม ซึ่งสอดคล้องกับ พวงเพชร บุญธรรมมา (2547 : 91) ที่พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าวัยรุ่นที่ได้รับสัมพันธภาพภายในครอบครัวไม่ดี

6. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสูบบุหรี่กับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน

พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติ และการปฏิบัติตน โดยนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไม่ดี และถ้านักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ จะมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ดี เป็นไปได้ว่าเมื่อนักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงทำให้ไม่ยอมเปิดรับความรู้หรือข่าวสารอื่นๆ เพราะมีความเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในความรู้ของตนเองที่มีอยู่ จึงทำให้มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไม่ดี ส่วนนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ มีความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในความรู้ของตน จึงเปิดรับความรู้และข่าวสารต่างๆ ทำให้มีความเกี่ยวกับบุหรี่ดี ส่วนในด้านเจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียนไม่ได้มีผลมาจากความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นปัจจัยภายในตัวของบุคคล ซึ่งบุคคลแต่ละคนก็จะมีเจตคติแตกต่างกันออกไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เป็นผลที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของบุคคลขึ้นด้วย

7. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสูบบุหรี่กับแรงจูงใจใฝ่สัมพันธของนักเรียน

พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมพันธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน โดยนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธสูง จะมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ดี และถ้านักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธต่ำ จะมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่ดี ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนในวัยนี้มีความต้องการการเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อน ต้องการการยอมรับ และต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในกลุ่ม และจะคบเพื่อนที่มีลักษณะหรือมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติคล้ายคลึงกับตน เพื่อไม่ให้เกิดความแปลกแยกหรือความขัดแย้งในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ นฤทัย ดาวเรือง (2546 : 64) พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ ของวัยรุ่นที่มีอยู่ในระดับสูง อาจพิจารณาได้ว่าธรรมชาติของวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความ

ต้องการหลายอย่าง ได้แก่ ความต้องการมีอนาคต ความสำเร็จ ความรัก ความสนุกสนาน การได้รับการยกย่อง การรวมกลุ่ม ซึ่งความต้องการเหล่านี้ ก่อให้เกิดเป็นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ในตัวของวัยรุ่นได้ เพื่อให้ความต้องการเหล่านั้นประสบผลตามที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากวัยและวุฒิภาวะของวัยรุ่น เป็นวัยที่มีการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของโคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 41-42)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมพัทธ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน โดยเฉพาะเด็กมัธยมศึกษาซึ่งเป็นวัยที่ต้องการสร้างมิตรภาพและสัมพันธ์ภาพกับกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลอื่นในสังคม โดยจะส่งผลให้เยาวชนแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเพื่อน เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับนับถือ ดังนั้นเยาวชนจำเป็นต้องมีการสร้างพลังเพื่อนให้สามารถต้านทานอิทธิพลที่ชักนำให้มีพฤติกรรมที่สมบูรณ์ ควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะรณรงค์ต่อต้านบุหรี่โดยใช้แรงจูงใจจากเพื่อน ส่งเสริมให้มีกิจกรรมกลุ่มเพื่อนในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น เช่น การก่อตั้งกลุ่มสหพันธ์หรือชมรมเพื่อการไม่สูบบุหรี่ จัดประกวดกิจกรรมเพื่อการไม่สูบบุหรี่ ตลอดจนชี้ให้เห็นผลกระทบของการสูบบุหรี่ ควรปลูกฝังเจตคติทางลบต่อการสูบบุหรี่ และลบล้างค่านิยมผิดๆ เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ นอกจากนี้ทางโรงเรียนควรสอนให้นักเรียนรู้จักหลีกเลี่ยงและอยู่ห่างไกลจากบุหรี่และเพื่อนที่สูบบุหรี่ให้มากที่สุด

2. จากการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่เนื่องจากเยาวชนไทยในวัยนี้มีความใกล้ชิดกับครอบครัวหรือบุคคลในครอบครัวมากที่สุด ถ้าเด็กมีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีแล้วก็จะส่งผลให้เด็กอยู่ห่างไกลจากบุหรี่มากขึ้น ดังนั้นควรจัดหาทางเลือกที่เน้นการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี และสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้เยาวชนได้รอดพ้นจากปัญหาการสูบบุหรี่ เช่น การให้คำปรึกษาที่ดีกับเยาวชน การหากิจกรรมยามว่างทำร่วมกันสำหรับสมาชิกภายในครอบครัว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. เนื่องจากปัจจุบันนี้ปัญหาเรื่องการสูบบุหรี่ โดยเฉพาะการสูบบุหรี่ในเพศหญิงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยควรศึกษาเพื่อขยายความรู้เรื่องพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นต่อไป
2. ควรศึกษาถึงตัวแปรทางจิตลักษณะ เช่น การอบรมเลี้ยงดู ความเครียด การมองโลกในแง่ดี การเชื่ออำนาจภายใน – ภายนอกตน ฯลฯ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และศึกษาถึงแนวทางในการแก้ปัญหา โดยทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และอภิปรายเจาะกลุ่ม

3. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่นที่แตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในแต่ละภาคของประเทศไทย กลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในโรงเรียนหรือแหล่งชุมชนแออัด กลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในสถานพินิจ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กฤษฎา ตริยมณีรัตน์. (2544). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกสุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กษมา สุขคนธ์. (2540). พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคกลุ่มอาชีวศึกษาภาคกลาง สังกัดกรมอาชีวศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกสุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2535). พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่. สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ.
- กรมวิชาการ. (2537). คู่มือและสื่อสารพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กั้วล เทียนกันต์เทศน์. (2535). มนุษยศาสตร์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภักดีประดิษฐ์.
- กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ. (2526). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุหลาบ รัตนสังขธรรม และคณะ. (2541). สัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศของ นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ กลิ่นศรีสุข. (2537). ผลของการศึกษาแบบเผชิญความจริงที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางประกอกวิทยาคม กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรพร สร้อยสุวรรณ. (2539). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ นักศึกษาชายในสถาบันราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2531). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาทะทำทางแตกต่างกัน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2523). "เทคนิคการพัฒนาความเชื่อมั่นและความคิดสำหรับเด็กปฐมวัย," เอกสารประชุมเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนิดา เพชรทองคำ. (2542). การวิเคราะห์องค์ประกอบแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย เรืองขจร. (2543). การวิจัยทางสาธารณสุข. สงขลา : ภาควิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ชาติเชื้อ สุวรรณมุสิก. (2535). เจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขต 3. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูชัย ศุภวงศ์, สุภกร บัวสาย และนวลอนันต์ ดันติเกตุ (2540). พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนไทย. รายงานการศึกษาวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- ชูชีพ อ่อนโลกสูง. (2516). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
- ไชยยศ เหมะรัชตะ และคณะ. (2526). ปัญหาสุขภาพจิต : การศึกษาและวิเคราะห์ในแง่กฎหมาย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมพูนุท สิริพรหมภัทร. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง และความวิตกกังวลของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐินี จันทร์ก้อน. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกสุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เดโช สวานานนท์. (2516). "การสร้าง ความเชื่อมั่นในตนเอง," รวบรวมข้อเขียนและบทความทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

- เดือนใจ สินอำไพสิทธิ์. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย
ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สังกัดสถาบัน
พระบรมราชชนนี กระทรวงสาธารณสุข. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถวิล ชาราโกชน. (2532). จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้ง เฮาส์.
เทพ พังงา. (2537). จิตวิทยาการศึกษาเบื้องต้น. ขอนแก่น : ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ. (2540). พฤติกรรมองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ทองหล่อ นาคหอม. (2535). แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิต
วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2533 – 2534.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ทองหล่อ เดชไทย. (2533). "ท่านสุบบุหรีเพราะอะไร," วารสารสุขภาพ. 7, 37 – 40.
- ธงชัย กาล้อม. (2542). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสุบบุหรีของผู้หญิงในชุมชน
เขตตำบลแม่กุ อำเภอมะนัง จังหวัดตาก. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม.
(สาธารณสุขศาสตร). กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
ถ่ายเอกสาร
- ธนัญญา คนอยู่. (2547). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ รัตนโชติ. (2539). อันตรายจากบุหรี มะเร็งปอด โรคร้ายที่รักษาและอาจป้องกันได้.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตและกองทุนสมาคมสุทธิพิทักษ์.
- ธีระ ลิ้มศิลา. (2525). อันตรายจากบุหรี มะเร็งปอด โรคร้ายที่รักษาและอาจป้องกันได้.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และกองทุนสมาคมสุทธิพิทักษ์.
- นริสา พัฒนรัฐ. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม. รายงานการวิจัย
กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นฤทัย ดาวเรือง. (2546). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์กับพฤติกรรมวัฒนธรรม
ด้านคตินิยมของวัยรุ่น โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- นันทยา ชุมช่วย. (2542). ความสามารถในการบริหารงานและแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของหัวหน้ากลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นิภา มนูญปัจจุ. (2528). การวิจัยทางสุขศึกษา (Research in health education). กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- นิตินันท์ วิชิตชลชัย. (2535) ผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นวลละอ อสุภาผล. (2527). หนังสือประกอบการสอนทฤษฎีบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุปผา ม้วยแก้ว. (2542). พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกสุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุศยา ณ ป้อมเพชร. (2539). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชาย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปฐม นิคมมานนท์. (2534). สังคมกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.
- ปยารี พิริยะอดมพร. (2543). พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปวีรรต มโนรมชัชวาล. (2533). การปฏิบัติตนทางด้านสุขภาพตามบทสุบัญญัติแห่งชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประครองศรี แซ่เต็ง. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับเจตคติต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ประณต คำนิม. (2545). เอกสารการสอนจิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). เจตคติ การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พีระพัฒนา
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2522). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : กราฟิการ์ต.
- พจณี เหล่าอมต. (2532). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และการเลิกสูบบุหรี่ของครูชาย โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พวงเพชร บุญยธรรมา. (2547). ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัฒน์ สุขจำนงค์. (2539). ยาเสพติดมีพิษชีวิตเป็นภัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พินคำ โรหิตเสถียร. (2541). แรงจูงใจและพฤติกรรมการทำงานของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน : ศึกษาเฉพาะกรณีของบริษัทการบินไทย (มหาชน) จำกัด. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ โฉลัดสารกุล. (2531). เจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกสุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2524). เอกสารประกอบการสอนชุดการพัฒนาทางพฤติกรรมเด็ก เล่ม 2. กรุงเทพฯ : กราฟิการ์ต.
- มานี สมธิพันธ์ และคณะ. (2522). ค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับการติดยาเสพติดให้โทษ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มานะ พ่วงความสุข. (2536). ผลของการฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหาดอมราลักษณ์วิทยา จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาลี วงษ์แก้ว. (2526). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ยินดี อันถาวร. (2544). ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดและเจตคติต่อสารเสพติดของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา
อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2531.
ปีที่พิมพ์ 2531. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- รุจิรา เยาวมาตย์. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความพึงพอใจใน
วิชาชีพพลศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาภาควิชาพลศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ขอนแก่น :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ละม้ายมาศ ศรีทัดต์ และจรรยา สุวรรณทัต. (2510). รายงานการวิจัยฉบับที่ 9 อิทธิพลของ
สังคมพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. กรุงเทพฯ :
สถาบันระหว่างชาติสำหรับการศึกษาค้นคว้าเรื่องเด็ก กรุงเทพมหานคร.
- ลิขิต กาญจนกรณ์. (2530). จิตวิทยาพื้นฐานพฤติกรรมมนุษย์. นครปฐม :
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เลขา ปิยะจรรย์ยะ. (2526). การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง. เอกสารประกอบการสอนชุด
วิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. นนทบุรี : สาขาวิชาการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัฒนา ศรีสม. (2542). แรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน
ส่งเสริมการขายสินค้าอุปโภค บริโภค ของบริษัท ไบโอ คอนซูเมอร์ จำกัด.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- วินัย ธรรมศิลป์. (2527). การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภาดา เกิดพิทักษ์. (2539). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ
สภาพแวดล้อมทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัด
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ถ่ายเอกสาร.
- วีณา ถาวรโลหะ. (2546). ความฉลาดทางอารมณ์กับความเชื่อมั่นในตนเอง บุคลิกภาพ
และการสนับสนุนทางสังคมของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

- สวนา พรพัฒน์กุล. (2520). ความสัมพันธ์ในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 22. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สนธิ สมீการ และคณะ. (2530). พฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของหนุ่มสาว ไทย. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมิต อาชวณิจกุล. (2533). การพัฒนาตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- สมุท ศิริโช. (2522). วิธีสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มวลสาส์น.
- สมควร อภัยพันธุ์. (2507). เอกสารประกอบการเรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษา. คณะวิชาการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. (2522.). การสับสนหวั่นไหวและโรคเครียด โปรแกรมการศึกษาและปัญหาการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม. วารสารสุขศึกษา 2. 1(2) : 9-19.
- สมภพ เรืองตระกูล. (2543). ยาเสพติดมหันตภัยเงียบที่ป้องกันได้. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- สมพงษ์ ดิรพัฒน์. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับผิดชอบ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพร พลอยงาม. (2518). การทดลองสอนความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการ ทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชา จันทรเฒ. (2533). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชาติ โสมประยูร. (2525). การสอนสุขศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภา มาลากุล. (2526). "จิตวิทยาของการสับสนหวั่นไหว," เอกสารสัมมนาเรื่องการสับสนหวั่นไหวและ สุขภาพในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทธภา ชาติประดิษฐ์. (2537). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระในกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนิรัตน์ ฤทธิ์ชัยเลิศ. (2530). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นใน ตนเองของนักเรียนชั้น ป.5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาณี สนธิรัตน์ และคณะ. (2537). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2534). จิตวิทยาทั่วไป แนวคิดและทฤษฎีขั้นมูลฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- สุภา มาลากุล. (2526). "จิตวิทยาการสูบบุหรี่," เอกสารสัมมนาเรื่องการสูบบุหรี่และสุขภาพในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. (2526). ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรู้สึกกับผิชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพล พยอมแย้ม. (2541). พื้นฐานทางจิตวิทยาเพื่อการศึกษา. นครปฐม : โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2533). จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สำนักงานวิจัย. (2530). ได้ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาว. กรุงเทพฯ : สำนักงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2544). สรุปผลการสำรวจเบื้องต้น การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ศรีอร นพกิจ. (2545). เอกลักษณะแห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการของนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อนงค์ คำชู. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- ปีที่ 6 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อนุภาพ ทองอยู่. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกสุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อรรถัย ลิ้มตระกูล. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- อริสสรา พรสุตารัตน์. (2547). ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แห่งตนและวิธีเผชิญความเครียดแตกต่างกัน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์. (2517). ผลของการใช้บทความสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรวรรณ สร้อยทอง. (2542). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิทยาการระบาด). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อาริดา สัวบุตร. (2539). การศึกษาแรงจูงใจและพฤติกรรมการทำงานของผู้นำระดับกลางในโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์ณี. (2534). จิตวิทยาการสอน. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพรสจำกัด.
- อารีย์ เกษมรติ. (2533). ผลการวัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขันและรักแบบทะนุถนอม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารีย์ เศรษฐชัย. (2520). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกกับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุดม ดุจศรีวัชร. (2539). ยาเสพติด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธ์.
- Blair, Glenn Myers. (1968). *Educational Psychology*. New York : Macmillan Company.
- Bloom, Benjamine S. (1975). *Toxonomy of Educational objectives, Handbook I Cognitive Domain*. New York : David Makey Company, Inc.
- Breckenridge, Marian Edgar. (1955). *Child Development*. Philadelphia : W.B. Saunders Company.
- Edwards, A. L. (1959). *Manual for the Edwards Personal Preference Schedule*. New York : The Psychological Cooperation.

- French , E.G. (1958). *Effects of The Interaction of Motivation and Feedback on Task Performance*. In J.W. Atkinson (ed). *Motive in Fantasy , Action and Sociaty*. Princeton : Van Nostrand.
- Hens, R.W, Veroff, J. and Atkinson, J.W. (1958). *Manual for the Affiliation Motive*. In J.W. Atkinson (ed). *Motive in Fantasy , Action and Sociaty*. Princeton : Van Nostrand.
- Hurlock, E.B. (1964). *Child Development*. New York : McGraw – Hill Book, Co.,
- Krech, D., Crutchfield, R.S. and Ballanchey, E.L. (1962). *Individual in Society*. A textbook of Social Psychology. New York : Mc Graw-Hill Book Company, Inc.
- Lovell, R.B. (1980). *Adult Learning*. New York : John Wiley and Sons, Inc.
- Maslow , A.H. (1960). *A Theory of Human Motivation*. Cincincti : South-Western Publishing Company.
- Mc Clelland, D.C. (1961). *The Achiveing Society*. Princeton : Van Nostrand.
- Smith, Henny C. (1961). *Personality Adjustment*. New York : McGraw. Hill, Inc.
- Steers, R.M. and Porter, L.M. (1983). *Motivation and Work Behavior*. New York : Mc Graw-Hill Bok Co.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม

1. อาจารย์ ดร.เรวดี ทรงเที่ยง

ภาควิชาจิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร
2. ผู้เชี่ยวชาญกลุ่ม 1

ชลทิชา	ชาติชาตรี
นภาศิริ	แก้วเกิด
ทิพย์วัลย์	จั่งสิริมงคล
รุจิรา	จารุฤทัยกาญจน์
วรสิริ	ม่วงศรี
วิชญ	ผาดิห์ดถกร
3. ผู้เชี่ยวชาญกลุ่ม 2

ณรงค์รักษ์	ต่อศรีเจริญ
ยาใจ	เพชรสงฆ์
วามดา	จินดามาศย์
กิตติศักดิ์	จิตรภักดี
ภูษะณัฐ	อิงคุณนันท
อภิญญา	สุวลีรัตน์
4. ผู้เชี่ยวชาญกลุ่ม 3

วิภาลักษณ์	ฐิติพงศ์สมบุรณ์
สรวิพันธ์	อำมะเทศ
ปิยนันท์	ชนบดี
สุภัทรา	วงศ์ชัยศรี
สถาพร	สุชาภา
อินทรา	บุญทอง

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม

ลักษณะของแบบสอบถามที่ 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับบุหรี่

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ตอนที่ 4 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

ตอนที่ 5 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียน นำไปใช้เพื่อประกอบการทำวิจัยเท่านั้น ผลการวิจัยจะถูกนำเสนอในรูปของกลุ่ม มิใช่รายบุคคลและไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพเยาวชนของชาติในอนาคต ดังนั้นจึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตอบตามความเป็นจริงมากที่สุด

ขอขอบพระคุณสำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

นิสิตปริญญาตรี วิชาเอกจิตวิทยา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่อง () และกรอกข้อมูลให้ครบถ้วนตามความเป็นจริง
ของนักเรียน

1. โรงเรียน.....

2. เพศ () ชาย

() หญิง

3. อายุ.....ปี

4. ระดับชั้น () ม.1

() ม.2

() ม.3

() ม.4

() ม.5

() ม.6

5. ผลการเรียนรู้เฉลี่ย ภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2548

() คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.99

() คะแนนเฉลี่ย 2.00 - 2.99

() คะแนนเฉลี่ย 3.00 - 4.00

6. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

() ต่ำกว่า 8,000 บาทต่อเดือน

() 8,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน

แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้คือ

แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงช่องใดช่องหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ค่อนข้างใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1.	ในเรื่องเกี่ยวกับบุหรี่ นักเรียนมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้ อย่างไรบ้าง				
	1.1 การสูบบุหรี่ถือว่าไม่ผิดกฎหมาย				
	1.2 การสูบบุหรี่จัดจะทำให้ความอยากอาหารน้อยลง				
2	นักเรียนทราบสาเหตุของการสูบบุหรี่ว่ามีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง				
	2.1 เพื่อฆ่าเวลา				
	2.2 มีญาติหรือผู้ใหญ่สูบให้เห็น				
	2.3 เพื่อลดความตึงเครียดหรือผ่อนคลายอารมณ์				
3.	ภาวะผิดปกติของร่างกายเนื่องจากการสูบบุหรี่เป็นอย่างไรบ้าง				
	3.1 หงุดหงิดอารมณ์ฉุนเฉียวง่าย				
	3.2 ภูมิต้านทางโรคต่ำ สมรรถภาพทางเพศเสื่อม				
	3.3 มารดาที่สูบบุหรี่เป็นประจำอาจทำให้ทารกคลอดก่อนกำหนด น้ำหนักแรกคลอดน้อยกว่าปกติ				
4.	พฤติกรรมหรือโอกาสที่เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่มีอะไรบ้าง				
	4.1 มีความเครียดหรือไม่สบายใจ				
	4.2 อยู่ในครอบครัวที่บิดา-มารดาสูบบุหรี่				
	4.3 ขณะตื่นเต้นหรือขาดความมั่นใจในตัวเอง				
	4.4 ขณะเฉื่อยชา ขาดความกระตือรือร้น				

แบบทดสอบเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงข้อใดข้อหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1	การสูบบุหรี่ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพให้ดีขึ้น				
2	การสูบบุหรี่เป็นพิษเป็นภัยต่อตัวเอง เท่านั้น				
3	การสูบบุหรี่ทำให้มีเพื่อนมากขึ้น				
4	การสูบบุหรี่ทำให้เสื้อผ้ามีกลิ่นเหม็น				
5	การสูบบุหรี่จะช่วยให้รับประทานอาหาร ได้มากขึ้น				
6	การสูบบุหรี่เป็นการตายผ่อนส่ง				
7	การสูบบุหรี่ทำให้คลายความหนาวได้				
8	การสูบบุหรี่หลังอาหารทุกมื้อจะช่วยให้ อาหารย่อยเร็วขึ้น				
9	บุหรี่ผลิตในเมืองไทยมีกลิ่นเหม็นมากกว่า บุหรี่ในต่างประเทศ				
10	การแอบไปสูบบุหรี่ในห้องน้ำทำให้ เสียเวลาเรียน				
11	อุจจาระและปัสสาวะของคนที่สูบบุหรี่จะมี กลิ่นเหม็นผิดปกติ				
12	น้ำย่อยในกระเพาะอาหารจะหลั่งออกมา มากเมื่อสูบบุหรี่				

แบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงในช่องใดช่องหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ ทุก ครั้ง	ปฏิบัติ เกือบ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ เป็น บางครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ
1	หลังรับประทานอาหารทุกมื้อข้าพเจ้าจะต้องสูบบุหรี่				
2	ถ้าเพื่อนมาชวนให้สูบบุหรี่ข้าพเจ้าจะสูบบุหรี่ทุกครั้ง				
3	ข้าพเจ้าจะแอบไปสูบบุหรี่ทุกครั้งเมื่อมีเวลาว่าง				
4	เมื่อต้องใช้ความคิดมากๆ ข้าพเจ้าจะสูบบุหรี่ทุกครั้ง				
5	เมื่อมีคนสูบบุหรี่มานั่งใกล้ ข้าพเจ้าจะลุกหนีทันที				
6	ข้าพเจ้าจะต่อต้านทุกครั้งที่มีการโฆษณาเรื่องบุหรี่				
7	ข้าพเจ้าจะปิดจมูกทุกครั้งเมื่อนั่งใกล้คนสูบบุหรี่				
8	เมื่อข้าพเจ้าดื่มเหล้ามักจะสูบบุหรี่ไปด้วยทุกครั้ง				
9	ขณะที่นั่งรอเพื่อน ข้าพเจ้าจะสูบบุหรี่เป็นการฆ่าเวลา				
10	ข้าพเจ้าจะมีบุหรี่หลายยี่ห้อติดตัวตลอดเวลา				
11	ข้าพเจ้ามักเปลี่ยนบุหรี่หลายๆ ยี่ห้อเมื่อนึกอยากลอง				
12	ข้าพเจ้าจะซื้อบุหรี่ครั้งละหลาย ๆ ซอง				
13	เมื่อนึกอยากสูบบุหรี่ ข้าพเจ้าจะหาขมกินแทน				

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ ทุก ครั้ง	ปฏิบัติ เกือบ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ เป็น บางครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ
14	ข้าพเจ้าจะโกรธมากเมื่อเพื่อนชักชวนให้เลิก บุหรี่				
15	ข้าพเจ้าไปตรวจเช็คสุขภาพทุกๆ ปีละ 2 ครั้ง				
17	เมื่อสูบบุหรี่ที่หนึ่งหมดจะต่อมวนที่สองทุกครั้ง				
18	ก่อนเข้าห้องน้ำข้าพเจ้าจะสูบบุหรี่เสมอ				
19	ข้าพเจ้ายอมอดกินขนมเพื่อนำเงินไปซื้อบุหรี่ สูบ				
20	ก่อนเข้าเรียนตอนเช้าข้าพเจ้าต้องสูบบุหรี่ก่อน ทุกวัน				
21	เมื่อนึกอยากสูบบุหรี่ก็จะสูบทันที				
22	เมื่ออยู่บนรถโดยสาร ข้าพเจ้าจะไม่สูบบุหรี่..				
23	เมื่อสูบบุหรี่หมดมวน จะไม่สูบบุหรี่อีกเลยใน วันนั้น				
24	ขณะอ่านหนังสือพิมพ์จะต้องสูบบุหรี่ด้วยเสมอ				
25	หลังเล่นกีฬา เมื่อเหน็ดเหนื่อย ข้าพเจ้าจะ พักผ่อนด้วยการสูบบุหรี่				

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ว่าตรงกับสภาพที่แท้จริงในครอบครัว
 ของนักเรียนมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างเพียงแห่ง
 เดียวในแต่ละข้อ

ข้อ	ข้อความ	บ่อย มาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
1.	พ่อแม่และฉันมักคุยกันเมื่อมีเวลาว่าง				
2.	พ่อแม่มักให้ฉันได้มีส่วนร่วมในการเสนอ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ				
3.	เมื่อถึงวันหยุดพ่อแม่และฉันมักตัดสินใจ ร่วมกันว่าจะไปเที่ยวที่ไหน				
4.	พ่อแม่มักตัดสินใจร่วมกันกับฉันในการ ซื้อสิ่งสำคัญ				
5.	พ่อแม่มักสนับสนุนความสามารถพิเศษ ของฉัน				
6.	เมื่อฉันมีปัญหาหนักใจพ่อแม่มักช่วย คลี่คลายให้				
7.	พ่อแม่ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเมื่อฉัน ไม่สบาย				
8.	พ่อแม่มักให้ความเป็นกันเองกับฉัน				
9.	เมื่อฉันต้องการสิ่งใด พ่อแม่ก็พยายาม จัดหาซื้อให้ตามที่เห็นสมควร				
10.	พ่อแม่มีเวลาพอที่จะให้ความเอาใจใส่ฉัน				
11.	พ่อแม่แสดงให้เห็นว่ารักฉันด้วยคำพูด และการกระทำ				
12.	พ่อแม่อนุญาตให้ฉันไปเที่ยวกับเพื่อนๆ ได้				
13.	พ่อแม่มักให้ฉันเก็บรักษาเงินไว้จำนวน มากพอสมควร				
14.	เมื่อฉันต้องการใช้เงินพ่อแม่มักให้ไป หยิบเอง				

ข้อ	ข้อความ	บ่อย มาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
15.	ฉันปฏิบัติตนในเรื่องสุขอนามัยให้ สมบูรณ์ตามที่พ่อแม่ต้องการ				
16.	ฉันประพฤติตนตามกฎหมายระเบียบของพ่อ แม่				
17.	พ่อแม่มักเข้าไปก้าวก่าย เมื่อฉันมี กิจกรรมนอกหลักสูตรกับเพื่อนๆ				
18.	ฉันมักเชื่อฟังพ่อแม่				
19.	ฉันมักขออนุญาตพ่อแม่เมื่อต้องการออก นอกบ้าน				
20.	ฉันทำความเคารพพ่อแม่ทั้งไปและกลับ จากโรงเรียน				
21.	เมื่อมีปัญหาฉันมักปรึกษาหาหรือพ่อแม่				
22.	พ่อแม่มักตามหา ถ้าฉันกลับบ้านผิด เวลาแม้เพียงเล็กน้อย				
23.	เมื่อฉันริเริ่มทำอะไรใหม่ๆ พ่อแม่คอยให้ กำลังใจและให้คำแนะนำ				
24.	เมื่อฉันสอบได้คะแนนดีพ่อแม่มักให้ รางวัล				
25.	เมื่อฉันทำงานผิดพลาด พ่อแม่มักให้ คำแนะนำแก้ไข				
26.	พ่อแม่มักปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหา				
27.	พ่อแม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน				

ตอนที่ 4 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วพิจารณาว่าข้อความตรงกับความรู้สึกของนักเรียนในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
1.	เวลาคุยกับครูนักเรียนไม่กล้าสบตาครู				
2.	นักเรียนมักอาสาทำในสิ่งที่นักเรียนคิดว่าทำได้				
3.	นักเรียนรู้สึกชอบกังวล เมื่อไปในสถานที่ที่ไม่มีคนรู้จัก				
4.	นักเรียนชอบทำงานกลุ่มมากกว่างานเดี่ยว				
5.	ถ้าเรื่องไหนที่นักเรียนคิดว่าถูกแล้ว ไม่ว่าจะมีคนมาพูดอะไรนักเรียนจะไม่เปลี่ยนความคิดเดิม				
6.	นักเรียนจะให้ผู้ปกครองเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกศึกษาต่อ				
7.	เวลาทำงานกลุ่มนักเรียนมักคิดว่าตัวเองไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการทำงานเท่าที่ควร				
8.	เมื่อเดินผ่านคนหลาย ๆ คน นักเรียนจะรีบเดินไม่กล้ามองหน้าใคร				
9.	ขณะที่กำลังแต่งตัวถ้ามีคนมาทักว่าเสื้อไม่สวย นักเรียนจะเปลี่ยนใส่ตัวใหม่ทันที				
10.	นักเรียนคิดว่าชีวิตของคนเรานั้นขึ้นอยู่กับพรหมลิขิต				
11.	นักเรียนจะรู้สึกวิตกกังวลถ้ามีหมอดูมาทักว่าปีนี้จะประสบเคราะห์กรรม				
12.	นักเรียนคิดว่าถ้าได้เป็นหัวหน้าชั้น นักเรียนจะทำหน้าที่ได้ดี				
13.	นักเรียนจะรู้สึกเลิกละถ้ามีใครมาบอกว่าของที่นักเรียนจะซื้อไม่ค่อยมีคุณภาพ				

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
14.	เวลาอ่านหนังสือพิมพ์นักเรียนจะอ่านคอลัมน์ที่เกี่ยวกับเรื่องดวงโชคละตาดีก่อนคอลัมน์อื่น ๆ				
15.	นักเรียนไม่ชอบตอบคำถามในชั้นเรียนเพราะกลัวจะตอบผิด				
16.	ถ้าให้แสดงความคิดเห็น นักเรียนขอเลือกการเขียนมากกว่าการพูด				
17.	เวลาที่ใส่เสื้อใหม่ นักเรียนชอบถามคนในบ้านว่าเสื้อที่ใส่สวยหรือไม่				
18.	เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นนักเรียนมักคล้อยตามเสียงส่วนใหญ่				
19.	เวลาที่ทำผิดพลาดนักเรียนมักหาเหตุผลมาอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผลเสมอ				
20.	เวลาพูดคุยกับคนที่ไม่คุ้นเคย นักเรียนมักจะวางตัวไม่ค่อยถูก				
21.	ถ้าการบ้านที่นักเรียนทำมาไม่ตรงกับของเพื่อน ๆ นักเรียนจะแก้ไขให้ตรงกับของเพื่อน				
22.	เวลาออกไปรายงานหน้าชั้นเรียน นักเรียนจะรู้สึกตื่นเต้น มือสั่น ขาสั่น				
23.	นักเรียนจะรู้สึกไม่สบายใจถ้าแต่งกายแตกต่างจากเพื่อน ๆ				
24.	นักเรียนไม่ค่อยกล้าทำอะไร ถ้ามีคนมายืนดูอยู่ใกล้ ๆ				
25.	เมื่อมีปัญหาใด ๆ นักเรียนมักปรึกษาเพื่อนให้ช่วยตัดสินใจหรือให้ร่วมตัดสินใจ				
26.	งานหลายอย่างที่นักเรียนคิดว่าทำถูกแล้วแต่ยังรู้สึกหวั่นกลัวว่าจะทำผิด				

ตอนที่ 5 แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตนเองมากที่สุดเพียงช่องเดียว ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
1.	เมื่อทำงานร่วมกับหมู่คณะ นักเรียนรู้สึกมีความสุข				
2.	นักเรียนต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนทุกครั้ง				
3.	เมื่อมีผู้อื่นแสดงความเป็นห่วงนักเรียน ๑ จะปลื้มใจมาก				
4.	เมื่อเห็นการทะเลาะวิวาท นักเรียนจะไม่สบายใจเลย				
5.	สิ่งที่นักเรียนวิตกมากคือความแตกแยกภายในครอบครัว				
6.	คำพูดหรือการกระทำที่บั่นทอนมิตรภาพนักเรียนจะหลีกเลี่ยงอย่างที่สุด				
7.	นักเรียนภูมิใจเสมอที่เป็นที่รักใคร่ชอบพของเพื่อนฝูง				
8.	ความสุขอย่างหนึ่งของนักเรียนคือการได้อยู่ในกลุ่มเพื่อน				
9.	สิ่งที่นักเรียนเกลียดที่สุดคือการไม่จริงใจต่อกัน				
10.	แม้ว่าเพื่อนจะตกทุกข์ได้ยาก นักเรียนก็ไม่ทอดทิ้งเขา				
11.	นักเรียนพยายามอย่างยิ่ง ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น				
12.	ว่างเมื่อไร นักเรียนต้องหาโอกาสเข้ากลุ่มทุกครั้ง				
13.	นักเรียนชอบให้คำปรึกษากับเพื่อนฝูงที่มีปัญหาเกิดขึ้น				

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
14.	นักเรียนพยายามหลีกเลี่ยงที่จะทำให้ผู้อื่นเสียหน้า				
15.	คนอื่นมักพูดให้ได้ยินเสมอว่า นักเรียนเสมอต้นเสมอปลายกับเพื่อนฝูง				
16.	เมื่อต้องติดต่อกับผู้อื่น นักเรียนจะคำนึงถึงมิตรไมตรีเป็นอันดับแรก				
17.	นักเรียนเห็นด้วยกับคำกล่าวว่า “ ผูกไมตรีอย่ารู้ร้าง สร้างกุศลอย่ารู้โรย ”				
18.	ครูมักลงความเห็น ว่า นักเรียนมีอารมณ์ว่า เรืองอยู่เสมอ				
19.	ปกติวิสัยในการทำงานหรือเล่นรวมกลุ่มของนักเรียน คือ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา				
20.	สิ่งที่ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จอย่างหนึ่งคือ ความเป็นกันเอง				
21.	นักเรียนพยายามอย่างยิ่งที่จะรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นไว้ให้นาน				
22.	การยุยงให้กลุ่มแตกแยกเป็นสิ่งที่นักเรียนไม่ชอบ				

ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

Test Blue Print

ตอนที่ 2

ลักษณะข้อความ ด้านความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่

1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่

3.1, 4.4

ลักษณะข้อความ ด้านเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่

3, 4, 6, 7, 10, 11, 12,

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่

1, 2, 5, 8, 9

ลักษณะข้อความ ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่

5, 6, 7, 13, 15, 22

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่

1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25

ตอนที่ 3

ลักษณะข้อความ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 23, 24

25, 26, 27

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่

17, 22

ตอนที่ 4

ความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อความทางบวกทั้งหมด

ตอนที่ 5

แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

ข้อความทางบวกทั้งหมด

ภาคผนวก ง

คำอำนาจจำแนกรายชื่อของเครื่องมือวิจัย

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับบุหรี

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.121
2	.338
3	.431
4	.403
5	.499
6	-.451
7	.404
8	.359
9	.473
10	.482
11	.373
12	-.537
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .530	

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.108
2	-.027
3	-.367
4	.270
5	.053
6	.299
7	-.146
8	.115
9	-.212
10	.277
11	.271
12	.160

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .184

ตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.481
2	.544
3	.625
4	.294
5	.386
6	.255
7	.431
8	.469
9	.629
10	.569
11	.581
12	.436
13	-.013
14	-.046
15	.142
16	.248
17	.522
18	.572
19	.570
20	.608
21	.458
22	.034
23	-.127
24	.462
25	.507

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .669

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.577
2	.689
3	.486
4	.550
5	.620
6	.650
7	.617
8	.650
9	.493
10	.678
11	.645
12	.251
13	.427
14	.252
15	.402
16	.450
17	-.031
18	.417
19	.393
20	.362
21	.700
22	-.318
23	.703
24	.543
25	.621
26	.600
27	.572

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .898

ตาราง 19 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.336
2	.273
3	.429
4	.265
5	.330
6	.418
7	.353
8	.251
9	.504
10	.397
11	.501
12	.238
13	.480
14	.410
15	.556
16	.442
17	.441
18	.552
19	.273
20	.508
21	.436
22	.437
23	.530
24	.587
25	.369
26	.413

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .854

ตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.317
2	.299
3	.579
4	.187
5	.382
6	.484
7	.653
8	.176
9	.500
10	.601
11	.632
12	.615
13	.536
14	.445
15	.457
16	.549
17	.572
18	.479
19	.592
20	.595
21	.627
22	.411

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .860

ประวัติย่อผู้วิจัย

1. ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวกนกวรรณ ชมชื่น
วัน เดือน ปี เกิด 5 กันยายน 2527
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 225/66 ซอยกรุงเทพ-นนท์ 56 ถนนกรุงเทพ-นนท์ เขตบางซื่อ
กรุงเทพฯ 10800

2. ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวฐิติรัตน์ ล้อเพ็ญภพ
วัน เดือน ปี เกิด 6 พฤษภาคม 2527
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 7 หมู่บ้านปาร์คอเวนิว ถนนศรีนครินทร์ แขวงหนองบอน เขตประเวศ
กรุงเทพฯ 10250

3. ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวธนวรรณ รอดกลับ
วัน เดือน ปี เกิด 20 มิถุนายน 2526
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 55/1 หมู่ 11 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ 10130

4. ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวหทัยรัตน์ คัมภีร์พิทักษ์
วัน เดือน ปี เกิด 16 พฤษภาคม 2526
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 232/284 พัฒนาการไลฟ์คอมเพล็กซ์ แขวงสวนหลวง เขตประเวศ
กรุงเทพฯ 10250

5. ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวพัฒนชีดา ตั้งศิริดำรงพร
วัน เดือน ปี เกิด 27 กันยายน 2523
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 99/1302 ซอย 20 หมู่บ้านนักกีฬา เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10250